

Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης 2021-2027

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΓΔ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ,
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

CCI	2021CY16FFPA001
Τίτλος	Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης 2021-2027
Έκδοση	1.2
Πρώτο έτος	2021
Τελευταίο έτος	2029
Αριθμός απόφασης της Επιτροπής	C(2022)4774
Ημερομηνία απόφασης της Επιτροπής	08/07/2022

Ιούνιος 2022

Πίνακας Περιεχομένων

Εισαγωγή	4
1. Επιλογή Στόχων Πολιτικής και του Ειδικού Στόχου του ΤΔΜ	5
1.1. Στόχος Πολιτικής 1: Μια πιο ανταγωνιστική και εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού και της περιφερειακής συνδεσιμότητας.....	5
1.2. Στόχος Πολιτικής 2: Μια πιο πράσινη και ανθεκτική Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα προς μια οικονομία μηδενικών εκπομπών, μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, του μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και της πρόληψης και διαχείρισης των κινδύνων και της βιώσιμης αστικής κινητικότητας.....	8
1.3. Στόχος Πολιτικής 3: Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας	11
1.4. Στόχος Πολιτικής 4: Μια πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων	12
1.5. Στόχος Πολιτικής 5: Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες, μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης όλων των εδαφικών τύπων και των τοπικών πρωτοβουλιών.....	14
1.6. Ειδικός Στόχος Πολιτικής: Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης	17
2. Επιλογές Πολιτικής, Συντονισμός και Συμπληρωματικότητα	20
2.1 Συνοπτική παρουσίαση των επιλογών πολιτικής και των κύριων αναμενόμενων αποτελεσμάτων για κάθε ένα από τα Ταμεία που καλύπτει η Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης	20
2.1.1 Έρευνα και Καινοτομία.....	21
2.1.2 Ψηφιοποίηση για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις	23
2.1.3 Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜμΕ)	24
2.1.4 Ενέργεια / ΑΠΕ.....	24
2.1.5 Κλιματική Αλλαγή	25
2.1.6 Βιοποικιλότητα	26
2.1.7 Κυκλική Οικονομία – Διαχείριση στερεών αποβλήτων.....	27
2.1.8 Βιώσιμη Διαχείριση Υδάτων	28
2.1.9 Προώθηση της βιώσιμης αλιείας και της διατήρησης των θαλάσσιων βιολογικών πόρων.....	28
2.1.10 Ανταγωνιστική και βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια.....	29
2.1.11 Ενίσχυση της διεθνούς διακυβέρνησης για βιώσιμη διαχείριση θαλασσών	30
2.1.12 Βιώσιμη Αστική Κινητικότητα	31
2.1.13 Συνδεσιμότητα / Μεταφορές	31
2.1.14 Απασχόληση	32
2.1.15 Κοινωνική Συνοχή.....	33
2.1.16 Εκπαίδευση / Κατάρτιση / Διά Βίου Μάθηση	34
2.1.17 Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη.....	35
2.2 Συντονισμός, οριοθέτηση και συμπληρωματικότητες μεταξύ των Ταμείων και, κατά περίπτωση συντονισμός μεταξύ εθνικών και περιφερειακών προγραμμάτων	38
2.3 Συμπληρωματικότητες και Συνέργειες μεταξύ των Ταμείων που καλύπτονται από τη Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης, το ΤΑΜΕ, το ΤΕΑ, το ΜΔΣΘ και άλλα ενωσιακά μέσα	40
3. Συνεισφορά στην εγγύηση από τον προϋπολογισμό στο πλαίσιο του μηχανισμού InvestEU με αιτιολόγηση	46
4. Μεταφορές.....	47
5. Μορφή Κοινωνικής συνδρομής για Τεχνική Βοήθεια.....	48
6. Θεματική Συγκέντρωση.....	49
7. Προκαταρκτικό χρηματοδοτικό κονδύλιο από καθένα από τα Ταμεία που καλύπτει η Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης ανά Στόχο Πολιτικής, ειδικό στόχο του ΤΔΜ και Τεχνική Βοήθεια.....	50
8. Κατάλογος των προβλεπόμενων προγραμμάτων στο πλαίσιο των Ταμείων που καλύπτονται από τη ΣΕΣ με τα αντίστοιχα προκαταρκτικά χρηματοδοτικά κονδύλια	52
Πίνακας 10: Κατάλογος προβλεπόμενων προγραμμάτων Interreg.....	53
9. Συνοπτική παρουσίαση των δράσεων που έχουν προγραμματισθεί με στόχο την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας για την υλοποίηση των ταμείων που καλύπτονται από τη Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης.....	54
10. Ολοκληρωμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση των δημογραφικών προκλήσεων ή/και των ειδικών αναγκών των περιφερειών και των περιοχών (κατά περίπτωση)	57
11. Συνοπτική παρουσίαση της αξιολόγησης όσον αφορά την εκπλήρωση των σχετικών αναγκαίων πρόσφορων όρων (προαιρετικά)	58
12. Προκαταρκτικός στόχος συνεισφοράς για το κλίμα	59

Εισαγωγή

Η Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ) αποτελεί το στρατηγικό έγγραφο προγραμματισμού για την αξιοποίηση των πόρων που έλαβε η Κυπριακή Δημοκρατία από τα Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης την περίοδο 2021 -2027.

Η Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης ορίζει το γενικό πλαίσιο για την αποδοτική και αποτελεσματική χρήση των Ταμείων. Παράλληλα στοχεύει στη διασφάλιση της συνέργειας και του συντονισμού μεταξύ των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+), Ταμείο Συνοχής και Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης) και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας (ΕΤΘΑΥ)), ούτως ώστε να επιτυγχάνονται ουσιαστικά και ολοκληρωμένα αποτελέσματα, που θα συμβάλουν στην επίτευξη των Στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

Η Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης, καταρτίστηκε σύμφωνα με τις πρόνοιες του Άρθρου 11 και το Παράρτημα II, του Κανονισμού Γενικών Διατάξεων.

Ειδικότερα περιλαμβάνει εν συντομία τα ακόλουθα:

- (α) τους επιλεγμένους στόχους πολιτικής, με περίληψη των επιλογών πολιτικής και των κύριων αναμενόμενων αποτελεσμάτων.
- (β) το συντονισμό, οριοθέτηση και συμπληρωματικότητα μεταξύ των Ταμείων της ΣΕΣ, όπως και τις συμπληρωματικότητες μεταξύ των Ταμείων της ΣΕΣ και άλλων ενωσιακών μέσων,
- (γ) την προκαταρκτική κατανομή για κάθε Ταμείο ανά στόχο πολιτικής σύμφωνα με τους ειδικούς για κάθε Ταμείο κανόνες σχετικά με τη θεματική συγκέντρωση
- (δ) τον κατάλογο των προβλεπόμενων προγραμμάτων στο πλαίσιο των Ταμείων με την αντίστοιχη προκαταρκτική κατανομή τους και
- (ε) περίληψη των δράσεων που θα αναλάβει το κράτος -μέλος με στόχο την ενίσχυση της διοικητικής του ικανότητας για την αποτελεσματική υλοποίηση των Ταμείων.

Η Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης, όπως και τα Προγράμματα για την αξιοποίηση των πόρων των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής, ετοιμάστηκαν με τη συμμετοχή όλων των εταίρων με βάση τις αρχές της εταιρικότητας και πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, σύμφωνα με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό της Επιτροπής (ΕΕ) αριθ. 240/2014.

1. Επιλογή Στόχων Πολιτικής και του Ειδικού Στόχου του ΤΔΜ

1.1. Στόχος Πολιτικής 1: Μια πιο ανταγωνιστική και εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού και της περιφερειακής συνδεσιμότητας

Επιλογή Στόχου Πολιτικής	Πρόγραμμα	Ταμείο
Στόχος Πολιτικής 1	«ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027»	ΕΤΠΑ

Ο Στόχος Πολιτικής 1 αποσκοπεί στη δημιουργία μιας πιο έξυπνης Ευρώπης μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου μετασχηματισμού. Οι τομείς του Στόχου Πολιτικής 1, αναγνωρίζονται, ως τομείς σημαντικής προτεραιότητας με υψηλή προστιθέμενη αξία στο σύνολο της οικονομίας. Ο Κανονισμός για το ΕΤΠΑ, προνοεί υψηλή θεματική συγκέντρωση πόρων για τον εν λόγω Στόχο Πολιτικής. Παράλληλα, οι δράσεις του Στόχου Πολιτικής 1, συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των Ειδικών Ανά Χώρα Συστάσεων του 2019 και 2020 (3 και 4 αντίστοιχα) και συγκεκριμένα εστιάζουν στην έρευνα και καινοτομία, στην ψηφιοποίηση και στη στήριξη των ΜμΕ. Επίσης η Κυπριακή Δημοκρατία δίνει μεγάλη έμφαση σε όλους τους επί μέρους τομείς του Στόχου 1, οι οποίοι αποτελούν προτεραιότητα της εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής όπως διαμορφώνεται μέσα από την Μακροπρόθεσμη Στρατηγική για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη της Κύπρου, την έκθεση Ανταγωνιστικότητας της Κύπρου (2019) και τις επί μέρους τομεακές στρατηγικές (Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, Ψηφιακή Στρατηγική, Δήλωση Πολιτικής για ενίσχυση του Επιχειρηματικού Οικοσυστήματος της Κύπρου και Βιομηχανική Πολιτική) και οι οποίοι θα συμβάλουν στη σταθεροποίηση και ανάκαμψη της οικονομίας και στην επιστροφή σε μια σταθερή αναπτυξιακή τροχιά.

1.1.1 Έρευνα και Καινοτομία

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται έντονη ανάπτυξη του τομέα Έρευνας και Καινοτομίας. Ωστόσο, παρόλο που οι δαπάνες σε Έρευνα και Ανάπτυξη (E&A) ως ποσοστό του ΑΕΠ, έχουν αυξηθεί σημαντικά (0,82% το 2020 από 0,55% το 2017) και έχουν καλύψει τον εθνικό στόχο της Στρατηγικής Ευρώπης 2020 (0,50%), εντούτοις παραμένουν χαμηλές σε σύγκριση με το μέσο όρο (μ.ό.) της ΕΕ-27 (2,32%). Βασική στρατηγική επιδίωξη είναι η αύξηση των δαπανών σε E&K, η βέλτιστη αξιοποίηση των Ερευνητικών Υποδομών από την ερευνητική κοινότητα και τις επιχειρήσεις και η προσέλκυση επενδύσεων από τον ιδιωτικό τομέα. Η προσέλκυση ανθρώπινου δυναμικού, η ενίσχυση υφιστάμενων και η δημιουργία νέων ερευνητικών υποδομών και η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ πανεπιστημίων /ερευνητικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική πρόκληση.

Όσον αφορά στην Καινοτομία, η Κύπρος έχει αναπτύξει μια αξιοσημείωτη δυναμική τα τελευταία χρόνια. Σύμφωνα με την Έκθεση του European Innovation Scoreboard για το 2021, η Κύπρος βρίσκεται στο 95% του μ.ό. της ΕΕ και κατατάσσεται στην κατηγορία «μέτριων καινοτόμων» (Moderate Innovators), ενώ έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια (75% και 83% το 2019 και 2020 αντίστοιχα) και κατατάγηκε στη 2^η θέση μεταξύ των ΚΜ με τη μεγαλύτερη βελτίωση στον τομέα της καινοτομίας. Όραμα της Κυβέρνησης είναι να καταστεί η Κύπρος κόμβος Καινοτομίας και Υψηλής Τεχνολογίας. Για το σκοπό αυτό προωθούνται μέτρα και δράσεις για τη δημιουργία ενός ευνοϊκού πλαισίου με στόχο τη στήριξη, προσέλκυση και ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων, επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας καθώς και καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού.

Η κρίση που προέκυψε λόγω της πανδημίας έχει αναδείξει ακόμα περισσότερο την ανάγκη ανάπτυξης του τομέα της E&K ως βασικού πυλώνα για την έξοδο από την κρίση και τη δημιουργία μιας υγιούς και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης. Οι δράσεις που θα υλοποιηθούν στον τομέα αυτό θα βασίζονται στις προτεραιότητες της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Κύπρου (S3CY) και στοχεύουν να

συμβάλουν, μεταξύ άλλων, στις προκλήσεις όπως αποτυπώνονται στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, και στην επίτευξη των στόχων του νέου Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας για Ε&Κ και του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για την έρευνα και καινοτομία (Pact for R&I in Europe), ενώ παράλληλα λαμβάνουν υπόψη τα διδάγματα που προέκυψαν από την υλοποίησή της Προγραμματικής Περιόδου (ΠΠ) 2021 -2027.

1.1.2 Ψηφιοποίηση για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις

Η μετάβαση της χώρας σε μια ψηφιακή εποχή αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα της εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής με μεγάλη θετική επίδραση σε όλους τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός είναι αναγκαία προϋπόθεση για την ανάπτυξη της οικονομίας, καθώς θα συμβάλει καθοριστικά στην αύξηση της παραγωγικότητας, θα εκσυγχρονίσει και θα βελτιώσει σημαντικά την ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών, θα συμβάλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και θα βελτιώσει την ποιότητα ζωής των πολιτών. Η Κύπρος κατατάσσεται 21^η μεταξύ των 27 Κρατών -Μελών της ΕΕ στο δείκτη ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας (DESI) της ΕΕ για το 2021 με βαθμολογία 43,5 σε σύγκριση με 50,7 του μ.ό. της ΕΕ-28. Η πανδημία του κορωνοϊού, ανέδειξε ακόμα περισσότερο την επιτακτική ανάγκη επιτάχυνσης του ψηφιακού μετασχηματισμού της Κύπρου, ο οποίος θα διαδραματίσει καταλυτικό ρόλο στη σταθεροποίηση της οικονομίας και στην ανάκαμψη της.

Στόχος της Εθνικής Ψηφιακής Στρατηγικής της Κύπρου είναι η προώθηση δράσεων που θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων που έχουν διαμορφωθεί στα πλαίσια της Ψηφιακής Δεκαετίας της Ευρώπης 2030 και αφορούν i) στην επίτευξη του ψηφιακού μετασχηματισμού του δημόσιου τομέα (ηλεκτρονική διακυβέρνηση), ii) στην προώθηση του ψηφιακού μετασχηματισμού του ιδιωτικού τομέα iii) στην διευκόλυνση της συνδεσιμότητας δικτύων υψηλής ταχύτητας, iv) στην ανάπτυξη και ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων σε όλες τις πληθυσμιακές ομάδες και v) στην προώθηση της καινοτομίας σύμφωνα με το επίπεδο ψηφιακής ωριμότητας της χώρας.

1.1.3 Ενίσχυση της ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας των ΜμΕ

Οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜμΕ) αποτελούν το βασικό παραγωγικό ιστό της κυπριακής οικονομίας με βασική συνεισφορά στην απασχόληση και στη συνολική προστιθέμενη αξία. Η κυπριακή οικονομία χαρακτηρίζεται από υψηλό ποσοστό πολύ μικρών επιχειρήσεων (το 99,9% των επιχειρήσεων στην Κύπρο ανήκουν στην κατηγορία των ΜμΕ, ενώ το 94,8% εμπίπτει στην κατηγορία των «Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων», έναντι του 93% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης), με χαμηλή παραγωγικότητα και συντριπτική πλειοψηφία μη διεθνώς εμπορεύσιμων προϊόντων και υπηρεσιών. Το ποσοστό των επιχειρήσεων που εξάγουν είναι χαμηλό όπως χαμηλός είναι ο όγκος των εξαγωγών προϊόντων ως ποσοστό του ΑΕΠ (6% έναντι 48% των άλλων μικρών ανοικτών οικονομιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης). Καθίσταται επομένως επιτακτική η ανάγκη για μεταβολή σε νέο παραγωγικό και επιχειρηματικό πρότυπο βασισμένο στη διάχυση της καινοτομίας και τη μεταφορά τεχνολογίας, μετατρέποντας τον παραγωγικό ιστό της κυπριακής οικονομίας σε υψηλό επίπεδο επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, αλυσίδων και οικοσυστημάτων.

Οι ΜμΕ γνώρισαν μεγάλο πλήγμα κατά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2011-2013, με επακόλουθο το κλείσιμο πολλών επιχειρήσεων και τη σημαντική συρρίκνωση των εργασιών αρκετών άλλων. Από το 2014 και μετέπειτα ξεκίνησε μια σταδιακή ανάκαμψη των ΜμΕ. Ωστόσο, οι θετικές προβλέψεις για περαιτέρω ανάπτυξη των ΜμΕ, ανατράπηκαν από την κρίση της πανδημίας, η οποία δημιούργησε νέο ισχυρό σοκ για όλες τις επιχειρήσεις με σημαντική μείωση της οικονομικής τους δραστηριότητας και σοβαρότατο κίνδυνο επιβίωσής τους.

Σημαντική πρόκληση για τις ΜμΕ, εξακολουθεί να είναι η αδυναμία πρόσβασης στη χρηματοδότηση, αδυναμίες εντοπίζονται επίσης στη συμμετοχή των ΜμΕ στην ενιαία αγορά, στο βαθμό της εξαγωγικής τους ικανότητας, στην ανάπτυξη της επιχειρηματικής καινοτομίας, της ψηφιακής επιχειρηματικότητας,

στην προσαρμογή/συμμετοχή τους σε δράσεις για προστασία του περιβάλλοντος/κυκλικής οικονομίας και αντιμετώπισης/μετριασμού της κλιματικής αλλαγής, καθώς και στην προσαρμογή και συμμετοχή τους σε δράσεις για την προώθηση της Βιώσιμης Γαλάζιας Οικονομίας.

Η κύρια πηγή χρηματοδότησης για τις ΜμΕ εξακολουθεί να είναι ο τραπεζικός δανεισμός, η πρόσβαση στον οποίο όμως χαρακτηρίζεται ως αρκετά δύσκολη λόγω του αυστηρού ρυθμιστικού πλαισίου δανεισμού των τραπεζών. Οι τράπεζες παρουσιάζονται επιφυλακτικές ως προς το δανεισμό των ΜμΕ και ειδικά των πολύ μικρών ή των νεοϊδρυόμενων επιχειρήσεων. Αυτό οφείλεται κυρίως στον υψηλό κίνδυνο που εμπεριέχει η χρηματοδότηση των ΜμΕ (κυρίως λόγω υψηλού βαθμού αποτυχίας της επιχειρηματικής ιδέας), στην έλλειψη επαρκών εγγυήσεων από τις ΜμΕ αλλά και στην ανεπάρκεια του χρηματοπιστωτικού συστήματος στην αξιολόγηση των κινδύνων και των καινοτόμων σχεδίων των νέων επιχειρήσεων. Επομένως η μελλοντική πορεία των ΜμΕ στην Κύπρο, πέραν των συνθηκών της οικονομίας θα εξαρτηθεί και από τα προϊόντα που θα διατεθούν από τις Τράπεζες καθώς και τις συνθήκες της χρηματοπιστωτικής αγοράς.

Οι ΜμΕ για να είναι σε θέση να ανταπεξέλθουν στις νέες συνθήκες αλλά και σε πιθανές μελλοντικές εξωγενείς προκλήσεις/ μεταβολές θα πρέπει να παραμένουν ανταγωνιστικές. Για να επιτευχθεί αυτό, ανάμεσα στους στόχους της νέας επιχειρηματικής πολιτικής είναι η διεύρυνση του τομέα της μεταποίησης και η σύνδεση του με το εμπόριο, η μεγέθυνση και αναβάθμιση της παραγωγικής βάσης, η ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών και παραγωγικών προτύπων στην παραγωγική διαδικασία με απώτερο στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Πρόσθετα χρειάζονται βελτιωτικές αλλαγές στη βιομηχανία και στις διαδικασίες παραγωγής, στην κατάρτιση/ εξειδίκευση του προσωπικού, στο δίκτυο της τροφοδοτικής αλυσίδας εντός και εκτός παραγωγής μέχρι τον τελικό καταναλωτή και ενσωμάτωση κατάλληλης τεχνολογίας και εξοπλισμού, ούτως ώστε να πετύχουμε βιώσιμη και προσαρμοστική παραγωγή αλλά και ανταγωνιστικότητα.

1.2. Στόχος Πολιτικής 2: Μια πιο πράσινη και ανθεκτική Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα προς μια οικονομία μηδενικών εκπομπών, μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, του μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και της πρόληψης και διαχείρισης των κινδύνων και της βιώσιμης αστικής κινητικότητας.

Επιλογή Στόχου Πολιτικής	Πρόγραμμα	Ταμείο
Στόχος Πολιτικής 2	«ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027»	ΕΤΠΑ και ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ
	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας	ΕΤΘΑΥ

Ο Στόχος Πολιτικής 2 αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο, καθώς συμβάλλει άμεσα και στην ολόκλησή του, στην υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η οποία αποτελεί τη νέα αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ, και της νέας προσέγγισης της ΕΕ για Βιώσιμη Γαλάζια Οικονομία. Σύμφωνα με το Κανονιστικό Πλαίσιο των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής, το 30% των πόρων που θα λάβει η Κύπρος από το ΕΤΠΑ, θα πρέπει να αξιοποιηθούν σε έργα κάτω από τον Στόχο 2. Παράλληλα οι επενδύσεις του εν λόγω Στόχου είναι σε πλήρη ευθυγράμμιση με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του 2019 και 2020 (αριθμός 3 και 4 αντίστοιχα), και εστιάζουν, μεταξύ άλλων, σε επενδύσεις για την πράσινη μετάβαση, ιδίως στην καθαρή και αποδοτική παραγωγή και χρήση ενέργειας, τη διαχείριση των αποβλήτων και των υδάτων, τις βιώσιμες μεταφορές. Οι δράσεις κάτω από τον Στόχο 2 θα συμβάλλουν, μεταξύ άλλων, στην υλοποίηση και επίτευξη των στόχων του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα μέχρι το 2030, της Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα στην Κύπρο και της εθνικής στρατηγικής για την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική.

1.2.1 Ενέργεια/ ΑΠΕ

Η Κύπρος καλείται στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας να θέσει την ενεργειακή απόδοση ως προτεραιότητα κατά τη λήψη αποφάσεων που αφορούν την παραγωγή και τη χρήση ενέργειας. Σημαντικός τομέας είναι ο τομέας των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ). Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην αξιοποίηση τόσο της ηλιακής όσο και της θαλάσσιας ενέργειας, σύμφωνα και με την πρωτοβουλία «Καθαρή ενέργεια για όλα τα Ευρωπαϊκά νησιά».

1.2.2 Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή

Η Κύπρος περιλαμβάνεται στις πλέον ευπαθείς περιφέρειες στην Ευρώπη που είναι η Ν. Ευρώπη και η Μεσογειακή Λεκάνη. Η εκτίμηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, της ικανότητας προσαρμογής και της ευπάθειας της Κύπρου προσδιορίστηκε στους τομείς που επηρεάζονται από την κλιματική αλλαγή, οι οποίοι σύμφωνα με την *Εθνική Στρατηγική για την Κλιματική Αλλαγή* είναι οι: Υδάτινοι Πόροι, Εδάφη, Παράκτιες Ζώνες, Βιοποικιλότητα, Δάση, Τουρισμός, Ενέργεια, Υποδομές και Δημόσια Υγεία. Πρόσθετα, λήφθηκε υπόψη και η Έκθεση για τη Διαχείριση Κινδύνου Καταστροφών στην Κύπρο στην οποία αναγνωρίζονται μεταξύ άλλων οι κίνδυνοι από την κλιματική αλλαγή, οι πλημμύρες, οι δασικές πυρκαγιές, η αύξηση της στάθμης της θάλασσας και η διάβρωση του παραλιακού μετώπου.

1.2.3 Κυκλική Οικονομία

Μεταξύ των ΚΜ της ΕΕ-28 η Κύπρος κατατάσσεται στη δεύτερη υψηλότερη θέση στην παραγωγή των δημοτικών αποβλήτων. Με βάση την Εθνική Στρατηγική για τη Διαχείριση των Δημοτικών Αποβλήτων και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία 2021-2027, η προώθηση της κυκλικής οικονομίας επιτυγχάνεται μέσα από την αξιοποίηση των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής, του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και δυνητικά του Προγράμματος LIFE. Στόχος είναι η υλοποίηση μιας

ολοκληρωμένης προσέγγισης όπου προωθούνται μεταξύ άλλων, η χωριστή συλλογή ανακυκλώσιμων και οργανικών αποβλήτων, η δημιουργία υποδομής για την προώθηση της επαναχρησιμοποίησης καθώς επίσης και η εφαρμογή συστήματος «Πληρώνω όσο Πετάω» (ΠΟΠ) σε τοπικές αρχές. Προτεραιότητα αποτελεί και η Αποκατάσταση των Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων.

1.2.4 Βιώσιμη Διαχείριση Υδάτων

Η Κύπρος διαχρονικά υποφέρει από λειψυδρία, ενώ η κατάσταση επιδεινώνεται ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής. Με βάση τη *Στρατηγική για τη Διαχείριση των Υδάτων και Αντιμετώπιση της Ανομβρίας* που εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο τον Ιούνιο του 2019 οι βασικοί στόχοι είναι (α) η Διασφάλιση της πληρέστερης δυνατής κάλυψης των αναγκών σε νερό για όλες τις χρήσεις, (β) η Προώθηση της αποδοτικής χρήσης των υδάτινων πόρων και (γ) η Διασφάλιση της ποιότητας και προστασία των υδάτινων πόρων και του περιβάλλοντος. Παράλληλα γίνονται προσπάθειες για την συμμόρφωση με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ για την οποία η Κυπριακή Δημοκρατία έχει καταδικαστεί και ετοιμάζεται Σχέδιο Δράσης από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων για την υλοποίηση του συνόλου υποχρεώσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας για τα αποχετευτικά συστήματα σε πόλεις και κοινότητες.

1.2.5 Βιοποικιλότητα

Η Κύπρος διαθέτει πλούσια πανίδα και χλωρίδα, αποτελεί σταθμό για αποδημητικά πουλιά και διαθέτει σημαντικούς υδροβιότοπους. Η βιοποικιλότητα απειλείται από την αυξημένη και έντονη ανθρώπινη δραστηριότητα. Με στρατηγικό στόχο την ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας και τη διατήρηση και προστασία των οικοσυστημάτων της Κύπρου σε καλή κατάσταση έχει καταρτιστεί το 2020 η «*Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για τη Βιοποικιλότητα στην Κύπρο*».

1.2.6 Βιώσιμη Αστική Κινητικότητα

Η κύρια στρατηγική επιδίωξη του κράτους, είναι η μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου μέσω της προώθησης ενός συστήματος των δημόσιων επιβατικών μεταφορών χαμηλών έως μηδενικών ρύπων, της μείωσης της διακίνησης με συμβατικά οχήματα ιδιωτικής χρήσης, την ενθάρρυνση της ποδηλατοκίνησης και της πεζοκίνησης. Παράλληλα, λαμβάνεται υπόψη το Στρατηγικό Σχέδιο για την Οδική Ασφάλεια 2021-2030 στα έργα που θα υλοποιηθούν με την επικέντρωση στην αποτελεσματική διαχείριση οδικής ασφάλειας σε ασφαλείς δρόμους και κινητικότητα, ασφαλή οχήματα, ασφαλείς οδικούς χρήστες, αποτελεσματική ανταπόκριση μετά την οδική σύγκρουση.

Σημειώνεται επίσης ότι μέσω της βιώσιμης αστικής κινητικότητας θα δημιουργηθούν διασυνδέσεις των ΔΕΔ-Μ με την αστική πολυτροπικότητα. Θα δημιουργηθούν διευκολύνσεις στην μετακίνηση των πεζών, ποδηλάτων και των λεωφορείων.

Πρόσθετα επισημαίνεται ότι το σύνολο των έργων που θα προωθηθούν στο πλαίσιο της βιώσιμης αστικής κινητικότητας θα είναι σε συνάφεια με τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας που εκπονήθηκαν.

1.2.7 Αλιεία

Ο αλιευτικός τομέας στην Κύπρο είναι μικρός, αλλά θεωρείται πολύ σημαντικός, καθώς προσφέρει οικονομικά και κοινωνικά οφέλη σε παράκτιες περιοχές, δημιουργεί θέσεις εργασίας και προσφέρει υγιεινά προϊόντα στους καταναλωτές. Το βασικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο κλάδος είναι η ίδια η βιωσιμότητά του. Βασικός στρατηγικός στόχος είναι η διασφάλιση ότι ο κλάδος της αλιείας είναι περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά βιώσιμος και αποτελεί πηγή υγιεινών και ποιοτικών προϊόντων για τους καταναλωτές.

1.2.8 Υδατοκαλλιέργεια

Ο κλάδος της υδατοκαλλιέργειας στην Κύπρο, κατά την τελευταία δεκαετία παρουσιάζει ετήσια ανάπτυξη της τάξης του 5-7%. Η συνολική αξία εμπορίας των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας ανέρχεται

περίπου σε €42 εκ. ετησίως και αποτελεί το τρίτο πιο σημαντικό εξαγωγικό εθνικό προϊόν σε αξία από τα προϊόντα του γεωργικού τομέα της πρωτογενούς παραγωγής. Επιπλέον δημιουργεί θέσεις εργασίας, ενώ παράλληλα προσφέρει ποιοτικά προϊόντα συμβάλλοντας στην μείωση της υπεραλίευσης. Τα μέτρα αντιμετώπισης της εξάπλωσης της πανδημίας έχουν επιφέρει μείωση στη ζήτηση με αρνητικές επιπτώσεις στον κλάδο.

Η ανάπτυξη των τομέων της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας συμβάλει στην υλοποίηση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής της ΕΕ, περιλαμβανομένης και της πολιτικής «Από το Αγρόκτημα στο Πιάτο», καθώς και των πολιτικών της ΕΕ «Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία» και «ΕΕ - Επόμενη Γενιά» και της νέας προσέγγισης για Βιώσιμη Γαλαζία Οικονομία.

1.2.9 Ενίσχυση της διεθνούς διακυβέρνησης για βιώσιμη διαχείριση θαλασσών

Η θάλασσα έχει διαχρονικά μεγάλη σημασία για την Κύπρο και αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της οικονομικής ανάπτυξης και ευημερίας του νησιού. Ένας από τους βασικούς πυλώνες της εθνικής στρατηγικής για την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική είναι η προστασία και αειφόρος χρήση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, που περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, δράσεις για την προστασία και διατήρηση των θαλάσσιας βιοποικιλότητας και για την ορθολογική διαχείριση των παράκτιων ζωνών, μέσα στα πλαίσια της νέας προσέγγισης για βιώσιμη γαλαζία οικονομία, της Οδηγίας-Πλαίσιο της ΕΕ για τη Θαλάσσια Στρατηγική, τη διεθνή σύμβαση για την Προστασία της Ρύπανσης της Θάλασσας από Πλοία, τη Σύμβαση της Βαρκελώνης για την Προστασία της Μεσογείου, την Οδηγία Πλαίσιο της ΕΕ για τα Ύδατα και την Οδηγία της ΕΕ περί Θεσπίσεως πλαισίου για τον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό.

1.3. Στόχος Πολιτικής 3: Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας

Επιλογή Στόχου Πολιτικής	Πρόγραμμα	Ταμείο
Στόχος Πολιτικής 3	«ΘΑΛΕΙΑ 2021 -2027»	TAMEIO ΣΥΝΟΧΗΣ

Ο Στόχος Πολιτικής 3, αποσκοπεί σε μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δίνει μεγάλη σημασία στη διασύνδεση της Ευρώπης μέσα από την ανάπτυξη βιώσιμων, φιλικών στο περιβάλλον και ασφαλών Δικτύων.

Η Κύπρος ως ένα μικρό νησιώτικο Κράτος παρουσιάζει περιορισμούς στις επιλογές των μέσων μεταφοράς στις εσωτερικές χερσαίες μετακινήσεις ατόμων και αγαθών για τις ανάγκες της οικονομίας της με επικέντρωση στο οδικό δίκτυο. Η ανάπτυξη εναλλακτικών επιλογών δεν είναι εύκολη, είτε λόγω φυσικών χαρακτηριστικών (απουσία ποτάμιων συνδέσεων), είτε λόγω βιωσιμότητας (απουσία κρίσιμης μάζας πληθυσμού). Η κατάσταση αυτή αντικατοπτρίζεται στο εκτεταμένο οδικό δίκτυο (περίπου 13.000 χιλιόμετρα) και το μεγάλο ποσοστό χρήσης ιδιωτικού αυτοκινήτου (595 επιβατικά αυτοκίνητα ανά 1000 κατοίκους - δεδομένα του 2016).

Σημειώνεται ότι το σημαντικότερο τμήμα του δικτύου των αυτοκινητοδρόμων της Κύπρου ανήκει στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Κύπρος έχει πλήρως εναρμονιστεί με το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο της Ένωσης. Όσον αφορά στο υπεραστικό δίκτυο της Κύπρου, έχει συμπληρωθεί σημαντικό τμήμα του δικτύου των αυτοκινητοδρόμων που συνδέουν τα κυριότερα αστικά κέντρα με τα λιμάνια και τα αεροδρόμια, καθώς και τις κύριες τουριστικές περιοχές.

Στόχος είναι η προώθηση της συμπλήρωσης του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ), Κεντρικό Δίκτυο (Core Network) του Ευρωπαϊκού Διαδρόμου Orient / East-Med «Γερμανία, Τσεχία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Βουλγαρία, Ελλάδα που καταλήγει στην Κύπρο συγκεκριμένα Λεμεσό-Λευκωσία», με ορίζοντα υλοποίησης το έτος 2030, ικανοποιώντας σχετική υποχρέωση των Κρατών-Μελών για συμπλήρωση του Κεντρικού Δικτύου του ΔΕΔ-Μ μέχρι το 2030.

Παράλληλα, λαμβάνεται υπόψη το Στρατηγικό Σχέδιο για την Οδική Ασφάλεια 2021-2030 στα έργα που θα υλοποιηθούν με την επικέντρωση στην αποτελεσματική διαχείριση οδικής ασφάλειας σε ασφαλείς δρόμους και κινητικότητα, ασφαλή οχήματα, ασφαλείς οδικούς χρήστες, αποτελεσματική ανταπόκριση μετά την οδική σύγκρουση.

Σημειώνεται ότι μέσω του στόχου της βιώσιμης αστικής κινητικότητας θα δημιουργηθούν διασυνδέσεις των ΔΕΔ-Μ οι οποίες θα διευκολύνουν την πολυτροπικότητα και τις μετακινήσεις των πεζών, των ποδηλάτων και των λεωφορείων.

1.4. Στόχος Πολιτικής 4: Μια πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων

Επιλογή Στόχου Πολιτικής	Πρόγραμμα	Ταμείο
Στόχος Πολιτικής 4	«ΘΑΛΕΙΑ 2021 -2027»	ΕΚΤ+

Ο Στόχος Πολιτικής 4 θα προωθηθεί μέσω του ΕΚΤ+ το οποίο επενδύει στο ανθρώπινο δυναμικό, κυρίως στους τομείς της απασχόλησης, της κοινωνικής συνοχής και της εκπαίδευσης, κατάρτισης και ΔΒΜ ενώ προάγει τις θεμελιώδεις αρχές της ισότητας των φύλων, της καταπολέμησης κάθε μορφής διακρίσεων και της προώθησης ίσων ευκαιριών για όλους.

Οι επενδύσεις του εν λόγω Στόχου Πολιτικής είναι σε πλήρη ευθυγράμμιση με τις ειδικές Ανά Χώρα Συστάσεις του 2019 και 2020 (αριθμός 2 και 3 αντίστοιχα) και συμβάλλουν στην επαρκή αναπλήρωση εισοδήματος, στην πρόσβαση στην κοινωνική προστασία για όλους, στην ενίσχυση των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης, στην προώθηση ευέλικτων εργασιακών ρυθμίσεων και στη συνάφεια της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με την αγορά εργασίας.

1.4.1 Απασχόληση:

Το ποσοστό ανεργίας το 3ο τρίμηνο 2021 διαμορφώθηκε στο 6,6% σε σύγκριση με 8,2% το 2020. Το ποσοστό των μακροχρόνια άνεργων στο εργατικό δυναμικό παρέμεινε στο 2,2% ενώ το ποσοστό της ανεργίας των νέων μειώθηκε σε 14,5% από 20,4% το 2020.

Η Στρατηγική για τις Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης (ALMPs), σχεδιάστηκε λαμβάνοντας υπόψη τη μελλοντική εξέλιξη της αγοράς εργασίας προς μια πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, σύμφωνα με τη σύσταση της Επιτροπής για αποτελεσματική ενεργή στήριξη της απασχόλησης (EASE). Μέσω του συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης των ενεργητικών μέτρων και των δυνατοτήτων ανατροφοδότησης με στατιστικά δεδομένα προβλέπεται η συνεχής βελτίωση των επιμέρους πολιτικών.

Συμβολή στις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων:

2. Ισότητα των Φύλων
3. Ισότητα Ευκαιριών
4. Ενεργός Στήριξη της Απασχόλησης
7. Πληροφόρηση για τις Συνθήκες Εργασίας και Προστασίας σε Περίπτωση Απολύσεων
8. Κοινωνικός Διάλογος και Εμπλοκή των Εργαζομένων
9. Συμφιλίωση Επαγγελματικής και Οικογενειακής Ζωής

1.4.2 Κοινωνική Πολιτική:

Το ποσοστό ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού παραμένει υψηλό. Ο δείκτης AROPE διαμορφώθηκε στο 21,3% το 2020 (ΕΕ28 21,4% 2019).

Το ποσοστό υλικής υστέρησης μειώθηκε στο 23,1% το 2019 (12,0% ΕΕ28) ενώ το 2020 σημείωσε περαιτέρω μείωση φθάνοντας στο 18,8%. Σε δυσμενέστερη θέση είναι οι νέοι/παιδιά κάτω των 18 ετών με ποσοστό 27,2% (ΕΕ28 12,7%). Για την ηλικιακή ομάδα 18-64 το ποσοστό ήταν 24,4% (ΕΕ28 12,0%) ενώ για άνω των 65 12,0% (ΕΕ28 11,3%). Ο δείκτης που μετρά τη σοβαρή υλική υστέρηση έφθασε στο 9,1% (ΕΕ28 5,5%).

Ο δείκτης για παιδιά κάτω των 3 ετών στα οποία παρέχεται επίσημη παιδική φροντίδα ανήλθε σε 31,4% το 2018 παραμένοντας κάτω από τον μ.ο της ΕΕ 2018: 35,1% και το στόχο της Βαρκελώνης 33%. Το 2020 ο δείκτης μειώθηκε στο 20,7%.

Το ποσοστό των ΑμεΑ που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού είναι ψηλότερο από τον μ.ο. της ΕΕ (35,7% έναντι 29,9%). Μόνο ένα στα δύο άτομα (47,8%) 16-64 χρόνων που αντιμετωπίζουν κάποιο μακροχρόνιο πρόβλημα υγείας, εργάζεται.

Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην ενεργό ένταξη των ευάλωτων ομάδων πληθυσμού, στην παροχή ποιοτικών και οικονομικά προσιτών κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών φροντίδας και στην προώθηση παρεμβάσεων που αποσκοπούν στην κοινωνική ενσωμάτωση ΑμεΑ.

Στα πλαίσια αυτά εφαρμόζονται η νέα Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Πολιτική 2021-2027, η Εθνική Στρατηγική για την Αναπηρία 2018-2028 με τα Εθνικά Σχέδια Δράσης καθώς και το Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα Ανδρών και Γυναικών.

Συμβολή στις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων:

- 3. Ισότητα Ευκαιριών
- 11. Παιδική Φροντίδα και Στήριξη
- 17. Κοινωνική Ενσωμάτωση Ατόμων με Αναπηρία
- 18. Μακροχρόνια Φροντίδα

1.4.3 Εκπαίδευση/ Κατάρτιση:

Παρουσιάζονται αδυναμίες στις δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού. Παρά το ψηλό ποσοστό αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το ποσοστό εγγραφής στην επαγγελματική δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς και το ποσοστό αποφοίτων σε θέματα Επιστήμης, Τεχνολογίας, Μηχανικής και Μαθηματικών (STEM) σε άτομα 20-29 είναι χαμηλό. Η Κύπρος έχει συγκριτικά υψηλό ποσοστό αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που απασχολούνται σε θέσεις εργασίας χαμηλής ειδίκευσης, ιδίως στον τομέα της μεταποίησης, των επαγγελματικών υπηρεσιών, της χονδρικής και λιανικής διανομής και της δημόσιας διοίκησης.

Με τη συνεισφορά της ΓΔ Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της ΕΕ ετοιμάζεται η Εθνική Στρατηγική Διά Βίου Μάθησης (ΔΒΜ) 2021-2027, η οποία θα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων και δράσεις για αύξηση της συμμετοχής (1) στην Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση και (2) των ενηλίκων στην εκπαίδευση/κατάρτιση.

Συμβολή στις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων:

- 1. Εκπαίδευση, Κατάρτιση και ΔΒΜ
- 3. Ισότητα Ευκαιριών.

1.5. Στόχος Πολιτικής 5: Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες, μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης όλων των εδαφικών τύπων και των τοπικών πρωτοβουλιών

Επιλογή Στόχου Πολιτικής	Πρόγραμμα	Ταμείο
Στόχος Πολιτικής 5	«ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027»	ΕΤΠΑ
	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας	ΕΤΘΑΥ

Η επιλογή του Στόχου Πολιτικής 5 αποσκοπεί στην προώθηση της εδαφικής ανάπτυξης και στη μείωση των εδαφικών ανισοτήτων, όπου υπάρχουν, μέσω της πραγματοποίησης επενδύσεων από τις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ), ώστε να αντιμετωπιστούν οι ειδικές ανάγκες και προκλήσεις της κάθε περιοχής ξεχωριστά.

Οι μεγαλύτερες εδαφικές ανισότητες παρατηρούνται κυρίως στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές, οι οποίες παρουσιάζουν πληθυσμιακή αποψίλωση και γερασμένη πληθυσμιακή σύνθεση. Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή πληθυσμού το 2011, το 67,4% του πληθυσμού κατοικεί στις αστικές περιοχές, έναντι του 32,6% που κατοικεί στην ύπαιθρο. Επιπρόσθετα, οι περιοχές αυτές παρουσιάζουν υποβαθμισμένες βασικές υποδομές (π.χ. στους τομείς της υγείας, της παιδείας και των κοινωνικών υπηρεσιών), μειωμένη επιχειρηματική δραστηριότητα και μη αξιοποίηση του μεγάλου τουριστικού ρεύματος που επισκέπτεται διαχρονικά την Κύπρο. Συγκεκριμένα, με βάση στοιχεία του Υφυπουργείου Τουρισμού, ο συνολικός αριθμός ξένων τουριστών στην Κύπρο το 2018 ήταν 3.938.625, εκ των οποίων μόνο οι 23.836 (0,6%) επέλεξαν να διαμείνουν σε καταλύματα στην ύπαιθρο. Για αντιμετώπιση των προαναφερθέντων προκλήσεων, οι περιοχές αυτές θα ενισχυθούν κυρίως από τον κρατικό προϋπολογισμό και από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ενώ παράλληλα αναμένεται να αξιοποιηθεί το εργαλείο CLLD για χρηματοδότηση μέσω του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης. Περισσότερες πληροφορίες παρουσιάζονται στην **Ενότητα 10**.

Εδαφικές ανισότητες παρουσιάζονται επίσης στα αστικά κέντρα των πόλεων, τα οποία χαρακτηρίζονται από καταπόνηση του φυσικού περιβάλλοντος και υποβάθμιση του δομημένου περιβάλλοντος (σύμφωνα με στοιχεία των ΑΤΑ, υπάρχει εμφανής βαθμός γήρανσης του κτηριακού αποθέματος στα αστικά κέντρα). Οι περιοχές αυτές παρουσιάζουν επίσης υψηλότερα ποσοστά γήρανσης πληθυσμού σε σχέση με τις υπόλοιπες περιοχές, λόγω του ότι τα περισσότερα νεαρά ζευγάρια επιλέγουν να κατοικήσουν εκτός των αστικών κέντρων, με το κυριότερο πρόβλημα να εντοπίζεται στους προσφυγικούς συνοικισμούς.

Πρόσθετα, παρουσιάζουν οξυμένα κοινωνικοοικονομικά και περιβαλλοντικά προβλήματα, τα οποία επιδεινώθηκαν περισσότερο λόγω της μεταναστευτικής κρίσης, αφού οι πλείστες ροές μεταναστών καταλήγουν στα ιστορικά κέντρα των πόλεων, (σύμφωνα με στοιχεία των ΑΤΑ, ο πληθυσμός υπηκόων τρίτων χωρών στα αστικά κέντρα είναι γύρω στο 9,2% έναντι 8,6% Παγκύπρια και αναμένεται να αυξηθεί, αφού με βάση στοιχεία του Υπουργείου Εσωτερικών, ο αριθμός των αιτητών πολιτικού ασύλου ξεπέρασε το 4% του πληθυσμού της Κύπρου και είναι ο υψηλότερος στην Ευρώπη).

Επιπρόσθετα, αντιμετωπίζουν προβλήματα πυκνής τροχαίας κίνησης, λόγω της περιορισμένης χρήσης των μέσων μαζικής μεταφοράς, (η χρήση ιδιωτικών οχημάτων στα αστικά κέντρα υπερβαίνει το 85% των διακινήσεων), και έλλειψη υποδομών για ασφαλή διακίνηση πεζών και ποδηλατιστών. Σημαντικές ανάγκες υπάρχουν επίσης στη βιώσιμη διαχείριση των στερεών αποβλήτων και στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις έντονων βροχοπτώσεων, που

προκαλούν φαινόμενα πλημμύρας στα αστικά κέντρα, καθώς και ελλείψεις σε χώρους πρασίνου (ιδιαίτερα με ψηλά δέντρα), οι οποίοι συμβάλουν στη μείωση της υπερθέρμανσης στα αστικά κέντρα.

Η πανδημία του COVID-19 έχει πλήξει σοβαρά ολόκληρη την Κύπρο, αλλά κυρίως τις παράκτιες περιοχές του νησιού, των οποίων οι δραστηριότητες εξαρτώνται σχεδόν εξ ολοκλήρου από τον τομέα του τουρισμού, όπως είναι η ελεύθερη επαρχία Αμμοχώστου. Μέσω του εργαλείου Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης θα αντιμετωπιστούν οι βασικές ανάγκες και προκλήσεις της περιοχής, που αφορούν στη διατήρηση και ανάπτυξη του παράκτιου τουρισμού, ο οποίος αποτελεί τομέα προτεραιότητας της εθνικής στρατηγικής για την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική, στην αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών, καθώς και στη βελτίωση των υποδομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών.

Στις παράκτιες περιοχές αλιείας, παρατηρείται μια φθίνουσα τάση της αλιευτικής δραστηριότητας και γήρανση των αλιέων, ενώ αρνητικός παράγοντας στην στοχοθέτηση και επικέντρωση παρεμβάσεων για μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων αποτελεί η μη ύπαρξη οριοθετημένων και λειτουργικών περιοχών αλιείας και υδατοκαλλιέργειας και ομάδων/οργανώσεων παραγωγών. Επιπρόσθετα, υπάρχει η ανάγκη διαφοροποίησης των οικονομικών δραστηριοτήτων στις περιοχές αυτές, ώστε να περιοριστεί η εξάρτηση του οικονομικού τους ιστού από την αλιευτική δραστηριότητα. Μέσω του εργαλείου CLLD επιδιώκεται η συνέχιση του έργου που άρχισε την ΠΠ 2014-2020, δίνοντας έμφαση στη στήριξη των μικρών αλιευτικών κοινοτήτων, καθώς και στην κατάρτιση και διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων των εργαζόμενων στον αλιευτικό τομέα, όπως για παράδειγμα στον τομέα του παράκτιου τουρισμού.

Η απαίτηση των Κανονισμών της ΕΕ για εκπόνηση Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης (ΟΧΑ) από τις ΑΤΑ, για την πραγματοποίηση επενδύσεων, είναι σε πλήρη ευθυγράμμιση με την πρόταση της Κυβέρνησης για μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης, μέσα από την οποία θα προκύψει συνένωση Δήμων και Κοινοτήτων σε μεγαλύτερα συμπλέγματα, με σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής και διοικητικής αυτοτέλειας των ΑΤΑ, τη μείωση της εξάρτησης των ΑΤΑ από το κεντρικό κράτος, καθώς και την οικονομική βιωσιμότητα των νέων ΑΤΑ που θα δημιουργηθούν. Παράλληλα, με τη διεύρυνση του ρόλου και των αρμοδιοτήτων τους, οι νέες ΑΤΑ θα είναι σε θέση να προσφέρουν περισσότερες και ποιοτικότερες υπηρεσίες στον πολίτη, ενώ παράλληλα θα ενισχυθεί η ενεργός συμμετοχή τους στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής αρμοδιότητάς τους.

Πιο συγκεκριμένα, η νομοθεσία για τη μεταρρύθμιση προνοεί τη μεταφορά μεγάλου αριθμού αρμοδιοτήτων από το κεντρικό κράτος στις ΑΤΑ, που αφορούν κυρίως τις καθημερινές ανάγκες των πολιτών/επιχειρήσεων, όπως η χορήγηση αδειών που μέχρι τώρα παρέχονταν από τις Επαρχιακές Διοικήσεις (άδεια πώλησης οινοπνευματωδών ποτών, πώλησης καπνού, άδεια λειτουργίας μηχανών παιχνιδιού, άδεια εκπομπής ήχου κ.α.), η παροχή υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας και φροντίδας, οι υγειονομικοί έλεγχοι των υποστατικών, η συντήρηση υποδομών (π.χ. δρόμοι και σχολικές μονάδες) και επιπλέον τη δημιουργία Δημοτικής Αστυνομίας.

Η ενίσχυση της διοικητικής επάρκειας των ΑΤΑ με βάση τη νέα πραγματικότητα επιτυγχάνεται, μεταξύ άλλων, με τη μεγαλύτερη ευελιξία και ταχύτητα στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και πρόσληψης προσωπικού αφού η νομοθεσία για τη μεταρρύθμιση παρέχει τη σχετική αυτονομία στη δημιουργία νέων θέσεων προσωπικού. Η μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης, η οποία θα εφαρμοστεί σταδιακά την περίοδο 2022 – 2024, αναμένεται να επηρεάσει θετικά την υλοποίηση των Στρατηγικών ΟΧΑ, αφού θα ενισχυθεί τόσο η διοικητική ικανότητα των ΑΤΑ όσο και η μεταφορά της τεχνογνωσίας προς όφελος όλων των ΑΤΑ του κάθε συμπλέγματος.

Σημειώνεται τέλος ότι, στα νομοσχέδια, που έχουν εγκριθεί από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, προβλέπεται η ομαλή μεταφορά των υποχρεώσεων των υφιστάμενων Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης στις νεοσύστατες.

1.6. Ειδικός Στόχος Πολιτικής: Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης

Επιλογή Στόχου Πολιτικής	Πρόγραμμα	Ταμείο
Ειδικός Στόχος Πολιτικής: Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης	«ΘΑΛΕΙΑ» 2021 -2027	Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης

Το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, αποτελεί το νέο χρηματοδοτικό μέσο στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής, το οποίο έχει ως στόχο τη δίκαιη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία. Για την επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας, μέσω της υλοποίησης του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ), η Κύπρος θα κληθεί να αντιμετωπίσει σημαντικές προκλήσεις και παράλληλα θα πρέπει να πραγματοποιηθούν σημαντικές δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις.

Η Κύπρος ως ένα μικρό νησιωτικό Κράτος-Μέλος αντιμετωπίζει ιδιαίτερες προκλήσεις στη διαδικασία μετάβασης σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία. Οι προκλήσεις αυτές περιλαμβάνουν το υψηλό ενεργειακό κόστος, θέματα ενεργειακής ασφάλειας, μικρές οικονομίες κλίμακος και σχεδόν αποκλειστική εξάρτηση από ορυκτά καύσιμα. Η εξάρτηση αυτή δημιουργεί πρόσθετο βάρος αφού παράγονται υψηλότερες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και υψηλότερες τιμές ηλεκτρισμού, ενώ παράλληλα μειώνει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων. Πρόσθετα διαπιστώνονται τεχνικές δυσκολίες που σχετίζονται με την απομόνωση της Κύπρου, όπως στη διείσδυση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), αφού οι τεχνολογίες αποθήκευσης δεν έχουν ενταχθεί στην αγορά. Η εξάρτηση της Κύπρου σε ορυκτά καύσιμα για ενέργεια και ηλεκτρισμό είναι η μεγαλύτερη στην ΕΕ και 8% του κυπριακού ΑΕΠ διατίθεται για την εισαγωγή ορυκτών καυσίμων. Κατά το 2020 το ποσοστό της Κύπρου σε ΑΠΕ ανήλθε σε 17%, ξεπερνώντας τον Εθνικό Στόχο για το 2020 που ανερχόταν σε 13%. Πρόσθετα, σημειώνεται ότι η διείσδυση των ΑΠΕ στην ηλεκτροπαραγωγή αναμένεται να ξεπεράσει το 50%, σε περίπτωση που υλοποιηθεί έγκαιρα, μέχρι το 2026, η ηλεκτρική διασύνδεση (Euroasia Interconnector).

Τα πιο πάνω, έχουν ως αποτέλεσμα η Κύπρος να είναι ανάμεσα στα ΚΜ με τις μεγαλύτερες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Στο παρόν στάδιο, 34% των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) προέρχεται από τους δύο ηλεκτροπαραγωγούς σταθμούς σε Βασιλικό και Δεκέλεια.

Σύμφωνα με το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα του 2019, προβλεπόταν αύξηση του ποσοστού ΑΠΕ στην τελική κατανάλωση ενέργειας στο 23% μέχρι το 2030, για την επίτευξη του στόχου μείωσης των εκπομπών στους τομείς του Συστήματος ETS κατά 43% σε σύγκριση με το 2005, ενώ το ποσοστό ΑΠΕ αναμενόταν με το ΕΣΕΚ του 2019 να υπερβεί το 50% το 2050.

Αντίστοιχα, στους τομείς εκτός του Συστήματος ETS, στους οποίους δραστηριοποιούνται χιλιάδες μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ), το ΕΣΕΚ προβλέπει μέτρα που οδηγούν σε σχεδόν πλήρη επίτευξη του στόχου μείωσης των εκπομπών κατά 24% το 2030 σε σχέση με το 2005. Πιο συγκεκριμένα, όπως φαίνεται στους Πίνακες 3.1 και 3.2 του ΕΣΕΚ, μεταξύ των πολιτικών και μέτρων για τους κλάδους εκτός ETS περιλαμβάνονται και τα εξής:

- Προώθηση των ΑΠΕ σε όλη την οικονομία, περιλαμβανομένων και των επιχειρήσεων
- Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σε όλη την οικονομία, με μέτρα που απευθύνονται ειδικά σε επιχειρήσεις
- Μείωση των εκπομπών CO₂ στις επιχειρήσεις με ειδικά σχέδια χορηγιών.

Στο μεταξύ, οι στόχοι για την ενεργειακή μετάβαση έγιναν πιο φιλόδοξοι μετά το 2020, κάτι που απαιτεί μεγαλύτερη προσπάθεια απανθρακοποίησης σε όλη την οικονομία.

Στρατηγικός στόχος του Σχεδίου Δίκαιης Μετάβασης είναι η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στον ηλεκτροπαραγωγό σταθμό της Δεκέλειας και στις ενεργοβόρες επιχειρήσεις. Η επίτευξη του στρατηγικού στόχου, επιδιώκεται κυρίως μέσω της αύξησης της διείσδυσης των ΑΠΕ στο ενεργειακό μίγμα και της μείωσης του αποτυπώματος άνθρακα για ενεργοβόρες ΜμΕ (εκτός ETS). Παράλληλα, στις στρατηγικές επιδιώξεις περιλαμβάνονται η αναβάθμιση του εργατικού δυναμικού μέσω κατάρτισης και εκπαίδευσης σε πράσινα επαγγέλματα, με τη δημιουργία της «πράσινης τεχνικής σχολής» και της παροχής εξειδικευμένων καταρτίσεων σε σχετιζόμενους τομείς. Πιο κάτω παρουσιάζεται και το χρονοδιάγραμμα της στρατηγικής.

Οι εκπομπές CO₂ από τον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό της Δεκέλειας (α) σε πρώτο στάδιο μειώνονται σημαντικά και (β) σε δεύτερο στάδιο μηδενίζονται. Συγκεκριμένα, προωθείται η προσαρμογή του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας για αύξηση της διείσδυσης ΑΠΕ στο ενεργειακό μίγμα και η επαρκής εγκατάσταση συστημάτων αποθήκευσης ώστε να δημιουργηθούν κατάλληλες συνθήκες για την απανθρακοποίηση του Ηλεκτροπαραγωγού Σταθμού Δεκέλειας (2022 – 2032). Στην πρώτη φάση, μέχρι το 2026, οι εκπομπές του ηλεκτροπαραγωγού σταθμού στην Δεκέλεια θα μειωθούν στο 16%, και στη δεύτερη φάση, μέχρι το 2032, θα μηδενιστούν.

A. Ηλεκτροπαραγωγή:

Με βάση τους πιο πάνω σχεδιασμούς σε σχέση με την απανθρακοποίηση στον ηλεκτροπαραγωγό σταθμό στην Δεκέλεια από το 2025 μέχρι το 2032, αναμένεται ότι οι ανάγκες σε προσωπικό θα μειωθούν κατά 90 θέσεις εργασίας. Το εν λόγω προσωπικό αφορά τόσο σε τεχνικό προσωπικό, το οποίο θα πρέπει να επανεκπαιδευτεί σε τεχνολογίες ΑΠΕ και τεχνολογίες αποθήκευσης ενέργειας ή/και σε υβριδικά έργα ΑΠΕ, όσο και σε επιστημονικό προσωπικό που θα πρέπει να εκπαιδευτεί στα νέα συστήματα διαχείρισης και πρόβλεψης παραγωγής ενέργειας.

Πρόσθετα, θα επηρεαστούν και άλλες θέσεις εργασίας εκτός της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ) που σήμερα προσφέρουν διάφορες υποστηρικτικές υπηρεσίες. Με βάση την ανάλυση εισροών-εκροών της κυπριακής οικονομίας, για κάθε 10 εργαζομένους στον τομέα αυτό επηρεάζονται επιπλέον 13,5 θέσεις εργασίας σε άλλους κλάδους της μεταποίησης και του τριτογενούς τομέα που τροφοδοτούν την παραγωγή της ΑΗΚ. Επομένως, εκτός από τις 90 άμεσες θέσεις εργασίας που προαναφέρθηκαν, αναμένεται να επηρεαστούν επιπλέον 120 θέσεις σε άλλους τομείς της εγχώριας οικονομίας.

B. Τομέας Επιχειρήσεων με βαρύ ενεργειακό αποτύπωμα:

Η αύξηση των τιμών λόγω των ολοένα πιο φιλόδοξων στόχων μείωσης των εκπομπών, αυξάνει το κόστος παραγωγής των επιχειρήσεων και μειώνει την ανταγωνιστικότητά τους. Οι επιχειρήσεις είναι ήδη σε δυσμενή θέση, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι δεν είναι δυνατό να επωφεληθούν από οικονομίες κλίμακος, έχουν υψηλό μεταφορικό κόστος, λόγω της απομόνωσης του νησιού, πιέζονται ακόμη περισσότερο λόγω της διαδικασίας μετάβασης. Χωρίς τις απαραίτητες επενδύσεις ώστε να μειωθεί το ενεργειακό κόστος (με λιγότερες εκπομπές) και χαμηλότερο κόστος παραγωγής, των επιχειρήσεων αυτών, η επιβίωσή τους δεν θα είναι δυνατή.

Ως ιδιαίτερα ενεργοβόρες επιχειρήσεις έχουν αναγνωριστεί, μεταξύ άλλων, οι επιχειρήσεις, οι οποίες δραστηριοποιούνται στους τομείς της παραγωγής τροφίμων και ποτών, χημικών ουσιών, βασικών φαρμακευτικών προϊόντων και φαρμακευτικών σκευασμάτων, προϊόντων από ελαστικό και πλαστικές ύλες, καθαριστήρια ρούχων και αφαλατώσεις.

Με τη στήριξη του ΤΔΜ για τη χρήση ΑΠΕ και τεχνολογιών εξοικονόμησης ενέργειας σε ΜμΕ (εκτός ETS) με βαρύ ενεργειακό αποτύπωμα και για αποθήκευση ενέργειας, θα μειωθεί το ενεργειακό κόστος των επωφελούμενων επιχειρήσεων, με θετική επίδραση στην παραγωγικότητά τους. Αυτό θα

βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά τους και θα τους επιτρέψει να καταστρώσουν επιχειρηματικά σχέδια για εμπλουτισμό και εκσυγχρονισμό των παραγόμενων προϊόντων τους.

Περαιτέρω, πρόκληση για την κυπριακή οικονομία στο δρόμο προς την κλιματική ουδετερότητα είναι και ο μικρός αριθμός μαθητών που επιλέγουν την τεχνική εκπαίδευση. Ως εκ τούτου, κρίνεται σκόπιμη η στροφή προς κατευθύνσεις τεχνικών και επιστημονικών επαγγελματιών που προωθούν την πράσινη οικονομία και την κλιματική ουδετερότητα με τις κατάλληλες υποδομές. Μέσω του ΤΔΜ θα δημιουργηθεί η νέα «Πράσινη Τεχνική Σχολή» που θα εκπαιδεύει νέους σε πράσινες τεχνολογίες και δεξιότητες, καλύπτοντας ένα κενό στην υφιστάμενη Μέση Τεχνική Εκπαίδευση της χώρας. Με αυτό τον τρόπο, η εγχώρια οικονομία θα μπορεί να τροφοδοτείται με ανθρώπινο δυναμικό σε ειδικότητες που είναι απαραίτητες για τη διαφοροποίηση του παραγωγικού μοντέλου και την πράσινη μετάβαση της χώρας. Είναι άλλωστε γνωστό ότι η έλλειψη κατάλληλου ανθρώπινου δυναμικού δημιουργεί σήμερα προβλήματα στην επιτάχυνση των επενδύσεων για εξοικονόμηση ενέργειας, ΑΠΕ και άλλες πράσινες τεχνολογίες σε όλη την Ευρώπη.

Ως εκ τούτου, οι επενδύσεις από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης εστιάζουν στην:

- Ενίσχυση του συστήματος μεταφοράς και διανομής ενέργειας (περιλαμβανομένων τεχνολογιών αποθήκευσης ώστε να καταστεί δυνατή η περαιτέρω διείσδυση ΑΠΕ, χωρίς αποκοπές).
- Ενίσχυση επιχειρήσεων για εφαρμογή τεχνολογιών, χρήσης ΑΠΕ για μείωση του ενεργειακού τους αποτυπώματος και των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.
- Ενδυνάμωση/Αναβάθμιση Ανθρώπινου Κεφαλαίου και Υποδομών (δράσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης και δημιουργία Πράσινης Τεχνικής Σχολής).

2. Επιλογές Πολιτικής, Συντονισμός και Συμπληρωματικότητα

2.1 Συνοπτική παρουσίαση των επιλογών πολιτικής και των κύριων αναμενόμενων αποτελεσμάτων για κάθε ένα από τα Ταμεία που καλύπτει η Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης

Η επιλογή των Στόχων Πολιτικής, προέκυψε ως αποτέλεσμα της διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκε, και λαμβάνοντας υπόψη τις Ευρωπαϊκές Πολιτικές (Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και τις επί μέρους τομεακές Πολιτικές), το σχετικό Κανονιστικό Πλαίσιο των Ταμείων της ΣΕΣ, τις Συστάσεις της ΕΕ μέσα από τις Εκθέσεις της ΕΕ για την Κύπρο για τα έτη 2019 και 2020, περιλαμβανομένου του Παραρτήματος Δ, τις αντίστοιχες Ανά Χώρα Συστάσεις και το εθνικό πρόγραμμα μεταρρύθμισης. Επιπλέον, σε εθνικό επίπεδο η επιλογή βασίστηκε στην εθνική αναπτυξιακή στρατηγική της χώρας όπως περιγράφεται στη Δήλωση Κυβερνητικής Στρατηγικής 2020-2022, στο προσχέδιο της Μακροπρόθεσμης Στρατηγικής για Βιώσιμη Ανάπτυξη της Κύπρου, στην Έκθεση Ανταγωνιστικότητας της Κύπρου 2019 και σε όλες τις επί μέρους τομεακές στρατηγικές.

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία έχει θέσει έναν φιλόδοξο στόχο να δημιουργήσει για την οικονομία της ΕΕ ένα βιώσιμο μέλλον και να θέσει το πλαίσιο για την επίτευξη μιας κλιματικά ουδέτερης και κυκλικής οικονομίας το αργότερο έως το 2050. Στο πλαίσιο αυτό, η Κύπρος δεσμεύεται να χρησιμοποιήσει Κεφάλαια στο πλαίσιο της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης που να διασφαλίζουν ότι επιδιώκεται ο μέγιστος αντίκτυπος για: την παροχή καθαρής, προσιτής και ασφαλούς ενέργειας, επιτάχυνση της στροφής προς βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα, κινητοποίηση της βιομηχανίας για καθαρή και κυκλική οικονομία, μηδενική ρύπανση για περιβάλλον χωρίς τοξικά, διατήρηση και αποκατάσταση οικοσυστημάτων και βιοποικιλότητας, να καταστήσει τις πόλεις και τις περιοχές ανθεκτικές στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σύμφωνα με τις ειδικές πρωτοβουλίες στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Παράλληλα, επιδιώκεται ο μέγιστος αντίκτυπος για την ανάπτυξη της περιβαλλοντικής, οικονομικής και κοινωνικής βιωσιμότητας των τομέων της αλιείας/υδατοκαλλιέργειας και της βιώσιμης γαλαζίας οικονομίας. Επιπλέον, η Κύπρος θα χρησιμοποιήσει τα Ταμεία για την κινητοποίηση της έρευνας και την προώθηση της καινοτομίας στον τομέα της αειφορίας. Τέλος, η Κύπρος δεσμεύεται να λάβει υπόψη την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» στις επενδύσεις της σε όλους τους στόχους πολιτικής.

Παράλληλα, όπου είναι σκόπιμο, τα προγράμματα Πολιτικής Συνοχής θα υποστηρίξουν επενδύσεις που συνδυάζουν επιτυχώς τις αρχές της βιωσιμότητας, της αισθητικής και της ένταξης της πρωτοβουλίας New European Bauhaus, ενόψει της εύρεσης προσιτών, χωρίς αποκλεισμούς, βιώσιμων και ελκυστικών λύσεων για τις κλιματικές προκλήσεις.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία υπογραμμίζει ότι οι στόχοι της μπορούν να επιτευχθούν μόνο με δίκαιο και χωρίς αποκλεισμούς τρόπο, η Κύπρος θα υποστηρίξει τους πιο ευάλωτους και τους πιο εκτεθειμένους στις κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις της μετάβασης, (πχ. αναπροσαρμογή και αναβάθμιση των δεξιοτήτων).

Όλες οι επενδύσεις που θα προωθηθούν στο πλαίσιο όλων των ειδικών στόχων του Προγράμματος, θα συμμορφώνονται με τις αρχές του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (UNCPRD). Η ισότητα μεταξύ των φύλων καθώς και η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου λαμβάνονται υπόψη και προωθούνται σε όλα τα στάδια προγραμματισμού και υλοποίησης. Επιπρόσθετα, θα λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα για πρόληψη κάθε μορφής διάκρισης λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού, καθώς και για τη συνεκτίμηση της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρία σε όλα τα στάδια προγραμματισμού και υλοποίησης.

Η επιλογή των έργων θα υποβοηθηθεί από κριτήρια που επιβραβεύουν τις πράσινες λύσεις. Αυτά τα κριτήρια θα προσαρμοστούν στη φύση της παρέμβασης και θα εφαρμοστούν όσο το δυνατόν ευρύτερα σε όλους τους στόχους πολιτικής.

Κατά την υλοποίηση του Προγράμματος, η Διαχειριστική Αρχή θα προωθήσει τη στρατηγική χρήση των δημοσίων συμβάσεων για την υποστήριξη των στόχων πολιτικής (συμπεριλαμβανομένων των προσπαθειών επαγγελματοποίησης για την αντιμετώπιση των ελλείψεων σε επίπεδο ικανοτήτων). Οι δικαιούχοι θα πρέπει να ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν περισσότερα κριτήρια σχετικά με την ποιότητα και το κόστος του κύκλου ζωής. Όπου είναι εφικτό, στις διαδικασίες δημόσιων συμβάσεων θα πρέπει να ενσωματώνονται περιβαλλοντικά (π.χ. κριτήρια πράσινων δημόσιων συμβάσεων) και κοινωνικά ζητήματα, καθώς και κίνητρα καινοτομίας.

2.1.1 Έρευνα και Καινοτομία

Ο τομέας της Έρευνας και Καινοτομίας (Ε&Κ), αποτελεί υψηλή προτεραιότητα για την Κύπρο και αναγνωρίζεται ως ένας από τους βασικότερους πυλώνες ανάπτυξης της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και της κοινωνικής ευημερίας. Βασική προτεραιότητα είναι η αύξηση των δαπανών σε Ε&Κ, μέσω της ενίσχυσης των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, της αύξησης της συμμετοχής των επενδύσεων των επιχειρήσεων σε δραστηριότητες Ε&Κ και της ενίσχυσης της διασύνδεσης και συνεργασίας του ερευνητικού τομέα με τον παραγωγικό ιστό της οικονομίας ώστε οι επιδράσεις της χρηματοδότησης να έχουν πολλαπλασιαστικά οφέλη στην οικονομία και στην κοινωνία.

Οι παρεμβάσεις βασίζονται στα αποτελέσματα της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Κύπρου (S3CY) και θα εστιάσουν στους κλάδους που εντοπίστηκαν ως τομεακές προτεραιότητες. Οι παρεμβάσεις αναμένεται να συμβάλουν στην αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών προκλήσεων που προέκυψαν λόγω της κρίσης της πανδημίας, όπως και στη βελτίωση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας και ως εκ τούτου στην ανάκαμψη και ανάπτυξη της οικονομίας. Τέλος αναμένεται να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της Κύπρου στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας συμπεριλαμβανομένης και της νέας προσέγγισης για βιώσιμη γαλάζια οικονομία.

Η διασύνδεση της ερευνητικής κοινότητας με τις επιχειρήσεις είναι μια πρόκληση που αντιμετωπίζει η Κύπρος και η οποία έχει εντοπιστεί μέσω διαφόρων μελετών όπως επίσης και μέσα από τη μελέτη ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας και για την οποία καταβάλλονται προσπάθειες αντιμετώπισής της.

Η ανάγκη για ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ ερευνητικής κοινότητας και επιχειρήσεων προκύπτει ουσιαστικά λόγω των ακόλουθων παραγόντων:

(α) τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα έχουν επιδείξει σημαντικές επιδόσεις στην Έρευνα (όπως προκύπτει μέσα από βιβλιομετρικούς δείκτες, πχ. αριθμό δημοσιεύσεων και εταιροαναφορών). Ωστόσο, η έρευνα αυτή σε αρκετές περιπτώσεις παραμένει στη βασική έρευνα και δεν προχωρά στην εφαρμογή της στην κοινωνία και τις επιχειρήσεις, γεγονός που θα έχει πολλαπλασιαστικά οφέλη.

(β) Οι επιχειρήσεις και η βιομηχανία πολλές φορές διστάζουν να πειραματιστούν σε νέες μεθόδους ή να αναπτύξουν έρευνα η οποία απαιτεί χρόνο, εξειδικευμένους πόρους και δεξιότητες και αρκετά κονδύλια.

(γ) Μέχρι σήμερα δεν υπήρχε στην Κύπρο, ένα κέντρο μεταφοράς γνώσης όπου θα βοηθούσε τις επιχειρήσεις με τεχνογνωσία να αναπτύξουν καινοτόμα προϊόντα, να τα κατοχυρώσουν και να τα εισάγουν στην αγορά. Αυτό απαιτεί συγκεκριμένη τεχνογνωσία η οποία έλειπε από τις επιχειρήσεις και αποτελούσε ανατρεπτικό παράγοντα στο να ασχοληθούν σοβαρά με την Ε&Κ.

(δ) Οι επιχειρήσεις δεν έχουν την απαιτούμενη εμπειρία στην ετοιμασία ερευνητικών προτάσεων και χρειάζεται η συνεργασία και η καθοδήγηση από ερευνητές.

Για την αντιμετώπιση αυτής της ανάγκης γίνονται και προγραμματίζονται πολλές στοχεύμενες δράσεις μέσω της χρηματοδότησης των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής. Σημειώνεται ότι όλες οι δραστηριότητες που προωθούνται για χρηματοδότηση περιλαμβάνουν την παράμετρο της ενίσχυσης της συνεργασίας μεταξύ ερευνητικών οργανισμών και επιχειρήσεων/βιομηχανίας.

Συγκεκριμένα προωθούνται:

- Σχέδια που ενθαρρύνουν τη συνεργασία επιχειρήσεων με ερευνητικά κέντρα/πανεπιστήμια/οργανισμούς για διεξαγωγή έρευνας (π.χ σχέδιο νησίδες αριστείας, συνεργατικής ανάπτυξης (co develop) και νέων υποδομών).
- Σχέδια στα οποία οι επιχειρήσεις μπορούν να συμμετέχουν σε ένα ερευνητικό έργο ανάλογα με τις ανάγκες τους.
- Σχέδια καινοτομίας, τα οποία απευθύνονται σε υφιστάμενες, νεοσύστατες και νεοφυείς επιχειρήσεις όπου ενθαρρύνεται η ανάπτυξη καινοτομίας και η εισαγωγή νέων προϊόντων και υπηρεσιών στην αγορά.
- Η δημιουργία του Κέντρου Επιχειρηματικής Καινοτομίας του Δήμου Λευκωσίας, το οποίο θα βοηθήσει στην ανάπτυξη της επιχειρηματικής καινοτομίας.

Παράλληλα, μέσω όλων των σχεδίων καινοτομίας, παρέχεται η δυνατότητα οι επιχειρήσεις, μετά το πειραματικό στάδιο να συμμετέχουν μέσω του νέου Κέντρου Μεταφοράς Γνώσης στην επέκταση του προϊόντος τους και στην εισαγωγή του στην αγορά. Επίσης, τροποποιείται το κανονιστικό πλαίσιο για τη δημιουργία εταιρειών φυτοβλαστών (spinoffs) ώστε να διευκολυνθεί η οικονομική και εμπορική αξιοποίηση των επιστημονικών τους ερευνών.

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα μέσω του **ΕΤΠΑ**:

- Αύξηση των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα σε δραστηριότητες E&K συμβάλλοντας στον ευρύτερο εθνικό στόχο για αύξηση της δαπάνης E&K ως ποσοστό του ΑΕΠ.
- Ενίσχυση της συνεργασίας και της αλληλεπίδρασης μεταξύ ερευνητικών οργανισμών/κέντρων/πανεπιστημίων με τις επιχειρήσεις/βιομηχανία με σκοπό την αποτελεσματική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας προς όφελος της οικονομίας και της κοινωνίας.
- Αύξηση του ερευνητικού ανθρώπινου δυναμικού της χώρας και δημιουργία νέων ερευνητικών θέσεων εργασίας γεγονός που θα συμβάλει αφενός στη δημιουργία κρίσιμης μάζας ερευνητών και αφετέρου στη μείωση τη διαρροής ερευνητών είτε προς το εξωτερικό (brain drain) είτε προς αναζήτηση εναλλακτικής επαγγελματικής ασχολίας με πιο σταθερούς όρους απασχόλησης.
- Διαφοροποίηση και προαγωγή του επιπέδου του οικοσυστήματος E&K στους τομείς προτεραιότητας της S3CY, κυρίως μέσω της αύξησης και αναβάθμισης των ερευνητικών υποδομών, εργαστηρίων κτλ.
- Ενίσχυση της εξωστρέφειας του οικοσυστήματος E&K μέσω της συμμετοχής σε συνεργασίες με το εξωτερικό όπως συμμετοχή σε Ευρωπαϊκές Συμπράξεις και της γενικότερης στήριξης της συμμετοχής κυπριακών φορέων στο Πρόγραμμα Πλαίσιο Ορίζοντας Ευρώπη και ανάπτυξης Διακρατικών Συνεργασιών.
- Αύξηση του ποσοστού των ΜμΕ που συμμετέχουν σε ερευνητικές προτάσεις και που καινοτομούν (εισάγουν καινοτομίες προϊόντων, διαδικασιών, μεθόδων κτλ), μέσω της χρηματοδότησης προτάσεων υψηλής τεχνολογικής ετοιμότητας (high TRL) και στήριξη της εμπορευματοποίησης των ερευνητικών αποτελεσμάτων (δημιουργία νέων

προϊόντων/υπηρεσιών και νεοφυών και καινοτόμων επιχειρήσεων) και του αριθμού των καινοτόμων προϊόντων/υπηρεσιών που εισέρχονται στην αγορά.

2.1.2 Ψηφιοποίηση για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις

Ο βασικός στρατηγικός στόχος της Κύπρου είναι η επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού, που θα οδηγήσει στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης και στην οικοδόμηση μιας στέρεης βάσης για μια σύγχρονη, ευέλικτη, ανταγωνιστική και βιώσιμη οικονομία.

Οι δράσεις που θα υλοποιηθούν κάτω από τον εν λόγω στόχο, θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της Ψηφιακής Στρατηγικής της ΕΕ στόχος της οποίας είναι να καταστήσει τον ψηφιακό μετασχηματισμό επωφελή για όλους, θέτοντας ως προτεραιότητα τον άνθρωπο και το κοινωνικό σύνολο. Στόχος η δημιουργία νέων ευκαιριών για τις επιχειρήσεις μέσω του ψηφιακού μετασχηματισμού και η ανάπτυξη αξιόπιστης τεχνολογίας προς όφελος μιας ανοικτής, δημοκρατικής κοινωνίας και μιας δυναμικής και βιώσιμης οικονομίας. Παράλληλα θα προωθηθούν δράσεις ψηφιακής τεχνολογίας που θα συμβάλουν άμεσα ή έμμεσα στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και στην επίτευξη της πράσινης μετάβασης. Βασική προτεραιότητα είναι η επιτάχυνση της ψηφιοποίησης των υπηρεσιών του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα συμπεριλαμβανομένων και των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (αύξηση της ποιότητας και του εύρους των υπηρεσιών του ευρύτερου δημόσιου τομέα που παρέχονται ηλεκτρονικά προς τις επιχειρήσεις και τους πολίτες, ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης, διαλειτουργικότητα των επί μέρους συστημάτων των υπηρεσιών).

Όλες οι δράσεις που προωθούνται αφορούν σε νέες ή σημαντικά αναβαθμισμένες ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες και διαδικασίες με έμφαση στην αξιοποίηση καινοτόμων μεθόδων και τεχνολογιών αιχμής όπως π.χ. Data Analytics, Internet of Things, Business Process Reengineering και Artificial Intelligence με στόχο την παροχή προηγμένων ηλεκτρονικών υπηρεσιών.

Στα πλαίσια του ψηφιακού μετασχηματισμού θα λαμβάνεται υπόψη και η διάσταση της προσβασιμότητας των Διαδικτυακών Τόπων και η πλήρης εφαρμογή της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/2102 για την προσβασιμότητα στο Διαδίκτυο (WAD).

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα μέσω του **ΕΤΠΑ**:

- Βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών του ευρύτερου δημόσιου τομέα (συμπεριλαμβανομένων των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης) που παρέχονται στο κοινό/επιχειρήσεις.
- Αύξηση των υπηρεσιών του ευρύτερου δημόσιου τομέα (συμπεριλαμβανομένων των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης) που παρέχονται ηλεκτρονικά προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Δημιουργία συστημάτων «έξυπνων πόλεων» από τις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων, συστήματα ενημέρωσης πολιτών και επισκεπτών μέσω «info points» και συστήματα διαχείρισης παραμέτρων βιώσιμης κινητικότητας.
- Αύξηση της παραγωγικότητας και αποτελεσματικότητας του δημόσιου τομέα και μείωση του χρόνου εξυπηρέτησης του κοινού - Περιορισμός του κόστους της κρατικής μηχανής.
- Αύξηση στην αποτελεσματικότητα και ικανότητα του κράτους για είσπραξη των δημόσιων εσόδων (μείωση της φοροδιαφυγής) με την εισαγωγή καινοτόμων υπηρεσιών και μεθόδων (που απευθύνονται σε πολίτες, επιχειρήσεις και άλλους οργανισμούς) ή και την επέκταση και εκσυγχρονισμό υφιστάμενων υπηρεσιών.
- Προώθηση της ψηφιακής επιχειρηματικότητας μέσω της αύξησης του αριθμού των ΜμΕ που χρησιμοποιούν Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), συμπεριλαμβανομένου του ηλεκτρονικού εμπορίου και μέσω της ενίσχυσης της ψηφιακής ταυτότητας των επιχειρήσεων.

2.1.3 Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜμΕ)

Η προώθηση της επιχειρηματικότητας και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜμΕ αποτελούν σημαντική προτεραιότητα. Στόχος είναι η ανάπτυξη του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, η ενίσχυση της επιχειρηματικής καινοτομίας, η καλλιέργεια επιχειρηματικής κουλτούρας, η ενίσχυση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση και η διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά. Στρατηγική επιδίωξη είναι η ενίσχυση του επιχειρηματικού οικοσυστήματος ώστε να συμβάλει στην ανάπτυξη της οικονομίας, δημιουργώντας τις κατάλληλες συνθήκες για επιτυχή και ολοκληρωμένη ανάπτυξη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και δημιουργία προστιθέμενης αξίας για το σύνολο της οικονομίας. Έμφαση θα δοθεί στην ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας και στην ανάπτυξη της ευελιξίας των επιχειρήσεων, ώστε να μπορέσει η οικονομία να ανταποκριθεί σε εξωγενείς αρνητικούς παράγοντες και να μπορέσει να κάνει διαρθρωτικές αλλαγές για ένα πιο ισορροπημένο και αειφόρο μοντέλο ανάπτυξης.

Οι στόχοι αυτοί επιδιώκονται να επιτευχθούν μέσω παρεμβάσεων που αποσκοπούν i) στη δυναμική ανάπτυξη των ΜμΕ, ιδιαίτερα σε κλάδους προτεραιότητας οι οποίοι αναδεικνύονται μέσα από τη S3CY και σε τομείς επαγγελματικών υπηρεσιών που λειτουργούν υποστηρικτικά προς τους κλάδους αυτούς, ii) στον εκσυγχρονισμό της παραγωγικής διαδικασίας και στη βελτίωση της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρονται, iv) στην παρακίνηση της συνεργασίας μεταξύ ΜμΕ μέσω οριζόντιων ή κάθετων συνενώσεων μεταξύ τους v) στη διευκόλυνση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση.

Αναμενόμενα Αποτελέσματα μέσω του ΕΤΠΑ:

- Δημιουργία νέων, βιώσιμων επιχειρήσεων και ανάπτυξη/ επέκταση υφιστάμενων με έμφαση στην προώθηση σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας μέσω της αξιοποίησης νέων τεχνολογιών και της χρήσης καινοτόμων μεθόδων παραγωγής.
- Ανάπτυξη της αγοράς προϊόντων και υπηρεσιών.
- Ανάπτυξη της παραγωγής εξαγωγικών προϊόντων και υπηρεσιών.
- Διατήρηση υφιστάμενων και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.
- Αύξηση του μεγέθους των επιχειρήσεων σε όρους πάγιου κεφαλαίου
- Δημιουργία νέων και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων βιομηχανικών υποδομών.
- Εκσυγχρονισμός της παραγωγικής διαδικασίας και αύξηση της παραγωγικότητας των ΜμΕ.
- Αύξηση της εξαγωγικής ικανότητας των επιχειρήσεων / διεθνοποίηση των δραστηριοτήτων τους.
- Αύξηση της παραγωγικής δυνατότητας και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.

2.1.4 Ενέργεια / ΑΠΕ

Ο τομέας της εξοικονόμησης ενέργειας αποτελεί βασικό άξονα πολιτικής για την ενέργεια και το κλίμα μέχρι το 2030. Η Κύπρος μέσω του νέου πλαισίου καλείται να θέσει την ενεργειακή απόδοση ως προτεραιότητα κατά τη λήψη αποφάσεων που αφορούν την παραγωγή και τη χρήση ενέργειας. Σημαντικός τομέας είναι επίσης και ο τομέας των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας.

Στα πλαίσια αυτά αναμένεται να προωθηθούν δράσεις, που περιλαμβάνονται στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ενέργεια και το Κλίμα στα πλαίσια υλοποίησης της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Εφαρμόζοντας την υποχρέωση “energy efficiency first principle”, που ορίζεται στον Ευρωπαϊκό Κανονισμό για τη Διακυβέρνηση, λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη η ενεργειακή απόδοση σε οποιαδήποτε απόφαση για έργα υποδομής, ενεργειακούς σχεδιασμούς και εθνικές πολιτικές για την ενέργεια.

Αναμενόμενα αποτελέσματα μέσω του ΕΤΠΑ:

- Εξοικονόμηση ενέργειας μέσω της μείωσης της κατανάλωσης ενέργειας ως αποτέλεσμα της ενεργειακής αναβάθμισης του κτηριακού αποθέματος της χώρας, της αύξησης της ενεργειακής απόδοσης των δημόσιων και ιδιωτικών κτηρίων και της αύξησης του ποσοστού χρήσης ΑΠΕ στην παραγωγή ενέργειας.
- Μείωση της εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου και ρυπογόνων αερίων μέσω της μείωσης της κατανάλωσης συμβατικών καυσίμων και ηλεκτρισμού και της χρήσης ΑΠΕ και άλλων εναλλακτικών μορφών ενέργειας.
- Μείωση του ενεργειακού κόστους για τους τελικούς πελάτες ηλεκτρισμού.
- Αποφυγή δημόσιου κόστους για αγορά πρόσθετων δικαιωμάτων εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου.

Αναμενόμενα αποτελέσματα μέσω του **Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης**:

- Μείωση της κατανάλωσης ενέργειας.
- Αύξηση της χρήσης των ΑΠΕ στην παραγωγή ενέργειας.
- Εκσυγχρονισμός δικτύου μεταφοράς και διανομής ενέργειας για την προώθηση της διείσδυσης των ΑΠΕ.
- Δυνατότητα αποθήκευσης ενέργειας για την προώθηση μεγαλύτερης διείσδυσης των ΑΠΕ.
- Μείωση της εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου και ρυπογόνων αερίων που θα συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής.
- Αποφυγή δημόσιου κόστους για αγορά πρόσθετων δικαιωμάτων εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου.

Αναμενόμενα αποτελέσματα μέσω του **ΕΤΘΑΥ**:

- Μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, μέσω της εγκατάστασης συστημάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις μονάδες υδατοκαλλιέργειας και της αγοράς συσκευών υψηλής ενεργειακής κλάσης/απόδοσης για μείωση του ενεργειακού κόστους των χερσαίων μονάδων υδατοκαλλιέργειας.

2.1.5 Κλιματική Αλλαγή

Η εκτίμηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, της ικανότητας προσαρμογής και της ευπάθειας της Κύπρου προσδιορίστηκε στους τομείς που επηρεάζονται ή αναμένεται να επηρεαστούν από την κλιματική αλλαγή σύμφωνα με την *Εθνική Στρατηγική για την Κλιματική Αλλαγή*. Οι τομείς που επηρεάζονται είναι: Υδάτινοι Πόροι, Εδάφη, Παράκτιες Ζώνες, Βιοποικιλότητα, Δάση, Τουρισμός, Ενέργεια, Αλιεία και Υδατοκαλλιέργεια, Υποδομές και Δημόσια Υγεία. Πρόσθετα, λήφθηκε υπόψη και η Έκθεση για τη Διαχείριση Κινδύνου Καταστροφών στην Κύπρο στην οποία αναγνωρίζονται μεταξύ άλλων οι κίνδυνοι από την κλιματική αλλαγή, οι πλημμύρες, οι δασικές πυρκαγιές, η θαλάσσια ρύπανση, η αύξηση της στάθμης της θάλασσας και η διάβρωση του παραλιακού μετώπου. Παράλληλα, στην εν λόγω Έκθεση αναγνωρίζονται πρόσθετοι κίνδυνοι που δεν συνδέονται με την κλιματική αλλαγή, όπως σεισμοί, τσουνάμι, θαλάσσια ρύπανση, τεχνολογικοί κίνδυνοι.

Σημειώνεται ότι ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στους τομείς Διαχείρισης των Υδάτων, της Ενίσχυσης της Βιοποικιλότητας και της Ενέργειας, στον Τομέα της Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας με εκτενή ανάλυση να γίνεται στις σχετικές ενότητες του εν λόγω Κεφαλαίου, δεδομένου ότι αποτελούν ξεχωριστούς τομείς προτεραιότητας. Οι τομείς προτεραιότητας που τέθηκαν στο πλαίσιο της προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή αφορούν στις παράκτιες ζώνες, οι οποίες έχουν σημαντική συμβολή στη βιώσιμη γαλάζια οικονομία, καθώς και στην προστασία των υποδομών, ιδιαίτερα από τις πλημμύρες και τις πυρκαγιές.

Αναμενόμενα αποτελέσματα μέσω του **Ταμείου Συνοχής**:

- Περιορισμός της επίπτωσης της κλιματικής αλλαγής στη διάβρωση των ακτών.
- Καταπολέμηση των πλημμυρών σε αστικές περιοχές και παράκτιες ζώνες.
- Βελτίωση της διαχείρισης των πυρκαγιών.

Επίσης, μέσω του ΕΤΘΑΥ αναμένεται η ενίσχυση και απόκτηση επιστημονικής γνώσης σε σχέση με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στο θαλάσσιο οικοσύστημα, όπου εντοπίζεται μεγάλος αριθμός χωροκατακτητικών ξενικών ειδών. Παράλληλα σημειώνεται ότι ως μέτρο αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής αναγνωρίστηκε η ανάγκη για ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιων ζωνών και ο ολοκληρωμένος χωροταξικός σχεδιασμός. Έχει εκπονηθεί σχετική μελέτη από το Υφυπουργείο Ναυτιλίας στην οποία λαμβάνονται υπόψη οι στόχοι της βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας στα πλαίσια της υλοποίησης της Πράσινης Συμφωνία (κυκλική οικονομία, ανάγκη σταδιακής απεξάρτησης από ορυκτά καύσιμα του ενεργειακού τομέα και την στροφή της ΕΕ σε φιλοπεριβαλλοντικές/πράσινες τεχνολογίες, αύξηση της ανταγωνιστικότητας των θαλάσσιων αναπτυξιακών τομέων, απελευθέρωση του αναπτυξιακού δυναμικού της βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας με προώθηση καινοτομιών).

2.1.6 Βιοποικιλότητα

Η βιοποικιλότητα έχει ζωτική σημασία για την φύση και το οικοσύστημα και η απώλειά της αποτελεί σημαντικό κίνδυνο για την επιβίωση και ευημερία του ανθρώπου. Με στόχο τη διατήρηση, προστασία και βελτίωση των φυσικών οικοτόπων και άγριων ειδών σε όλη τη φυσική τους περιοχή εξάπλωσης ανά την ΕΕ, δημιουργήθηκε το Δίκτυο Οικολογικών Περιοχών Natura 2000, το οποίο αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους πυλώνες της ευρωπαϊκής πολιτικής για την προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας.

Βάσει της Οδηγίας των Οικοτόπων 92/43/EEC, η Κύπρος υπέβαλε στην ΕΕ, Πλαίσιο Δράσης Προτεραιότητας (Prioritized Action Framework – PAF) 2021-2027 για το Δίκτυο Natura 2000, το οποίο αποτελεί ένα στρατηγικό πολυετές εργαλείο σχεδιασμού, που στοχεύει σε μια ολοκληρωμένη επισκόπηση/καθορισμό των μέτρων που απαιτούνται για το Δίκτυο Natura 2000 (οικοσυστήματα / οικοτόποι και είδη) καθώς και των συναφών πράσινων υποδομών (εκτός του Δικτύου). Στα πλαίσια της Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα στην Κύπρο και του PAF θα υλοποιηθούν έργα με στόχο τη διατήρηση και προστασία της βιοποικιλότητας. Κάποιες από τις δράσεις του PAF που αφορούν χερσαίες και παράκτιες περιοχές Natura 2000 θα υλοποιηθούν από το ΕΤΠΑ 2021-2027, κάποιες από τις δράσεις που αφορούν θαλάσσιες περιοχές Natura 2000 από το ΕΤΘΑΥ 2021-2027, ενώ οι υπόλοιπες δράσεις του PAF θα υλοποιηθούν από εθνικούς πόρους και άλλες πηγές χρηματοδότησης της Ε.Ε. (π.χ. Life IP).

Αναμενόμενα αποτελέσματα μέσω του **ΕΤΠΑ**:

- Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας.
- Αύξηση της έκτασης περιοχών NATURA που τίθεται υπό ολοκληρωμένη διαχείριση και προστασία.
- Αποκατάσταση οικοτόπων και ενδιαιτημάτων μέσω της δημιουργίας πράσινων υποδομών.

Αναμενόμενα αποτελέσματα μέσω του **ΕΤΘΑΥ**:

- Προστασία και αποκατάσταση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων, περιλαμβανομένων των θαλάσσιων περιοχών NATURA 2000, συμβάλλοντας στην επίτευξη του στόχου που τέθηκε στην Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα, για προστασία τουλάχιστον του 30% και για αυστηρή προστασία του 10% των θαλάσσιων υδάτων που ελέγχει η Κυπριακή Δημοκρατία.
- Συμβολή στην ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών και στο θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό.

- Προστασία και αποκατάσταση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων στο πλαίσιο των βιώσιμων αλιευτικών δραστηριοτήτων.
- Ενίσχυση της γνώσης για το θαλάσσιο περιβάλλον και τη συλλογή, συγκέντρωση, και διάθεση των επιστημονικών πληροφοριών και θαλάσσιων δεδομένων με στόχο την αποτελεσματική αξιοποίησή τους, στα πλαίσια της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής και της ολοκληρωμένης θαλάσσιας επιτήρησης και σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που προκύπτουν από την οδηγία πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική.

2.1.7 Κυκλική Οικονομία – Διαχείριση στερεών αποβλήτων

Άμεση προτεραιότητα αποτελούν οι δράσεις με στόχο την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων, την προώθηση της διαλογής στην πηγή, της χωριστής συλλογής και την ενθάρρυνση της υψηλής ποιότητας ανακύκλωσης και προώθηση της επαναχρησιμοποίησης των αποβλήτων. Για την αποτελεσματική εφαρμογή τους, απαιτείται η αντιμετώπιση των σημαντικών επενδυτικών αναγκών στον τομέα των στερεών αποβλήτων, σε συνέχεια των έργων που υλοποιούνται κατά την προγραμματική περίοδο 2014 -2020. Στα πλαίσια αυτά, θα ολοκληρωθεί και η εκπλήρωση της υποχρέωσης της Κύπρου για αποκατάσταση όλων των χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων (ΧΑΔΑ).

Αναμενόμενα αποτελέσματα μέσω του **Ταμείου Συνοχής**:

- Καθιέρωση Συστημάτων διαλογής στην πηγή και χωριστής συλλογής οργανικών αποβλήτων με προώθηση της κομποστοποίησης σε οικιακά και εμπορικά υποστατικά.
- Ενίσχυση της χωριστής συλλογής ανακυκλώσιμων και άλλων ρευμάτων.
- Οικονομική στήριξη των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ) μέσω του Προγράμματος «Εγκαθίδρυση συστήματος διαλογής στην πηγή και χωριστής συλλογής ανακυκλώσιμων και οργανικών/βιολογικών αποβλήτων και εφαρμογή συστήματος «Πληρώνω όσο Πετώ (ΠΟΠ)», ώστε μέχρι το 2026 να εφαρμοστεί η χωριστή συλλογή οργανικών και ανακυκλώσιμων υλικών σε Παγκύπρια βάση.
- Η στήριξη περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την παροχή χρηματοδότησης για τον σχεδιασμό (τεχνοοικονομικές μελέτες), την προμήθεια και τοποθέτηση της κατάλληλης υποδομής για καθιέρωση διαλογής στην πηγή και χωριστής συλλογής, την εφαρμογή τιμολογιακής πολιτικής με προπληρωμένη σακούλα για τη διαχείριση των μικτών αποβλήτων, την ενίσχυση του μηχανισμού παρακολούθησης της εφαρμογής του τοπικού προγράμματος (εκπαίδευση και κατάρτιση του προσωπικού των ΑΤΑ και εγκατάσταση πληροφοριακού συστήματος) και εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού.
- Ήδη έχει ενεργοποιηθεί η διαδικασία για ετοιμασία των τεχνοοικονομικών μελετών από τις ΑΤΑ οι οποίες θα υποβληθούν για αξιολόγηση το 1ο τρίμηνο του 2023. Η υλοποίηση των απαραίτητων δράσεων αναμένεται να ξεκινήσει πριν το τέλος του 2023 και να ολοκληρωθεί το 2026. Σημειώνεται ότι προτεραιότητα θα δοθεί στα συμπλέγματα ΑΤΑ στα αστικά κέντρα των πόλεων, όπου παρατηρείται ο μεγαλύτερος όγκος αποβλήτων.
- Περαιτέρω, σημειώνεται ότι, θα δημιουργηθεί Φορέας υποστήριξης δημοτικών αρχών για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή του συστήματος διαλογής στην πηγή και χωριστής συλλογής ανακυκλώσιμων και οργανικών αποβλήτων και εφαρμογή του συστήματος Πληρώνω Όσο Πετώ.
- Δημιουργία υποδομών για την επεξεργασία των οργανικών αποβλήτων που θα συλλέγονται χωριστά (π.χ. μονάδες αναερόβιας/αερόβιας επεξεργασίας, μονάδες συγκεντρωτικής κομποστοποίησης όπου είναι οικονομικά και τεχνικά αποδοτικό) και αξιοποίηση υφιστάμενων υποδομών για τα ανακυκλώσιμα ρεύματα.
- Μείωση της ποσότητας των αποβλήτων που καταλήγουν σε χώρους υγειονομικής ταφής.
- Αποκατάσταση χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων (ΧΑΔΑ).

2.1.8 Βιώσιμη Διαχείριση Υδάτων

Η αντιμετώπιση της λειψυδρίας και η ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων αποτελεί ζήτημα ύψιστης σημασίας, καθώς αφορά τη βιωσιμότητα της αναπτυξιακής πορείας της χώρας. Στόχος είναι η διασφάλιση της καλύτερης διαχείρισης των υδάτινων πόρων με συγκράτηση της ζήτησης και παράλληλα η αύξηση των διαθέσιμων ποσοτήτων νερού καλής ποιότητας. Στα πλαίσια αυτά θα προωθηθούν δράσεις που περιλαμβάνονται στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης της Στρατηγικής για τη Διαχείριση των Υδάτων και την Αντιμετώπιση της Ανομβρίας. Παράλληλα γίνονται προσπάθειες για τη συμμόρφωση με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ και συγκεκριμένα ετοιμάζεται Σχέδιο Δράσης από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων για την υλοποίηση/ολοκλήρωση του συνόλου των υποχρεώσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας σχετικά με τα αποχετευτικά συστήματα σε πόλεις και κοινότητες. Όλες οι δράσεις που θα προωθηθούν τόσο για το πόσιμο νερό όσο και για τα αποχετευτικά συστήματα περιλαμβάνονται στο Εθνικό Επενδυτικό Πλάνο Υδάτων 2021-2030, το οποίο θα χρηματοδοτηθεί τόσο από ευρωπαϊκούς όσο και από εθνικούς πόρους. Συγκεκριμένα, το Εθνικό Επενδυτικό Πλάνο Υδάτων περιλαμβάνει δράσεις, μεταξύ άλλων, που αφορούν την εγκατάσταση υδραγωγείων πόσιμου νερού, αναβάθμιση/δημιουργία νέων εγκαταστάσεων επεξεργασίας πόσιμου νερού (διυλιστήρια και αφαλατώσεις), έξυπνα συστήματα διαχείρισης δικτύων Συμβουλίων Υδατοπρομήθειας και Αποχετεύσεων, εγκατάσταση συστημάτων παρακολούθησης και ελέγχου δικτύων του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων. Τέλος, περιλαμβάνονται και υδατικά έργα αξιοποίησης ανακυκλωμένου νερού όπως φράγματα, αγωγοί και δίκτυα καθώς και έργα που αφορούν στην αξιοποίηση υδάτινων πόρων που συλλέγονται από έργα αντιπλημμυρικής προστασίας.

Αναμενόμενα αποτελέσματα μέσω του ΕΤΠΑ:

- Μείωση της εξάρτησης των μεγάλων αστικών και τουριστικών περιοχών από τη βροχόπτωση – ισολογισμός της παροχής και της ζήτησης.
- Ενίσχυση της διαθεσιμότητας νερού με νέα έργα υποδομής (π.χ. φράγματα, αγωγοί μεταφοράς, δίκτυα ύδρευσης κ.λπ.), αξιοποιώντας τόσο τους φυσικούς υδάτινους πόρους όσο και τις μη συμβατικές πηγές νερού (π.χ. νερό που προκύπτει από την επεξεργασία υγρών λυμάτων και την αφαλάτωση του θαλάσσιου νερού).
- Αύξηση της δυναμικότητας υφιστάμενων έργων υποδομής και αποδοτική χρήση του νερού, έλεγχος / περιορισμός των απωλειών νερού.
- Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.
- Ενίσχυση της αποτελεσματικής διακυβέρνησης για το νερό και συμμόρφωση με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ.

2.1.9 Προώθηση της βιώσιμης αλιείας και της διατήρησης των θαλάσσιων βιολογικών πόρων

Βασικός στόχος των παρεμβάσεων είναι η συμβολή στην υλοποίηση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), καθώς και της Θαλάσσιας Πολιτικής της ΕΕ και τους στόχους της για τη Μεσόγειο Θάλασσα. Δεδομένου ότι οι περισσότεροι μεσογειακοί αλιευτικοί στόλοι, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου, εξασκούν αλιεία μόνο στη Μεσόγειο, και τα περισσότερα αλιευτικά αποθέματα με διαθέσιμες επικυρωμένες μελέτες αλιεύονται εκτός βιώσιμων ορίων, αποτελεί πρόκληση η επίτευξη προσαρμογής της αλιευτικής ικανότητας και η διατήρηση της απασχόλησης και βιοτικού επιπέδου στις παράκτιες αλιευτικές περιοχές. Η ανάγκη αντιμετώπισης της υπεραλίευσης στη Μεσόγειο Θάλασσα και η μείωση της αλιευτικής προσπάθειας αποτελεί βασική επιδίωξη. Ο εθνικός στρατηγικός στόχος είναι να διασφαλιστεί ότι ο κλάδος της αλιείας είναι περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά βιώσιμος και αποτελεί πηγή υγιεινών τροφίμων για τους καταναλωτές. Επίσης, στρατηγική επιδίωξη είναι η εξασφάλιση ενός ικανοποιητικού επιπέδου διαβίωσης για τους επαγγελματίες ψαράδες, κυρίως σε ότι αφορά τους αλιείς της μικρής παράκτιας αλιείας. Παράλληλα, οι επενδύσεις θα συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της ΕΕ για μετριασμό της περιβαλλοντικής και κλιματικής αλλαγής και προστασία της βιοποικιλότητας, στα πλαίσια της Πράσινης Συμφωνίας, της βιώσιμης

γαλάζιας οικονομίας, της Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα και της Στρατηγικής «από το αγρόκτημα στο πιάτο» της ΕΕ.

Αναμενόμενα αποτελέσματα μέσω του **ΕΤΘΑΥ**:

- Αποτελεσματική διαχείριση και προστασία των αλιευτικών αποθεμάτων και των οικοσυστημάτων που τα υποστηρίζουν, στις υφιστάμενες και μελλοντικές θαλάσσιες περιοχές Natura2000 και στις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές. Σε αυτή την κατεύθυνση θα συμβάλει σημαντικά η ενίσχυση και απόκτησης επιστημονικής γνώσης μέσω πιλοτικών ερευνών και μελετών και μέσω εφαρμογής καινοτόμων δράσεων.
- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και ανθεκτικότητας του αλιευτικού τομέα, εξασφάλιση οικονομικής βιωσιμότητας, αποκατάσταση υπεραλιευμένων αποθεμάτων και στήριξη αλιέων κυρίως σε ότι αφορά τα σκάφη της μικρής παράκτιας αλιείας. Για την υλοποίηση των αποτελεσμάτων αυτών έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη και ενίσχυση δικτύου συνεργασίας μεταξύ επιστημόνων και αλιέων για την εφαρμογή καινοτόμων μεθόδων και βέλτιστων πρακτικών.
- Βελτίωση συνθηκών εργασίας για τους αλιείς κυρίως σε ότι αφορά τα σκάφη της μικρής παράκτιας αλιείας.
- Βελτίωση προστιθέμενης αξίας των αλιευτικών προϊόντων.
- Προσαρμογής της αλιευτικής ικανότητας στις διαθέσιμες αλιευτικές δυνατότητες, με την εφαρμογή της οριστικής παύσης στο πλαίσιο των στόχων της ΚΑΛΠ για αειφόρο αλιεία και στήριξη της μικρής παράκτιας αλιείας.
- Συμβολή στην διασφάλισή δίκαιου βιοτικού εισοδήματος σε περιπτώσεις προσωρινής παύσης των αλιευτικών δραστηριοτήτων στα πλαίσια των στόχων της ΚΑΛΠ και σε περίπτωση απρόβλεπτων γεγονότων.
- Ενίσχυση του ελέγχου της αλιευτικής δραστηριότητας, αστυνόμευση, έλεγχος και επιβολή κανόνων.
- Συλλογή αλιευτικών δεδομένων
- Μείωση των θαλασσίων απορριμμάτων και του απολεσθέντα αλιευτικού εξοπλισμού.
- Προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας, βελτίωση της διαθέσιμης γνώσης για τη βιοποικιλότητα, διατήρηση και αποκατάσταση της, αποδοτική διαχείριση προστατευόμενων περιοχών, αντιμετώπιση των επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα από τα χωροκατακτητικά ξενικά είδη, δράσεις που αναμένεται να υλοποιηθούν στα πλαίσια της Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα.
- Επενδύσεις σε αλιευτικά καταφύγια ή άλλες υποδομές για την παροχή κατάλληλων εγκαταστάσεων υποδοχής για τον απολεσθέντα αλιευτικό εξοπλισμό και τα θαλάσσια απορρίμματα που συλλέγονται από τη θάλασσα, συμβάλλοντας και στη διατήρηση, την προστασία και όπου χρειάζεται την αποκατάσταση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και τη διαχείριση των οικοσυστημάτων.

2.1.10 Ανταγωνιστική και βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια

Ο εθνικός στρατηγικός στόχος είναι η αειφόρος ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας με την προώθηση οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά βιώσιμων επιχειρήσεων, ώστε η βιομηχανία να μπορεί να ανταπεξέλθει στις νέες συνθήκες ανταγωνισμού, όπως αυτές διαμορφώνονται στην αγορά. Η στρατηγική για την υδατοκαλλιέργεια με βάση το Πολυετές Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Υδατοκαλλιέργειας 2021-2030, θα εστιαστεί σε τέσσερα πεδία δράσης: 1) Διασφάλιση της αειφόρου ανάπτυξης της υδατοκαλλιέργειας μέσω ενιαίου χωροταξικού σχεδιασμού, 2) Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και στήριξη της βιωσιμότητας του τομέα της υδατοκαλλιέργειας, 3) Προώθηση μεταποίησης και εμπορίας προϊόντων υδατοκαλλιέργειας και 4) προώθηση της κατανάλωσης προϊόντων υδατοκαλλιέργειας.

Παράλληλα, η στρατηγική έχει έντονη την περιβαλλοντική διάσταση και τη διασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος και συμβάλλει στην Πράσινη Συμφωνία της ΕΕ και της βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας, μέσω κυρίως της εφαρμογής τεχνολογιών ανοικτής θαλάσσης και συστημάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Επίσης, η υδατοκαλλιέργεια είναι βασικός τομέας που συμβάλλει στη στρατηγική «από το αγρόκτημα στο πιάτο», λόγω προσφοράς αποθεμάτων και μείωση της υπεραλίευσης.

Αναμενόμενα αποτελέσματα μέσω του **ΕΤΘΑΥ**:

- Διασφάλιση της αειφόρου ανάπτυξης της υδατοκαλλιέργειας.
- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και στήριξη της βιωσιμότητας της υδατοκαλλιέργειας, μέσω έργων που αφορούν εκσυγχρονισμό, αξιοποίηση της έρευνας και της καινοτομίας, χρήση νέων τεχνολογιών.
- Αύξηση της παραγωγικότητας των μονάδων υδατοκαλλιέργειας.
- Βελτίωση της ποιότητας του παραγόμενου προϊόντος.
- Διαφοροποίηση της παραγωγής και επέκταση σε νέες αγορές.
- Αύξηση της κατανάλωσης προϊόντων υδατοκαλλιέργειας μέσω της ενημέρωσης του κοινού για την ποιότητα, ασφάλεια και τα οφέλη και διατροφική αξία των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας.
- Ενίσχυση της αλυσίδας παραγωγής και εμπορίας.
- Επενδύσεις που συμβάλλουν στην εξοικονόμηση ενέργειας ή τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, συμπεριλαμβανομένης της επεξεργασίας των αποβλήτων, και εγκατάσταση συστημάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις μονάδες υδατοκαλλιέργειας.

2.1.11 Ενίσχυση της διεθνούς διακυβέρνησης για βιώσιμη διαχείριση θαλασσών

Στρατηγικός στόχος είναι η προστασία, η αειφόρος χρήση και η διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των οικοσυστημάτων του, μέσα από την υλοποίηση της εθνικής στρατηγικής για την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική και την εφαρμογή του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού. Σημαντικός παράμετρος είναι η συνεργασία με γειτονικά κράτη της ΕΕ όπως επίσης και με τρίτες χώρες. Επίσης, σημαντική θεωρείται η ενδυνάμωση συνεργασιών με φορείς και υπηρεσίες του δημοσίου, ΜΚΟ, ερευνητικά και εκπαιδευτικά ιδρύματα για ενίσχυση των γνώσεων και ανταλλαγή τεχνογνωσίας. Παράλληλα, εξετάζεται η συνέχιση της συνεργασίας με το CISE (Common Information Sharing Environment), με στόχο την ανταλλαγή στοιχείων και πληροφοριών για αποτελεσματικότερη θαλάσσια επιτήρηση όπως επίσης και την προώθηση δράσεων που θα συμβάλουν στην υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης για την Ευρωπαϊκή Στρατηγική Θαλάσσιας Ασφάλειας (EU Maritime Security Strategy Action Plan).

Αναμενόμενα αποτελέσματα μέσω του **ΕΤΘΑΥ**:

- Προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας.
- Ενίσχυση της συνεργασίας με πανεπιστημιακά ιδρύματα και ερευνητικά κέντρα, για τη μελέτη και προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.
- Ενίσχυση της κατανόησης του θαλάσσιου περιβάλλοντος και της ανάπτυξης δραστηριοτήτων, τεχνολογιών και προϊόντων φιλικών προς το περιβάλλον.
- Προώθηση συνεργασίας με ΜΚΟ για θέματα προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος.
- Ενδυνάμωση επιστημονικής γνώσης και κάλυψη κενών σχετικά με τις διάφορες συνιστώσες του θαλάσσιου περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας στην Κύπρο.
- Συλλογή δεδομένων για τήρηση υποχρεώσεων που ορίζονται από: την Οδηγία Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική (MSFD), την Οδηγία Πλαίσιο για τα Ύδατα (παράκτια ύδατα – WFD) και μέρους του Προγράμματος Συλλογής Δεδομένων (DCF) εντός των θαλασσιών υδάτων που βρίσκονται υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας.

2.1.12 Βιώσιμη Αστική Κινητικότητα

Η κύρια στρατηγική επιδίωξη του κράτους, είναι η μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου μέσω της αναβίωσης του συστήματος των δημόσιων επιβατικών μεταφορών, της μείωσης της διακίνησης με συμβατικά οχήματα ιδιωτικής χρήσης, της ενθάρρυνσης της ποδηλατοκίνησης, της πεζοκίνησης και της χρήσης δημόσιων μεταφορών μηδενικών ρύπων.

Στο πλαίσιο αυτό επιδιώκεται η εφαρμογή μέτρων που α) θα ενθαρρύνουν τη χρήση των λεωφορείων (π.χ. συχνότερες διαδρομές, καλύτερες διασυνδέσεις, αναβάθμιση στάσεων και σταθμών, ειδική λωρίδα για λεωφορεία, αγορά ηλεκτρικών λεωφορείων κ.λπ.), β) θα αποθαρρύνουν τη χρήση των μηχανοκίνητων ιδιωτικών οχημάτων (π.χ. μονοδρομήσεις, μείωση λωρίδων διακίνησης με οχήματα κ.λπ.) και γ) θα ενθαρρύνουν τη χρήση ηλεκτρικών/ μηδενικών ρύπων οχημάτων διάφορων τύπων.

Παράλληλα, λαμβάνεται υπόψη το Στρατηγικό Σχέδιο για την Οδική Ασφάλεια 2021-2030 στα έργα που θα υλοποιηθούν με την επικέντρωση στην αποτελεσματική διαχείριση οδικής ασφάλειας σε ασφαλείς δρόμους και κινητικότητα, ασφαλή οχήματα, ασφαλείς οδικούς χρήστες, αποτελεσματική ανταπόκριση μετά την οδική σύγκρουση.

Σημειώνεται επίσης ότι μέσω της βιώσιμης αστικής κινητικότητας θα δημιουργηθούν διασυνδέσεις των ΔΕΔ-Μ με την αστική πολυτροπικότητα. Θα δημιουργηθούν διευκολύνσεις στην μετακίνηση των πεζών, ποδηλάτων και των λεωφορείων.

Πρόσθετα επισημαίνεται ότι το σύνολο των έργων που θα προωθηθούν στο πλαίσιο της βιώσιμης αστικής κινητικότητας θα είναι σε συνάφεια με τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας που εκπονήθηκαν.

Αναμενόμενα αποτελέσματα μέσω του ΕΤΠΑ:

- Προώθηση της στροφής προς βιώσιμες, προσβάσιμες, πολυτροπικές δημόσιες μεταφορές μηδενικών ρύπων.
- Μείωση της χρήσης ιδιωτικών συμβατικών οχημάτων για τις μετακινήσεις.
- Προώθηση της χρήσης ποδηλάτων και της πεζοπορίας.
- Διασφάλιση της υγείας και ασφάλειας των πολιτών, μέσω της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.
- Χρήση εναλλακτικών ενεργειακών πόρων για τις μετακινήσεις μέσω λεωφορείων.

2.1.13 Συνδεσιμότητα / Μεταφορές

Η διαμόρφωση ενός ασφαλούς, άνετου, αποδοτικού, αποτελεσματικού, βιώσιμου και πολυτροπικού συστήματος χερσαίων μεταφορών, που να εξυπηρετεί τις ανάγκες διακίνησης των πολιτών στο σύνολό τους, χωρίς οποιουδήποτε αποκλεισμούς, με σεβασμό προς το περιβάλλον και με τον άνθρωπο στο επίκεντρό του αποτελεί την κύρια στρατηγική επιδίωξη στον τομέα των Μεταφορών. Η στρατηγική επιδίωξη θα προωθηθεί μέσω μεταφορικών έργων που περιλαμβάνονται στις υποχρεώσεις της Κύπρου για υλοποίηση μέχρι το 2030 του Κεντρικού Δικτύου του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών.

Στην Λευκωσία, απαντάται οξύ κυκλοφοριακό πρόβλημα, λαμβάνοντας υπόψη ότι η πόλη είναι κυκλική και η μισή είναι κατεχόμενη, με αποτέλεσμα να είναι αναγκαία η μετάβαση μέσω του κέντρου της πόλης. Για την αποφυγή της χρήσης του κέντρου και την απάμβλυνση του κυκλοφοριακού προβλήματος είναι σημαντικό η δημιουργία των ελλειπόντων κρίκων και η δημιουργία παρακαμπτήριων δρόμων.

Πρόσθετα, είναι σημαντική η προώθηση της πολυτροπικότητας των μεταφορών και μέσω της αστικής κινητικότητας, ώστε να καταστεί δυνατή η προώθηση της κινητικότητας των πεζών, των ποδηλάτων και των λεωφορείων με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών.

Παράλληλα, λαμβάνεται υπόψη το Στρατηγικό Σχέδιο για την Οδική Ασφάλεια 2021-2030 στα έργα που θα υλοποιηθούν με την επικέντρωση στην αποτελεσματική διαχείριση οδικής ασφάλειας σε ασφαλείς δρόμους και κινητικότητα, ασφαλή οχήματα, ασφαλείς οδικούς χρήστες, αποτελεσματική ανταπόκριση μετά την οδική σύγκρουση.

Αναμενόμενα αποτελέσματα μέσω του **Ταμείου Συνοχής**:

- Αντιμετώπιση προβλημάτων συμφόρησης, μείωση του χρόνου μετακίνησης και αύξηση της χωρητικότητας με συμπλήρωση ελλειπόντων κρίκων.
- Δημιουργία πολυτροπικού συστήματος χερσαίων μεταφορών μέσω μεταφορικών έργων στο πλαίσιο του Κεντρικού Δικτύου του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών.

2.1.14 Απασχόληση

Πρωταρχικό στόχο αποτελεί η υποστήριξη και η ενίσχυση της απασχόλησης, μέσω δημιουργίας περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας, καθώς και της πλήρους αξιοποίησης, εκπαίδευσης και επανεκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού, σύμφωνα με τις εκάστοτε συνθήκες της αγοράς εργασίας.

Ειδικότερη στόχευση θα δοθεί στα άτομα που ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, όπως μακροχρόνια άνεργοι, νέοι, ΑμεΑ, ομάδες του πληθυσμού που υπο-εκπροσωπούνται ή που είναι περιθωριοποιημένες όπως π.χ. οι γυναίκες, νόμιμοι μετανάστες, υπήκοοι τρίτων χωρών και δικαιούχοι διεθνούς προστασίας καθώς και άτομα που στηρίζονται από επιδόματα πρόνοιας τα οποία εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν μειωμένες ευκαιρίες για ενεργοποίηση, ένταξη/ επανένταξη τους στην αγορά εργασίας και για την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Η υποστήριξη αυτών των ιδιαίτερων ομάδων του πληθυσμού κρίνεται απαραίτητη, για αποτροπή του κινδύνου κοινωνικής περιθωριοποίησης. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί επίσης στον εντοπισμό, ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση των νέων που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης (NEET).

Βασική στρατηγική επιδίωξη αποτελεί η βελτίωση της διοικητικής αποτελεσματικότητας της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΑ). Στα πλαίσια αυτά θα επιδιωχθεί, η ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση όλων όσων αναζητούν εργασία διευκολύνοντας την πρόσβαση τους στην απασχόληση, περιλαμβανομένης της εξατομικευμένης καθοδήγησης καθώς επίσης και ειδικές υπηρεσίες/ διευκολύνσεις προς τους εργοδότες.

Το 2020 τέθηκε σε ισχύ ο Νόμος για τη δημιουργία και τήρηση μητρώου εγγραφής Κοινωνικών Επιχειρήσεων (Ν.207(Ι)/2020). Ως αρμόδια αρχή για τις κοινωνικές επιχειρήσεις ορίστηκε ο Έφορος Υπηρεσίας Συνεργατικών Εταιρειών. Η δυνατότητα χρηματοδότησης της σύστασης ή/και λειτουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων δύναται να εξεταστεί σε μελλοντικό στάδιο, νοουμένου ότι ο τελικός σχεδιασμός των παρεμβάσεων συνάδει και συμπληρώνει τη στοχοθέτηση του Προγράμματος και προσδίδει προστιθέμενη αξία και δυναμική.

Αναμενόμενα αποτελέσματα μέσω του **ΕΚΤ+**:

- Αναβάθμιση Μέτρων Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης με βάση τις ανάγκες της αγοράς εργασίας στο πλαίσιο της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης καθώς και του προφίλ των ανέργων και ενίσχυση εξατομικευμένων υπηρεσιών συμβουλευτικής και καθοδήγησης.

- Δημιουργία νέων ποιοτικότερων θέσεων εργασίας οι οποίες θα συμβάλουν στην επίτευξη του εθνικού στόχου για το ποσοστό απασχόλησης (20-64 ετών) μέχρι το 2030 στο 80,0% και στη μείωση του ποσοστού ανεργίας στο 5%, σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης.
- Μείωση ποσοστού ανεργίας των νέων, των γυναικών, των μακροχρόνια άνεργων και του ποσοστού των NEETs.
- Στήριξη της αυτοαπασχόλησης.
- Αύξηση της αποτελεσματικότητας της ΔΥΑ, μέσω ανάπτυξης σύγχρονων εργαλείων, μεθόδων και συστημάτων καθώς και της επαρκούς της στελέχωσης, διασφαλίζοντας τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των υπηρεσιών που προσφέρει.
- Διευκόλυνση της κινητικότητας των εργαζομένων μέσω του Δικτύου EURES.
- Συνεχής βελτίωση της προστασίας των εργασιακών σχέσεων, της καταπολέμησης της αδήλωτης εργασίας, διασφάλισης των δικαιωμάτων των εργαζομένων και κατοχύρωση της αξιοπρεπούς απασχόλησης, περιλαμβανομένης της ισότητας στην απασχόληση μέσω ορθής εφαρμογής του νομοθετικού και θεσμικού πλαισίου.
- Ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των κοινωνικών και οικονομικών εταιριών ή/και άλλων οργανώσεων που αντιπροσωπεύουν τα κοινωνικά σύνολα μεταξύ άλλων, υπό τη μορφή κατάρτισης, δικτύωσης, ενδυνάμωσης του κοινωνικού διαλόγου καθώς και της από κοινού εφαρμογής σχετικών δράσεων.
- Εισαγωγή ατομικών λογαριασμών μάθησης για συμμετοχή του εργατικού δυναμικού σε προγράμματα κατάρτισης με στόχο την απόκτηση νέων ή/και την αναβάθμιση υφιστάμενων γνώσεων και δεξιοτήτων.

2.1.15 Κοινωνική Συνοχή

Η επιδείνωση του οικονομικού περιβάλλοντος και η συνεπαγόμενη αύξηση των αναγκών κοινωνικής πρόνοιας έθεσαν τη μεταρρύθμιση της κοινωνικής πολιτικής ως άμεση προτεραιότητα αφού είναι γενικά παραδεκτό ότι η κοινωνική συνοχή και η κοινωνική ένταξη αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη.

Η σύσταση του Υφ. Κοινωνικής Πρόνοιας αποτελεί σημαντικό βήμα για την αναβάθμιση του τομέα της Κοινωνικής Πρόνοιας. Το Υφυπουργείο έχει την αρμοδιότητα για καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και τη χάραξη, το συντονισμό και την υλοποίηση πολιτικών για διασφάλιση αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης σε όλους όσοι διαμένουν νόμιμα στην Κυπριακή Δημοκρατία.

Η απάμβλυνση συνθηκών φτώχειας ή/και κοινωνικού αποκλεισμού σε όλες τις μορφές τους και για όλους καθώς και η διασφάλιση της ευημερίας σε όλες τις ηλικίες αποτελούν τις ύψιστες προτεραιότητες. Η όξυνση των κοινωνικών προβλημάτων, καθώς και η υποχρέωση των Υπ. Κοινωνικής Ευημερίας, για παροχή και προαγωγή κοινωνικών υπηρεσιών, στο πλαίσιο της συνεχούς αναβάθμισης του ρόλου και της αποστολής τους, ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται στις κοινωνικές εξελίξεις και τάσεις, καθώς και στην αποτελεσματικότερη εξυπηρέτηση του πολίτη, είχε ως αποτέλεσμα το σχεδιασμό του πλαισίου Αναδιάρθρωσης των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην παροχή υλικής συνδρομής για την κάλυψη βασικών αναγκών απόρων οικογενειών με βρέφη και στη σίτιση απόρων ομάδων ειδικά των μαθητών.

Στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας / επιδοματικής πολιτικής θεσπίστηκε η Υπηρεσία Διαχείρισης Επιδομάτων Πρόνοιας με σκοπό την καταβολή του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος. Η Υπηρεσία έχει ενισχυθεί με στελεχιακό προσωπικό και θα εκσυγχρονιστεί με την εισαγωγή νέων μεθόδων και εργαλείων.

Η Κύπρος θα υποβάλει στην ΕΕ (Ιούλιος 2022), Εθνικό Σχέδιο Δράσης για εφαρμογή της «Εγγύησης για τα παιδιά» που θα καλύπτει την περίοδο έως το 2030, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές συνθήκες, καθώς και τις υφιστάμενες δράσεις πολιτικής και μέτρα για τη στήριξη των παιδιών που έχουν ανάγκη. Για το σκοπό αυτό, συστάθηκε Τεχνική Επιτροπή (αποτελούμενη από όλα τα συναρμόδια Υπουργεία και Φορείς) υπό την προεδρεία του Υφ. Κοινωνικής Πρόνοιας για συντονισμό, ανάπτυξη, παρακολούθηση και αξιολόγηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης. Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης θα αποτελεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας.

Στο πλαίσιο του ΣΑΑ, προωθείται η δημιουργία των απαραίτητων υποδομών για παροχή υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας στην κοινότητα, όπως π.χ. για ηλικιωμένους ή/και ενήλικα άτομα με διαταραχές διαγωγής. Το Υφ. Κοινωνικής Πρόνοιας προβαίνει σε χαρτογράφηση της υφιστάμενης κατάστασης όσον αφορά στην παροχή υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας με στόχο την καταγραφή των αναγκών του τομέα και την ετοιμασία Σχεδίου Δράσης.

Για την κοινωνική ενσωμάτωση των Ατόμων με Αναπηρία (ΑμεΑ) κατά την τελευταία δεκαετία προωθούνται σημαντικές μεταρρυθμίσεις όμως παραμένουν πολλά μέτρα και ενέργειες προς υλοποίηση, ώστε το νομικό και θεσμικό πλαίσιο για την προστασία και την προώθηση των δικαιωμάτων των ΑμεΑ να μετουσιωθεί σε ποιότητα και αξία στην καθημερινή ζωή των πολιτών με αναπηρίες.

Αναμενόμενα αποτελέσματα **EKT+**:

- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών και μείωση των ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή/και κοινωνικού αποκλεισμού συμβάλλοντας στην επίτευξη των στόχων για το 2030 (μείωση σε 152.000 άτομα ή κατά 3,1%).
- Ολιστική ψυχοκοινωνική στήριξη των ευάλωτων ομάδων πληθυσμού οι οποίες έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη, για βελτίωση της ποιότητας ζωής, μέσω διεπιστημονική/ πολυθεματικής προσέγγισης
- Παροχή υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας, υποστηριζόμενης διαβίωσης στην κοινότητα και κατ' οίκον φροντίδας σε ΑμεΑ, διευκολύνοντας την αποϊδρυματοποίηση.
- Ενεργός ενσωμάτωση ευάλωτων ομάδων στην αγορά εργασίας και την κοινωνία.
- Βελτίωση της ποιότητας και ταχύτητας εξυπηρέτησης των πολιτών, των επιχειρήσεων καθώς και άλλων δημόσιων Υπηρεσιών και κατ' επέκταση αύξηση της εμπιστοσύνης και αξιοπιστίας του κοινού προς τις Δημόσιες Υπηρεσίες που προσφέρουν κοινωνικές υπηρεσίες.
- Αντιμετώπιση της υλικής υστέρησης και παροχή βασικής βοήθειας και στήριξης προς τους άπορους και ειδικότερα στα παιδιά.
- Προσφορά οικονομικά προσιτής και ποιοτικής προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας, ειδικότερα σε παιδιά από μειονεκτούσες οικογένειες, με στόχο τη διευκόλυνση της ένταξης των γονέων στην αγορά εργασίας και την ομαλή ένταξη και ανάπτυξη των παιδιών στο εκπαιδευτικό σύστημα.
- Ένταξη του δυνητικά ικανού πληθυσμού των ΑμεΑ στην απασχόληση, εξασφάλιση επαρκούς βιοτικού επιπέδου, στήριξη για ανεξάρτητη διαβίωση και ενσωμάτωση στην κοινότητα καθώς και υποστήριξη στη λήψη αποφάσεων και στην άσκηση της δικαιοπρακτικής ικανότητας.

2.1.16 Εκπαίδευση / Κατάρτιση / Διά Βίου Μάθηση

Πρωταρχικό στόχο στον τομέα της εκπαίδευσης αποτελεί η συνεχής αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης για διασφάλιση ίσων ευκαιριών μάθησης σε όλους, με στόχο τη διά βίου, ισορροπημένη και ολόπλευρη ανάπτυξη των πολιτών, μέσω της παροχής εκείνων των δεξιοτήτων, που θα τους καταστήσουν ικανούς να συμβάλουν δημιουργικά στην ανάπτυξη της κοινωνίας και της οικονομίας και στην αντιμετώπιση των προκλήσεων του μέλλοντος.

Η Εθνική Στρατηγική ΔΒΜ 2021-2027, στοχεύει, μεταξύ άλλων, στη βελτίωση του συστήματος ΔΒΜ και της ποιότητας της, στη βελτίωση της διακυβέρνησης και της συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών, στη βελτίωση της πρόσβασης σε ευκαιρίες συμμετοχής στην Τεχνική Εκπαίδευση και Κατάρτιση και στην ενίσχυση της συμμετοχής των ενηλίκων στη ΔΒΜ.

Αναμενόμενα αποτελέσματα **ΕΚΤ+**:

- Αύξηση της αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων.
- Βελτίωση του δείκτη πρόωρης εγκατάλειψης σχολείου.
- Άμβλυση των ελλείψεων και των αναντιστοιχιών που υπάρχουν στην αγορά εργασίας, μέσω επένδυσης στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και στην αναβάθμιση υποδομών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Βελτίωση της παροχής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, η οποία αναμένεται να συμβάλει στην αύξηση της απασχόλησης, στη μείωση της ανεργίας, στη μείωση της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων, στην αύξηση της παραγωγικότητας και στην καινοτομία. Θα επιδιωχθεί η ανάπτυξη δεξιοτήτων σε πράσινα και γαλάζια επαγγέλματα καθώς επίσης και στην ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων.
- Αύξηση του ποσοστού συμμετοχής ενηλίκων στη ΔΒΜ.

Αναμενόμενα αποτελέσματα μέσω του **Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης**:

- Βελτίωση της παροχής τεχνικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, η οποία αναμένεται να συμβάλει στην αύξηση της απασχόλησης, στη μείωση της ανεργίας, στη μείωση της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων, με προσανατολισμό σε πράσινα επαγγέλματα με στόχο την ομαλότερη μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα.

2.1.17 Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη

(α) Αστικές Περιοχές

Οι Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ) θα εκπρονήσουν Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης (εργαλείο ΟΧΕ) με στόχο την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των κοινών προβλημάτων, αναγκών και προκλήσεων της κάθε περιοχής, μέσα από αλληλένδετες και συμπληρωματικές δράσεις. Κύρια επιδίωξη των Στρατηγικών είναι τόσο η πολυτομεακή ανάπτυξη των αστικών περιοχών όσο και η διαπεριφερειακή ανάπτυξη μεταξύ των ΑΤΑ, με σκοπό να αναπτυχθούν σε πρότυπα έξυπνων και ανθεκτικών πόλεων, με τον άνθρωπο και το περιβάλλον στο επίκεντρο, να καταστούν έξυπνες, πράσινες και συνεκτικές, όσον αφορά στα αστικά και περιαστικά τους στοιχεία, πόλεις φιλικές στους πολίτες, ελκυστικές στις επιχειρήσεις, που θα υποστηρίζουν την κοινωνική συνοχή, την καινοτομία, και την επιχειρηματικότητα.

Αναμενόμενα αποτελέσματα μέσω του **ΕΤΠΑ**:

- Μέσω των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων των Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης επιδιώκεται α) η ανάπτυξη πρότυπων έξυπνων και ανθεκτικών πόλεων β) η αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων και της κλιματικής αλλαγής και η αύξηση της κοινωνικής και οικονομικής ανθεκτικότητας με γνώμονα την αειφορία γ) η διαφοροποίηση εισοδημάτων και αξιοποίηση της τοπικής παραγωγής και δ) η βελτιστοποίηση της διαχείρισης των δημοτικών αποβλήτων με έξυπνα και ολοκληρωμένα συστήματα (σε συνέργεια των δράσεων που αναφέρονται στην ενότητα 2.1.7). Προωθείται επίσης το τουριστικό προϊόν και η ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος.

- Αναζωογόνηση του αστικού περιβάλλοντος μέσω της ανάπλασης ή δημιουργίας πλατειών, της αποκατάστασης κτιριακών υποδομών ή/και ανοιχτών χώρων, καθώς και της δημιουργίας χώρων πρασίνου.
- Μέσω της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας επιδιώκεται η αύξηση της διακίνησης πεζών και ποδηλατιστών και περιορισμός της χρήσης ιδιωτικών οχημάτων, με επακόλουθη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Οι δράσεις που θα προωθηθούν θα είναι συμπληρωματικές στις δράσεις που αναφέρονται στην ενότητα 2.1.12 πιο πάνω και θα είναι σε συμφωνία με τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας.
- Βελτίωση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και η δημιουργία υποδομών κοινωνικής προστασίας στη βάση διαπιστωμένων αναγκών, αλλά και αναψυχής, τουρισμού και πολιτισμού αναμένεται να ενισχύσουν την ανάπτυξη και την κοινωνική ένταξη.

(β) Μη Αστικές Περιοχές

Οι ΑΤΑ θα εκπονήσουν Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης (εργαλείο ΟΧΕ) με στόχο την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των κοινών προβλημάτων, αναγκών και προκλήσεων της κάθε περιοχής, μέσα από αλληλένδετες και συμπληρωματικές δράσεις. Κύρια επιδίωξη των Στρατηγικών είναι τόσο η πολυτομεακή ανάπτυξη των μη αστικών περιοχών όσο και η διαπεριφερειακή ανάπτυξη μεταξύ των ΑΤΑ, η αναζωογόνηση των περιοχών της υπαίθρου/παράκτιων περιοχών, καθώς και η διαφοροποίηση των οικονομικών τους δραστηριοτήτων, περιλαμβανομένου και του εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος που προσφέρουν. Στο πλαίσιο αυτό επιδιώκεται όπως οι περιοχές αυτές καθιερωθούν ως περιφέρειες αειφόρου ανάπτυξης, συνταυτισμένες με το βιώσιμο δομημένο περιβάλλον, παρέχοντας ίσες ευκαιρίες για όλους και προάγοντας τη βέλτιστη ποιότητα ζωής για τους κατοίκους τους.

Αναμενόμενα αποτελέσματα μέσω του **ΕΤΠΑ**:

- Οι Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης επιδιώκουν να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής και τις περιβαλλοντικές προκλήσεις, να δημιουργήσουν συνθήκες διαφοροποίησης των εισοδημάτων μέσω κυρίως της τουριστικής επιχειρηματικής δραστηριότητας καθώς επίσης και αξιοποίησης των ιδιαίτερων τοπικών χαρακτηριστικών και πολιτιστικών πόρων. Τέλος, επιδιώκεται η αύξησης της κοινωνικής συνοχής και ανθεκτικότητας.
- Ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην ύπαιθρο/παράκτιες περιοχές, περιλαμβανομένου του τουριστικού τομέα, και αύξηση των θέσεων εργασίας.
- Βελτίωση των πολιτιστικών και άλλων υποδομών, με σκοπό την προσέλκυση αυξημένου ρεύματος τουριστών ή/και βελτίωση της ποιότητας παροχής υπηρεσιών τουρισμού.
- Η βελτίωση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και η δημιουργία υποδομών κοινωνικής προστασίας στη βάση διαπιστωμένων αναγκών, αλλά και αναψυχής, τουρισμού και πολιτισμού αναμένεται να ενισχύσουν την ανάπτυξη και την κοινωνική ένταξη.

(γ) Περιοχές Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας

Οι ΑΤΑ θα εκπονήσουν Στρατηγικές μέσω του εργαλείου CLLD στις περιοχές αλιείας και υδατοκαλλιέργειας με στόχο την αντιμετώπιση κοινών αναγκών και την εκμετάλλευση κοινών ευκαιριών ανάπτυξης, σύμφωνα με τη νέα προσέγγιση για βιώσιμη γαλάζια οικονομία στην ΕΕ, αξιοποιώντας και ενισχύοντας τους περιβαλλοντικούς, πολιτιστικούς, κοινωνικούς και ανθρώπινους πόρους. Επίσης, επιδιώκεται η ανάπτυξη βιώσιμων υδατοκαλλιεργειών, η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας των περιοχών σύμφωνα με την εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα 2030, καθώς και η περαιτέρω προώθηση του αλιευτικού και καταδυτικού τουρισμού σε συναφεία με την ανακοίνωση της Επιτροπής για βιώσιμη γαλάζια οικονομία (EU Sustainable Blue Economy Communication COM (2021)240).

Σημειώνεται ότι όλες οι δράσεις στις περιοχές αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, θα γίνουν στα πλαίσια του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού, ο οποίος εκπονήθηκε βάσει του περί Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού και άλλων Συναφών Θεμάτων Νόμων του 2017 και 2021, και ο οποίος βρίσκεται στην παρούσα φάση σε ευρεία δημόσια διαβούλευση. Στόχος του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού είναι, μεταξύ άλλων, η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, η προστασία και διατήρηση των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών και περιοχών NATURA, και των οικοσυστημάτων, ενώ για την εκπόνησή του λήφθηκε υπόψη η εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα

Παράλληλα επιδιώκεται η εφαρμογή δράσεων στα πλαίσια της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Κύπρου (S3CY). Οι παρεμβάσεις μέσω της προσέγγισης CLLD θα εστιάσουν κυρίως στους τομείς της S3CY, που εντοπίστηκαν ως προτεραιότητες για τις περιοχές Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας και συγκεκριμένα το περιβάλλον και ο τουρισμός, με στόχο την ανάκαμψη και ανάπτυξη της οικονομίας των περιοχών αυτών. Προτεραιότητα δίνεται στις παράκτιες μικρές αλιευτικές κοινότητες με σημαντική αλιευτική δραστηριότητα (επικεντρωμένες περιοχές), στις οποίες μέσω των CLLD θα προωθηθούν καινοτόμες δράσεις με επίκεντρο την γαλάζια οικονομία αλλά και άλλες δράσεις που θα συμβάλουν στην τοπική ανάπτυξη, στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης και στη δημιουργία νέων μορφών εισοδήματος αλλά και στην αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των περιοχών.

Αναμενόμενα αποτελέσματα μέσω του **ΕΤΘΑΥ**:

- Διαφοροποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων των περιοχών και μείωση της εξάρτησής τους από την αλιευτική δραστηριότητα.
- Αύξηση των θέσεων απασχόλησης στις εν λόγω περιοχές, τόσο στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας όσο και σε άλλους τομείς.
- Αξιοποίηση του μεγάλου τουριστικού ρεύματος που εισρέει στην Κύπρο μέσω της ανάπτυξης εξειδικευμένων μορφών τουρισμού, π.χ. μέσω του αλιευτικού τουρισμού, του καταδυτικού τουρισμού ή άλλων μορφών βιώσιμου τουρισμού, σύμφωνα με την εθνική στρατηγική τουρισμού 2030 και την Ανακοίνωση της Επιτροπής για τη νέα προσέγγιση για βιώσιμη γαλάζια οικονομία (EU Sustainable Blue Economy Communication COM (2021)240).
- Βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των οικοσυστημάτων και ειδών στις θαλάσσιες περιοχές NATURA 2000.

2.2 Συντονισμός, οριοθέτηση και συμπληρωματικότητες μεταξύ των Ταμείων και, κατά περίπτωση συντονισμός μεταξύ εθνικών και περιφερειακών προγραμμάτων

Για την επίτευξη του κύριου στρατηγικού στόχου της ΣΕΣ, που είναι η «διαμόρφωση μιας εύρωστης και ανταγωνιστικής οικονομίας, μέσω έξυπνων, ψηφιακών, πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, με πλήρη απασχόληση και κοινωνική συνοχή», επιδιώκεται η μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων από την αξιοποίηση των πόρων που εξασφάλισε η Κυπριακή Δημοκρατία από τα Ταμεία της ΣΕΣ 2021–2027 (ΕΤΠΑ, Τ.Σ., ΕΚΤ+, ΤΔΜ, ΕΤΘΑΥ). Καθοριστικός παράγοντας σε αυτή την προσπάθεια αποτελεί το γεγονός ότι η ΓΔ Ανάπτυξης είναι η Εθνική Αρχή Προγραμματισμού για τον καταρτισμό της ΣΕΣ, ενώ παράλληλα είναι και η Διαχειριστική Αρχή των δύο Προγραμμάτων που θα συγχρηματοδοτηθούν από τα Ταμεία της ΣΕΣ. Επακόλουθα, ο συντονισμός, η οριοθέτηση και η συμπληρωματικότητα μεταξύ των Ταμείων διασφαλίζεται τόσο στο στάδιο του προγραμματισμού όσο και στο στάδιο υλοποίησης των Προγραμμάτων.

Συγκεκριμένα, για την ετοιμασία των προγραμματικών εγγράφων της περιόδου 2021-2027, η ΓΔ Ανάπτυξης διαβουλεύεται με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, στο πλαίσιο της αρχής της εταιρικής και της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις εθνικές προτεραιότητες όσο τις ευρωπαϊκές στρατηγικές και τους Κανονισμούς που διέπουν τα Ταμεία της ΣΕΣ. Όσον αφορά στην υλοποίηση, η ΓΔ Ανάπτυξης προβαίνει, μέσω του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ) διαχείρισης των Ταμείων, σε ομογενοποιημένες προκηρξίες έργων, τυποποιημένα δελτία παρακολούθησης της υλοποίησης των έργων, καθώς και σε ενιαίες δράσεις προβολής και επικοινωνίας των έργων, ενώ η Αρχή Πιστοποίησης και η Αρχή Ελέγχου είναι οι ίδιες και για τα δύο Προγράμματα.

Πιο κάτω παρουσιάζονται οι συνέργειες μεταξύ των Ταμείων της ΣΕΣ

(α) ΣΠ1

- Το ΕΤΠΑ θα χρηματοδοτήσει δράσεις Ε&Κ, μεταξύ άλλων, στον τομέα και στους υπο-τομείς της ενέργειας, η οποία αποτελεί προτεραιότητα της S3CY. Οι εν λόγω δράσεις είναι συμπληρωματικές και σε συνάφεια με τις δράσεις που προωθούνται από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης. Συγκεκριμένα, από το ΤΔΜ θα στηριχθούν επιχειρήσεις με βαρύ ενεργειακό αποτύπωμα για χρήση νέων ή βελτιστοποιημένων τεχνολογιών και καινοτόμων εφαρμογών ΑΠΕ καθώς και για αποθήκευση ενέργειας, καινοτόμου χρήσης /εξοικονόμησης ενέργειας. Πρόσθετα, μέσω του ΕΤΠΑ θα υποστηριχθούν δράσεις για περαιτέρω ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας ΜμΕ, μέσω της οποίας θα δημιουργηθούν καταλληλότερες συνθήκες για εκσυγχρονισμό και διαφοροποίηση.
- Το ΕΤΘΑΥ, θα χρηματοδοτήσει δράσεις για ανάπτυξη και ενίσχυση δικτύου συνεργασίας μεταξύ ερευνητών/επιστημόνων και αλιέων για εφαρμογή καινοτόμων μεθόδων και βέλτιστων πρακτικών σε συμπληρωματικότητα με τις δράσεις του ΕΤΠΑ σε Ε&Κ για διασύνδεση της ερευνητικής κοινότητας με τις επιχειρήσεις.
- Οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ κάτω από τον ΣΠ1, θα συνδυαστούν με δράσεις του ΕΚΤ+ στον ΕΣ 4(ε) αλλά και με δράσεις του ΤΔΜ, με στόχο την εκπαίδευση, κατάρτιση και εξειδίκευση όσον αφορά στην προσαρμογή των επιχειρήσεων στη διαδικασία της πράσινης μετάβασης και της διαφοροποίησης της οικονομίας.

(β) ΣΠ2

- Το ΕΤΠΑ θα χρηματοδοτήσει δράσεις προστασίας και διατήρησης της βιοποικιλότητας που αφορούν τις χερσαίες και παράκτιες περιοχές NATURA 2000, ενώ το ΕΤΘΑΥ θα καλύψει αντίστοιχες δράσεις για τις θαλάσσιες NATURA. Στο πλαίσιο αυτό, τόσο το ΕΤΠΑ όσο και το ΕΤΘΑΥ θα χρηματοδοτήσουν δράσεις που περιλαμβάνονται στο Πλαίσιο Δράσης Προτεραιότητας (Prioritized Action Framework – PAF) 2021-2027 για το Δίκτυο Natura 2000,

ενώ οι υπόλοιπες δράσεις του PAF θα χρηματοδοτηθούν από εθνικούς πόρους και άλλες πηγές χρηματοδότησης της Ε.Ε. (π.χ. Life IP).

- Το ΕΤΘΑΥ θα χρηματοδοτήσει δράσεις ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των ΜμΕ στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας ή σε μικρές αλιευτικές κοινότητες, οι οποίες είναι συμπληρωματικές στις δράσεις ενίσχυσης των ΜμΕ που θα χρηματοδοτήσει το ΕΤΠΑ.
- Το ΤΔΜ θα χρηματοδοτήσει δράσεις που προέκυψαν από το Σχέδιο Δίκαιης Μετάβασης, οι οποίες προωθούν τη μεγαλύτερη διείσδυση των ΑΠΕ στο ενεργειακό μίγμα τόσο μέσω συστημάτων αποθήκευσης όσο και μέσω του εκσυγχρονισμού των συστημάτων μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας. Οι δράσεις αυτές είναι συμπληρωματικές στις παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν μέσω του ΕΤΠΑ στους ΕΣ 2(i), 2(ii) και 2(viii) καθώς και με το Ταμείο Συνοχής στον ΕΣ 2(iv), με κοινό στόχο την εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα 2021-2030 για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

(γ) ΣΠ3

- Το Ταμείο Συνοχής θα χρηματοδοτήσει δράσεις συμπλήρωσης του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ) της ΕΕ, με στόχο τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και την ενίσχυση της οδικής ασφάλειας, οι οποίες είναι σε συνέργεια με τις δράσεις για βιώσιμη αστική κινητικότητα που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ. Λόγω της φύσεως του δικτύου του ΔΕΔ-Μ στην Κύπρο και ειδικότερα των δράσεων που θα συγχρηματοδοτηθούν κατά την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, αναμένονται ουσιαστικές συνέργειες κυρίως στον τομέα υποστήριξης των φιλικών προς το περιβάλλον μέσων κυκλοφορίας (υποδομές δημοσίων συγκοινωνιών, υποδομές για ποδηλάτες και πεζούς στην περιφέρεια των έργων του ΔΕΔ-Μ).

(δ) ΣΠ4

- Οι παρεμβάσεις κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΚΤ+ δρουν συμπληρωματικά ως προς τις παρεμβάσεις που θα χρηματοδοτήσει το ΕΤΠΑ μέσω του ΣΠ5, για δημιουργία/αναβάθμιση κοινωνικών υποδομών ή/και παροχή κοινωνικών υπηρεσιών στους πολίτες.
- Το ΕΤΘΑΥ θα χρηματοδοτήσει δράσεις ενθάρρυνσης της απασχόλησης στους τομείς της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, οι οποίες δρουν συμπληρωματικά ως προς τις δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΚΤ+ για βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση.
- Το ΕΤΘΑΥ θα καλύψει δράσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης στον αλιευτικό τομέα, οι οποίες δεν καλύπτονται από το ΕΚΤ+ και δρουν ως συμπληρωματικές.
- Το ΤΔΜ θα χρηματοδοτήσει δράσεις που προέκυψαν από το Σχέδιο Δίκαιης Μετάβασης, οι οποίες αναμένεται να είναι συμπληρωματικές στις παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν μέσω του ΕΚΤ+ στον ΕΣ 4(ε), με στόχο την εκπαίδευση, κατάρτιση και εξειδίκευση σε πράσινα επαγγέλματα.

(ε) ΣΠ5

- Οι παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν μέσω των Τοπικών Ομάδων Δράσης Αλιείας (ΤΟΔΑ) και θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΘΑΥ μέσω του εργαλείου CLLD θα αφορούν παράκτιες μικρές αλιευτικές κοινότητες, στις οποίες παρέχεται η δυνατότητα να προχωρήσουν σε καινοτόμες δράσεις με επίκεντρο τη βιώσιμη γαλάζια οικονομία. Οι δράσεις αυτές θα είναι συμπληρωματικές στις παρεμβάσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ, μέσω του εργαλείου Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης, για παράκτιες περιοχές. Στο πλαίσιο των ΤΟΔΑ, το ΕΤΘΑΥ θα χρηματοδοτήσει δράσεις ενθάρρυνσης της απασχόλησης στους τομείς της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, καθώς και δράσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης στον αλιευτικό τομέα, οι οποίες είναι συμπληρωματικές στις αντίστοιχες δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΚΤ+.

2.3 Συμπληρωματικότητες και Συνέργειες μεταξύ των Ταμείων που καλύπτονται από τη Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης, το TAME, το TEA, το ΜΔΣΘ και άλλα ενωσιακά μέσα

Ταμεία Εσωτερικών Υποθέσεων (TEY)

Για διασφάλιση της συμπληρωματικότητας μεταξύ των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής και των TEY έχει δημιουργηθεί διαχρονικά ένα πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ των δύο Διαχειριστικών Αρχών (ΓΔ Ανάπτυξης και Μονάδα Ευρωπαϊκών Ταμείων του Υπουργείου Εσωτερικών), μέσα από το οποίο πραγματοποιούνται συναντήσεις και ανταλλαγή απόψεων τόσο κατά το στάδιο ετοιμασίας των Προγραμματικών Εγγράφων όσο και κατά τη διάρκεια υλοποίησης των Προγραμμάτων, αποσκοπώντας στη βέλτιστη αξιοποίηση των πόρων. Επιπρόσθετα, οι δύο Διαχειριστικές Αρχές συμμετέχουν στις Επιτροπές Παρακολούθησης και των αντίστοιχων Προγραμμάτων.

Θέματα συμπληρωματικότητας αναμένεται να προκύψουν κυρίως μεταξύ του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME) και του ΕΚΤ+, ως προς την ενεργό ένταξη μεταναστών στην αγορά εργασίας. Οι ομάδες στόχου του ΕΚΤ+ για τους τομείς της απασχόλησης, της κοινωνικής ένταξης και της εκπαίδευσης περιλαμβάνουν τους νόμιμους μετανάστες, υπηκόους τρίτων χωρών και δικαιούχους διεθνούς προστασίας, ώστε να μπορούν να επωφελούνται ισότιμα από τις παρεμβάσεις που προωθούνται για κοινωνική ένταξη χωρίς αποκλεισμούς, περιλαμβανομένης της ενεργοποίησης τους στην αγορά εργασίας, τόσο μέσω ενίσχυσης της ικανότητας των αρμοδίων υπηρεσιών όσο και μέσω στοχευμένων σχεδίων απασχόλησης. Επιπρόσθετα, προσφέρονται ευκαιρίες συμμετοχής σε παρεμβάσεις αρχικής κατάρτισης εργατικού δυναμικού, τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, ενεργοποίησης γυναικών στην αγορά εργασίας, περιλαμβανομένων υπηρεσιών προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας, απασχόλησης των νέων, υλικής συνδρομής και σίτισης προς τους άπορους, καθώς και ένταξης μαθητών με μεταναστευτική βιογραφία στο εκπαιδευτικό σύστημα. Στο πλαίσιο εφαρμογής της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης θα προωθηθεί η επέκταση του θεσμού Δράσεων Σχολικής και Κοινωνικής Ένταξης για συμπερίληψη της ένταξης των μαθητών με μεταναστευτική βιογραφία στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Επιπρόσθετα, είναι πιθανόν να εντοπιστούν συνέργειες μεταξύ του TAME και του ΕΤΠΑ, μέσα από τις Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης που θα υλοποιήσουν οι Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι οποίες περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, παρεμβάσεις για δημιουργία/αναβάθμιση κοινωνικών υποδομών ή/και παροχή κοινωνικών υπηρεσιών στους πολίτες, με επίκεντρο τα αστικά κέντρα των πόλεων, όπου παρατηρούνται μεγάλες μεταναστευτικές ροές.

Επίσης, συνέργειες εντοπίζονται μεταξύ του Μέσου Διαχείρισης Συνόρων και Θεωρήσεων και του ΕΤΘΑΥ στα θέματα αρμοδιότητας ακτοφυλακής και επιτήρησης των συνόρων, αξιοποιώντας πληροφοριακά συστήματα, μέσα επιτήρησης ή/και άλλο εξοπλισμό, για τον έλεγχο και παρακολούθηση των θαλασσών, τόσο για σκοπούς ασφάλειας και προστασίας των συνόρων όσο και για σκοπούς ελέγχου της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας στα πλαίσια της βιώσιμης διαχείρισης των θαλασσιών πόρων και της προστασίας του θαλάσσιου οικοσυστήματος».

Όσον αφορά το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (TEA) μπορούν να υπάρξουν συνέργειες ή συμπληρωματικότητα με το ΕΤΠΑ κυρίως όσον αφορά την προστασία και σχεδιασμό δημόσιων χώρων, κριτικών υποδομών, κυβερνοασφάλεια, την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης αλλά και με το ESF+ όσον αφορά την προστασία θυμάτων, την ασφάλεια σε σχέση με τα έργα του Προγράμματος Ορίζοντας Ευρώπη αλλά και του Digital Europe για θέματα που σχετίζονται με τον κυβερνοχώρο.

Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)

Για διασφάλιση της συνέργειας και συμπληρωματικότητας μεταξύ των Ταμείων της ΣΕΣ και του ΕΓΤΑΑ έχει δημιουργηθεί διαχρονικά ένα πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ των δύο Διαχειριστικών Αρχών (ΓΔ Ανάπτυξης και Υπουργείο Γεωργίας), μέσα από το οποίο πραγματοποιούνται συναντήσεις και

ανταλλαγή απόψεων τόσο κατά το στάδιο ετοιμασίας των Προγραμματικών Εγγράφων όσο και κατά τη διάρκεια υλοποίησης των Προγραμμάτων, αποσκοπώντας στη βέλτιστη αξιοποίηση των πόρων. Επιπρόσθετα, οι δύο Διαχειριστικές Αρχές συμμετέχουν στις Επιτροπές Παρακολούθησης και των τριών Προγραμμάτων.

Σημειώνεται ότι η νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική της ΕΕ θα ξεκινήσει να εφαρμόζεται από την 1.1.2023, με αποτέλεσμα οι παρεμβάσεις του ΕΓΤΑΑ να οριστικοποιηθούν σε κατοπινό στάδιο. Με βάση τους υφιστάμενους σχεδιασμούς, οι τομείς στους οποίους αναμένεται να προκύψουν συνέργειες ή/και συμπληρωματικότητα μεταξύ των Ταμείων της ΣΕΣ και του ΕΓΤΑΑ είναι:

(α) ΣΠ1

- Το ΕΓΤΑΑ αναμένεται να χρηματοδοτήσει δράσεις συνεργασίας μεταξύ ομάδων γεωργών/παραγωγών και άλλων φορέων σχετικά με καινοτόμες πρακτικές στον γεωργικό τομέα, περιλαμβανομένης της αξιοποίησης των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών για τον σκοπό αυτό (smart agriculture), οι οποίες δρουν συμπληρωματικά στις δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας.
- Το ΕΓΤΑΑ αναμένεται να χρηματοδοτήσει δράσεις δημιουργίας «έξυπνων χωριών», οι οποίες δρουν συμπληρωματικά στις δράσεις «έξυπνων πόλεων» που θα χρηματοδοτήσει το ΕΤΠΑ.

(β) ΣΠ2

- Οι δράσεις προαγωγής των ΑΠΕ σε γεωργικές μονάδες αναμένεται να χρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΑΑ, δρώντας συμπληρωματικά σε αντίστοιχες δράσεις προώθησης των ΑΠΕ που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ και το ΕΤΘΑΥ.
- Το ΕΓΤΑΑ αναμένεται να χρηματοδοτήσει δράσεις βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης των ΜμΕ του γεωργικού τομέα, οι οποίες δρουν συμπληρωματικά στις αντίστοιχες δράσεις που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΘΑΥ σε ΜμΕ της υδατοκαλλιέργειας.
- Το ΕΓΤΑΑ αναμένεται να χρηματοδοτήσει την ενεργειακή αναβάθμιση σχολείων σε αγροτικές περιοχές, σε συμπληρωματικότητα της αντίστοιχης δράσης που θα συγχρηματοδοτηθεί από το ΕΤΠΑ.
- Οι δράσεις προσαρμογής και μετριασμού στην κλιματική αλλαγή που θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΑΑ θα αφορούν κυρίως στα εδάφη, ενώ το Τ.Σ. θα καλύψει τη διάβρωση των ακτών και μέτρα πρόληψης για τις πλημμύρες.
- Το ΕΓΤΑΑ αναμένεται να χρηματοδοτήσει δράσεις που αφορούν στην κομποστοποίηση, οι οποίες δρουν συμπληρωματικά στις δράσεις προώθησης της μετάβασης στην κυκλική οικονομία που θα συγχρηματοδοτήσει το ΕΤΠΑ.

(γ) ΣΠ4

- Το ΕΓΤΑΑ θα χρηματοδοτήσει δράσεις ενθάρρυνσης της απασχόλησης στον τομέα της γεωργίας, οι οποίες δρουν συμπληρωματικά ως προς τις δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΚΤ+ για βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση.
- Οι δράσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης περιλαμβανομένων των ατομικών λογαριασμών μάθησης που προωθούνται μέσω του ΕΚΤ+ δεν καλύπτουν τους γεωργούς, οι οποίοι θα επωφεληθούν από αντίστοιχες δράσεις του ΕΓΤΑΑ.

(δ) ΣΠ5

- Οι παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν μέσω των Ομάδων Τοπικής Δράσης και θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΑΑ θα αφορούν αγροτικές κοινότητες και θα είναι συμπληρωματικές τόσο στις παρεμβάσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΘΑΥ μέσω των ΤΟΔΑ όσο και στις παρεμβάσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ για μη αστικές περιοχές.

Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΜΑΑ)

Η δημιουργία συνεργειών και συμπληρωματικότητας μεταξύ των Ταμείων της ΣΕΣ και του ΜΑΑ επιτυγχάνεται από το γεγονός ότι η ΓΔ Ανάπτυξης αποτελεί τη Διαχειριστική Αρχή και των τριών Προγραμμάτων, με αποτέλεσμα να υπάρχει κατάλληλος συντονισμός κατά τη διαδικασία τόσο του προγραμματισμού όσο και της υλοποίησης.

Μέσα από τις παρεμβάσεις που θα χρηματοδοτηθούν από τα Ταμεία της ΣΕΣ και τον ΜΑΑ αναμένεται να προκύψουν συνέργειες ή/και συμπληρωματικότητα σε πληθώρα τομέων, αφού οι σχετικοί Κανονισμοί της ΕΕ παρουσιάζουν πολλές επικαλύψεις, ενώ υπάρχουν και αρκετοί κοινοί περιορισμοί ως προς τη διάθεση των πόρων, που αφορούν κυρίως στους ΣΠ1 και ΣΠ2. Επακόλουθα, οι παρεμβάσεις σε κάποιους τομείς έχουν ξεκάθαρη οριοθέτηση, ενώ σε άλλους οι παρεμβάσεις είναι πανομοιότυπες με στόχο την κάλυψη των μεγάλων επενδυτικών αναγκών που υπάρχουν.

Ένα από τα κριτήρια διάκρισης των παρεμβάσεων μεταξύ των Ταμείων της ΣΕΣ και του ΜΑΑ είναι ότι ο ΜΑΑ χρηματοδοτεί παρεμβάσεις που δεν είναι επιλέξιμες από τα Ταμεία. Επιπλέον, δράσεις που σχετίζονται με την ανάπτυξη των τομέων της υγείας (υποδομές και εξοπλισμός) και του τουρισμού θα χρηματοδοτηθούν μόνο από τον ΜΑΑ. Επιπρόσθετα, ο ΜΑΑ θα χρηματοδοτήσει ένα μεγάλο εύρος παρεμβάσεων που αφορούν στην αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρουν οι τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών σε όλους τους τομείς της οικονομίας, περιλαμβανομένης και της ανάπτυξης ευρυζωνικών υποδομών υπερυψηλών ταχυτήτων σε περιοχές κοινωνικοοικονομικού ενδιαφέροντος και απομακρυσμένες περιοχές.

Οι τομείς στους οποίους αναμένεται να προκύψουν συνέργειες ή/και συμπληρωματικότητα μεταξύ των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής της ΕΕ και του ΜΑΑ περιγράφονται αναλυτικά στο **Παράρτημα Ι**. Πιο κάτω παρατίθενται συνοπτικά πληροφορίες για τις συνέργειες μεταξύ του ΜΑΑ και των Ταμείων της ΣΕΣ:

(α) ΣΠ1

- Το ΕΤΠΑ θα χρηματοδοτήσει ένα μεγάλο φάσμα δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας συμπεριλαμβανομένης της επιχειρηματικής καινοτομίας, ενώ οι παρεμβάσεις του ΜΑΑ στοχεύουν κυρίως στην ανάπτυξη της επιχειρηματικής καινοτομίας και των δομών μεταφοράς γνώσης, καθώς και στη δημιουργία νέων καινοτόμων επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα το ΕΤΠΑ θα χρηματοδοτήσει δράσεις για ενίσχυση της έρευνας, δημιουργία και διατήρηση ερευνητικών θέσεων εργασίας, ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ ερευνητικών οργανισμών και επιχειρήσεων, δράσεις για ενίσχυση της εξωστρέφειας της έρευνας, ενίσχυση ερευνητικών υποδομών και σχέδια για προώθηση της επιχειρηματικής καινοτομίας. Ο ΜΑΑ θα επικεντρωθεί στην επιχειρηματική καινοτομία, στη δημιουργία δομών μεταφοράς γνώσης και σε θεματικά επικεντρωμένα Ε&Κ για την Πράσινη Μετάβαση, τομείς οι οποίοι θα αξιοποιηθούν μέσω του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης για χρήση νέων, βελτιστοποιημένων τεχνολογιών ή και προώθηση καινοτόμων εφαρμογών για ΑΠΕ. Επιπρόσθετα ο ΜΑΑ, θα προωθήσει θέματα μεταρρύθμισης του τομέα και του οικοσυστήματος Έρευνας και Καινοτομίας.
- Τόσο το ΕΤΠΑ όσο και ο ΜΑΑ θα χρηματοδοτήσουν δράσεις ψηφιοποίησης και προώθησης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στο δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα, καθώς και δράσεις δημιουργίας «έξυπνων πόλεων». Συγκεκριμένα, το ΕΤΠΑ θα χρηματοδοτήσει τη δημιουργία συστημάτων «έξυπνων πόλεων» (π.χ. συστήματα ενημέρωσης πολιτών και επισκεπτών μέσω «info points» και συστήματα διαχείρισης παραμέτρων βιώσιμης κινητικότητας), ενώ μέσω του ΜΑΑ θα χρηματοδοτηθεί η υλοποίηση κεντρικής πλατφόρμας έξυπνων πόλεων και συγκεκριμένες λύσεις για έξυπνη στάθμευση, έξυπνο φωτισμό και έξυπνη διαχείριση απορριμμάτων.
- Ο ΜΑΑ θα χρηματοδοτήσει δράσεις ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των ΜμΕ που δραστηριοποιούνται στους τομείς των υπηρεσιών, της γεωργίας και της μεταποίησης

γεωργικών προϊόντων, καθώς και ενίσχυσης της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, οι οποίες δρουν συμπληρωματικά στις δράσεις βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας των ΜμΕ στους τομείς της μεταποίησης και της υδατοκαλλιέργειας, που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ και το ΕΤΘΑΥ αντίστοιχα. Επίσης, ο ΜΑΑ, θα στηρίξει δράσεις που απευθύνονται σε μεγάλες επιχειρήσεις και επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε κλάδους που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ, και οι οποίες δεν προωθούνται στα πλαίσια της Πολιτικής Συνοχής.

(β) ΣΠ2

- Ο ΜΑΑ θα χρηματοδοτήσει δράσεις ενεργειακής αναβάθμισης και χρήσης ΑΠΕ σε ΜμΕ, σε κτίρια των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, σε στρατόπεδα και σε νοσοκομεία, οι οποίες είναι συμπληρωματικές σε δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας και χρήσης ΑΠΕ που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΘΑΥ.
- Τόσο ο ΜΑΑ όσο και το ΕΤΠΑ θα χρηματοδοτήσουν δράσεις που αφορούν στην αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό του υδρευτικού δικτύου της Κύπρου, περιλαμβανομένης της αξιοποίησης έξυπνων συστημάτων.
- Οι δράσεις προσαρμογής και μετριασμού στην κλιματική αλλαγή που θα χρηματοδοτήσει ο ΜΑΑ αφορούν κυρίως τα δάση, τον τουρισμό και τη δημόσια υγεία, καθώς και την πρόληψη πυρκαγιών, οι οποίες είναι συμπληρωματικές στις σχετικές δράσεις που θα χρηματοδοτήσει το Ταμείο Συνοχής.
- Στο πλαίσιο υλοποίησης του Σχεδίου Δράσης για τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία, θα χρηματοδοτηθούν παρεμβάσεις τόσο από τον ΜΑΑ όσο και από το ΕΤΠΑ.
- Τόσο ο ΜΑΑ όσο και το ΕΤΠΑ θα χρηματοδοτήσουν δράσεις που εμπíπτουν στην υλοποίηση των Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας των πόλεων.
- Ο ΜΑΑ θα χρηματοδοτήσει δράσεις προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος από πετρελαϊκή ρύπανση, οι οποίες δρουν συμπληρωματικά στις δράσεις προστασίας των θαλασσών που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΘΑΥ.
- Μέσω του ΜΑΑ θα χρηματοδοτηθεί η δημιουργία συλλογικής λιμενικής και χερσαίας υποδομής για την υδατοκαλλιέργεια, η οποία είναι συμπληρωματική στις δράσεις που θα χρηματοδοτήσει το ΕΤΘΑΥ για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και τη βιωσιμότητα της υδατοκαλλιέργειας.

(γ) ΣΠ3

- Μέσω του ΜΑΑ θα χρηματοδοτηθούν δράσεις που εμπíπτουν στην υλοποίηση των Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας των πόλεων, οι οποίες είναι σε συνέργεια με τις δράσεις συμπλήρωσης του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ) της ΕΕ που θα χρηματοδοτηθούν από το Ταμείο Συνοχής με στόχο τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και την ενίσχυση της οδικής ασφάλειας.

(δ) ΣΠ4

- Στον τομέα της απασχόλησης, ο ΜΑΑ θα χρηματοδοτήσει την αναδιάρθρωση και αναβάθμιση του Πληροφοριακού Συστήματος των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων καθώς και στη νομοθετική ρύθμιση της Τηλεργασίας στο πλαίσιο εφαρμογής Ευέλικτων Ρυθμίσεων Απασχόλησης. Επιπρόσθετα, θα χρηματοδοτήσει τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του Τμήματος Εργασίας και της ΔΥΑ και ενίσχυση της στήριξης προς τους νέους. Το ΕΚΤ+ θα χρηματοδοτήσει την περαιτέρω Ενίσχυση και Εκσυγχρονισμό της ΔΥΑ και του Τμήματος Εργασίας, Σχέδια Παροχής Κινήτρων για την πρόσληψη με ευέλικτες ρυθμίσεις αδρανών γυναικών και νέων, και δράσεις εντοπισμού, συμβουλευτικής και καθοδήγηση για νέους.
- Στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης, ο ΜΑΑ θα χρηματοδοτήσει δράσεις για την αντιμετώπιση της αναντιστοιχίας των δεξιοτήτων που παρουσιάζονται μεταξύ του εκπαιδευτικού συστήματος και της αγοράς εργασίας, την ανέγερση επέκταση της παροχής δωρεάν υποχρεωτικής προδημοτικής εκπαίδευσης από την ηλικία των 4 ετών, την ανέγερση δύο νέων πρότυπων Τεχνικών Σχολών, τον ψηφιακό μετασχηματισμό των σχολικών μονάδων,

καθώς και προγράμματα κατάρτισης του εργατικού δυναμικού σε θέματα απόκτησης ψηφιακών δεξιοτήτων, πράσινης οικονομίας και υγείας και ασφάλειας. Το ΕΚΤ+ θα χρηματοδοτήσει την ανάπτυξη της Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, την εισαγωγή ατομικών λογαριασμών μάθησης, την κάλυψη διδάκτρων παιδιών ηλικίας 3 χρόνων μέχρι 4 χρόνων και 8 μηνών που φοιτούν στα δημόσια νηπιαγωγεία, καθώς και την κατάρτιση νέων 15-29 ετών που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης.

- Στον τομέα της κοινωνικής συνοχής και ένταξης, ο ΜΑΑ θα χρηματοδοτήσει τη δημιουργία Πολυδύναμων Κέντρων και Κέντρων Παροχής Υπηρεσιών Παιδικής Φροντίδας, τη δημιουργία δομών για φιλοξενία παιδιών, εφήβων με διαταραχές διαγωγής, ατόμων με αναπηρίες και ατόμων που χρειάζονται υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδας, και Δημιουργία Κέντρων Παιδικής Φροντίδας σε Δήμους και Κοινότητες οι οποίες θα είναι συμπληρωματικές στις δράσεις που θα χρηματοδοτήσει το ΕΤΠΑ στον ΣΠ5 για δημιουργία/αναβάθμιση κοινωνικών υποδομών ή/και παροχή κοινωνικών υπηρεσιών στους πολίτες. Επιπρόσθετα ο ΜΑΑ θα χρηματοδοτήσει την ανέγερση δύο πρότυπων Ειδικών Σχολείων. Το ΕΚΤ+ θα χρηματοδοτήσει, μεταξύ άλλων, σχέδια για την παροχή υπηρεσιών προσχολικής εκπαίδευσης και στο πλαίσιο της υλοποίησης της σύστασης “εγγύηση για τα παιδιά”, τη δημιουργία Υποστηρικτικού Δικτύου Δομών και Υπηρεσιών Διαβίωσης στην Κοινότητα για Άτομα με Αναπηρίες, το Κέντρο Οικογενειακής Παρέμβασης και Στήριξης για τον Αυτισμό και την αναδιάρθρωση των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας.

(ε) ΣΠ5

- Οι δράσεις που θα χρηματοδοτήσει ο ΜΑΑ για την περαιτέρω ανάπτυξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τη δημιουργία «έξυπνων πόλεων», την ανάπτυξη του αγροτουρισμού και την επέκταση των ευρυζωνικών υποδομών υπερυψηλών ταχυτήτων στην ύπαιθρο και στις ορεινές περιοχές, δρουν συμπληρωματικά στις δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ και το ΕΤΘΑΥ για τη βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη τόσο των αστικών περιοχών όσο και των μη αστικών παράκτιων αλιευτικών περιοχών.

Μηχανισμός Συνδέοντας την Ευρώπη (CEF)

Οι δράσεις που αφορούν τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ) και θα χρηματοδοτηθούν από το Ταμείο Συνοχής είναι συμπληρωματικές στις αντίστοιχες δράσεις για ΔΕΔ-Μ, που θα υλοποιηθούν μέσω του CEF.

Πρόγραμμα Πλαίσιο «Ορίζοντας Ευρώπη 2021-2027» (ΠΠΟΕ)

Μια από τις βασικές επιδιώξεις της Κύπρου στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας (Ε&Κ) είναι η αξιοποίηση των ευκαιριών χρηματοδότησης που προσφέρει το Πρόγραμμα Πλαίσιο «Ορίζοντας Ευρώπη 2021-2027», καθώς και η δημιουργία συνεργειών και συμπληρωματικότητας των εθνικών δράσεων με αυτό. Ως αποτέλεσμα, οι πιο κάτω δράσεις Ε&Κ που θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ θα εξυπηρετήσουν:

- Την ενίσχυση της συμμετοχής ερευνητών, ερευνητικών οργανισμών, πανεπιστημίων και επιχειρήσεων σε ευρωπαϊκές συμπράξεις/ και άλλα προγράμματα/ δράσεις του ΠΠΟΕ.
- Την παροχή χρηματοδότησης στις προτάσεις που υποβλήθηκαν στο ΠΠΟΕ, εγκρίθηκαν αλλά δεν χρηματοδοτήθηκαν λόγω εξάντλησης του προϋπολογισμού – Σφραγίδα Αριστείας (Seal of Excellence, πχ. Marie Curie, ERC), σύμφωνα με το άρθρο 74 παρ. 4 του Κανονισμού 2021/1060 και το άρθρο 15 παρ. 2.β του Κανονισμού 2021/695.
- Τη συμμετοχή της Κύπρου στο πρόγραμμα «Ευρωπαϊκές Συμπράξεις» του ΠΠΟΕ με κάλυψη μέρους της εθνικής συμμετοχής μέσω του ΕΤΠΑ.
- Τα έργα Ε&Κ που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ, είναι σχεδιασμένα και θα συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων του Ενιαίου Χώρου Έρευνας (ΕΧΕ) και του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για την έρευνα και καινοτομία (Pact for R&I in Europe) σε συμπληρωματικότητα με τα έργα του ΠΠΟΕ.

- Συνέργειες των έργων Ε&Κ που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ αναπτύσσονται επίσης με τη συμμετοχή της Κύπρου στο Πρόγραμμα του Ορίζοντα «Widening Participation and Spreading Excellence».
- Μέσα από το Πρόγραμμα Teamings έχουν ήδη δημιουργηθεί και λειτουργούν στην Κύπρο έξι (6) Κέντρα Αριστείας, ενώ αναμένεται η περαιτέρω επέκτασή τους, τα οποία συμβάλλουν καθοριστικά στην ενίσχυση του οικοσυστήματος της Ε&Κ σε συνέργεια και με τα έργα Ε&Κ του ΕΤΠΑ.

Προγράμματα «Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας» (ΕΕΣ) 2021-2027

Το γεγονός ότι η ΓΔ Ανάπτυξης είναι η Αρμόδια Αρχή και για τα Προγράμματα ΕΕΣ παρέχει τη δυνατότητα καλύτερου συντονισμού, αποφυγής διπλής χρηματοδότησης δράσεων και αξιοποίησης των συνεργειών, οι οποίες εκτιμάται ότι θα προκύψουν στους εξής Στόχους Πολιτικής:

(α) ΣΠ1

- Τα Προγράμματα Euro-Med και NEXT MED θα καλύψουν δράσεις έρευνας και καινοτομίας με στόχο την αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών, ενώ το NEXT MED και δράσεις για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜμΕ.

(β) ΣΠ2

- Το Πρόγραμμα Ελλάδα-Κύπρος θα καλύψει δράσεις στον τομέα της ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, καθώς και της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων.
- Το Πρόγραμμα Euro-Med, το ΕΤΠΑ θα χρηματοδοτήσει δράσεις που συμβάλουν στην προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, στη πρόληψη των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές, στη προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία, στην ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και στη μείωση της ρύπανσης.
- Το Πρόγραμμα NEXT MED θα καλύψει δράσεις προώθησης μέτρων ενεργειακής απόδοσης, προαγωγής των ΑΠΕ και ανάπτυξης έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης σε τοπικό επίπεδο και προαγωγής της πρόσβασης σε νερό και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού.

(γ) ΣΠ4

- Το Πρόγραμμα Ελλάδα-Κύπρος θα καλύψει δράσεις υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

Επιπρόσθετα, στο Πρόγραμμα Interreg Europe θα υπάρχει συνεργασία με όλες τις θεματικές προτεραιότητες της Πολιτικής Συνοχής, με έμφαση (80% των πόρων) στις θεματικές κάτω από τον ΣΠ1, τον ΣΠ2 και κάτω από ΣΠ4 σε σχέση με την Αγορά Εργασίας, την Υγεία, τον Πολιτισμό και Βιώσιμο Τουρισμό. Το υπόλοιπο 20% θα επικεντρωθεί στις θεματικές κάτω από τον ΣΠ3, τον ΣΠ5 και τον ΣΠ4 σε σχέση με την Εκπαίδευση, Κοινωνικοοικονομική ένταξη και ενσωμάτωση μεταναστών.

3. Συνεισφορά στην εγγύηση από τον προϋπολογισμό στο πλαίσιο του μηχανισμού InvestEU με αιτιολόγηση

Δεν εφαρμόζεται.

4. Μεταφορές

Δεν εφαρμόζεται.

5. Μορφή Κοινοτικής συνδρομής για Τεχνική Βοήθεια

Επιλογή μορφής Κοινοτικής συνεισφοράς στην Τεχνική Βοήθεια	Τεχνική Βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 36 (4)
--	--

Η Διαχειριστική Αρχή, μετά από διαβούλευση με τον Φορέα ανάκτησης πληρωμών από την ΕΕ και με βάση την εμπειρία από την υλοποίηση της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020, όπως και των προηγούμενων περιόδων, έχει επιλέξει να προχωρήσει με την εφαρμογή της Τεχνικής Βοήθειας στη βάση κόστους.

Οι δράσεις τεχνικής βοήθειας αφορούν κυρίως τη διαχείριση (συμπεριλαμβανομένων και των ενεργειών για το σχεδιασμό και την προετοιμασία της υλοποίησης του Προγράμματος, καθώς και των ενεργειών για την επιλογή των έργων), την παρακολούθηση, την αξιολόγηση, τη δημοσιότητα, την ετοιμασία πληροφοριακού συστήματος, πρόσληψη και εκπαίδευση προσωπικού, την εφαρμογή και τον έλεγχο του Προγράμματος και των έργων που εντάσσονται σε αυτό. Η φύση των έργων Τεχνικής Βοήθειας έχει ως αποτέλεσμα η υλοποίησή της να ξεκινά αρκετά νωρίς και ως επακόλουθο να συνεισφέρει έγκαιρα στα πρώτα αιτήματα πληρωμής και ως εκ τούτου στην επίτευξη των πρώτων ετήσιων στόχων απορρόφησης. Επομένως, αν και μικρές οι δαπάνες της Τεχνικής Βοήθειας, έχουν διαδραματίσει αρκετές φορές καθοριστικό ρόλο στην επίτευξη των ετήσιων στόχων απορρόφησης τα πρώτα κρίσιμα χρόνια, στα οποία παρατηρείται γενικά μια καθυστέρηση στην έναρξη των έργων και στη δήλωση δαπανών. Επίσης, τα έργα τεχνικής βοήθειας είναι από τα πρώτα έργα που ολοκληρώνονται κατά το κλείσιμο.

Με την εφαρμογή της απλοποιημένης μεθόδου, η εκταμίευση των δαπανών των έργων της τεχνικής βοήθειας, θα γίνεται παράλληλα και σε συνάρτηση με την υλοποίηση των υπόλοιπων έργων. Ως εκ τούτου παρόλο που οι ανάγκες για τεχνική βοήθεια είναι εμπροσθοβαρείς, και καταβάλλονται από εθνικούς πόρους, η εκταμίευσή των αντίστοιχων κοινοτικών πόρων θα καθυστερεί δημιουργώντας ένα κενό στα δημόσια οικονομικά (έστω και μικρό).

Παράλληλα, σημειώνεται ότι στα έργα Τεχνικής Βοήθειας χρησιμοποιούνται ήδη απλοποιημένες επιλογές κόστους (π.χ. στις δαπάνες προσωπικού) και θα επεκταθούν ακόμα περισσότερο (π.χ. ταξιδιωτικό κόστος κ.ά.). Επομένως, ο διοικητικός φόρτος δεν είναι απαγορευτικός και η μείωσή του δεν αντισταθμίζει τα οφέλη που προκύπτουν από τη γρήγορη υλοποίηση και εκταμίευση της Τεχνικής Βοήθειας.

6. Θεματική Συγκέντρωση

Το Κράτος Μέλος αποφασίζει	☒ Συμμόρφωση με τη θεματική συγκέντρωση σε εθνικό επίπεδο
	☐ Συμμόρφωση με τη θεματική συγκέντρωση σε επίπεδο κατηγορίας περιφέρειας
	☐ Να λάβει υπόψη τους πόρους του Ταμείου Συνοχής για τους σκοπούς της θεματικής συγκέντρωσης

Το Κράτος Μέλος συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις της θεματικής συγκέντρωσης	39,25% κοινωνικής ένταξης Που έχουν προγραμματιστεί στο πλαίσιο των Ειδικών Στόχων (η) και (ια) του άρθρου 4 του Κανονισμού ΕΚΤ+	Προβλεπόμενα Προγράμματα: ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027
	7,65% στήριξης των απόρων Που έχουν προγραμματιστεί στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου (ιγ) του άρθρου 4 του Κανονισμού ΕΚΤ+	Προβλεπόμενα Προγράμματα: ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027
	12,60% στήριξης της απασχόλησης των νέων Που έχουν προγραμματιστεί στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου (α) του άρθρου 4 του Κανονισμού ΕΚΤ+	Προβλεπόμενα Προγράμματα: ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027
	6,08% στήριξης για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας Που έχουν προγραμματιστεί στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου (ια) του άρθρου 4 του Κανονισμού ΕΚΤ+	Προβλεπόμενα Προγράμματα: ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027
	0,56% ανάπτυξης ικανοτήτων κοινωνικών εταίρων και ΜΚΟ Που έχουν προγραμματιστεί στο πλαίσιο όλων των Ειδικών Στόχων πλην του (ιγ) του άρθρου 4 του Κανονισμού ΕΚΤ+	Προβλεπόμενα Προγράμματα: ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027

7. Προκαταρκτικό χρηματοδοτικό κονδύλιο από καθένα από τα Ταμεία που καλύπτει η Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης ανά Στόχο Πολιτικής, ειδικό στόχο του ΤΔΜ και Τεχνική Βοήθεια

Πίνακας 8: . Προκαταρκτική χρηματοδοτική κατανομή από ΕΤΠΑ, ΤΣ, ΕΚΤ+, ΕΤΘΑ, ΤΔΜ ανά στόχο πολιτικής*

Στόχοι Πολιτικής	ΕΤΠΑ	ΕΚΤ+	ΤΔΜ	ΤΔΜ Άρθρο 3 ΠΣ	ΤΔΜ Άρθρο 4 ΜΑΑ	Ταμείο Συνοχής	ΕΤΘΑ	Σύνολο
ΣΠ 1	147.000.000	0	-	-	-	0	0	147.000.000
ΣΠ 2	214.000.000	0	-	-	-	142.700.000	31.111.322	387.811.322
ΣΠ 3	0	0	-	-	-	25.000.000	0	25.000.000
ΣΠ 4	0	212.205.180	-	-	-	0	0	212.205.180
ΣΠ 5	80.000.000	0	-	-	-	0	4.900.000	84.900.000
ΤΔΜ	0	0	97.100.000	43.000.000	54.100.000	-	-	97.100.000
ΤΒ	25.925.267	10.000.000	4.013.715	1.275.036	2.738.679	10.621.777	2.296.000	52.856.759
Σύνολο	466.925.267	222.205.180	101.113.715	44.275.036	56.838.679	178.321.777	38.307.322	1.006.873.261

Η κατανομή των πόρων των Ταμείων που περιλαμβάνονται στη ΣΕΣ ανά Στόχο Πολιτικής, αντανakλά αφενός την ευρωπαϊκή αναπτυξιακή στρατηγική, όπως αυτή εκφράζεται μέσα από το Κανονιστικό Πλαίσιο των Ταμείων 2021-2027, τις ειδικές Ανά Χώρα Συστάσεις του Συμβουλίου της ΕΕ για την Κύπρο και το Παράρτημα Δ της Έκθεσης 2019 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο, και αφετέρου την εθνική στρατηγική για μια εύρωστη και ανταγωνιστική οικονομία, μέσω έξυπνων, ψηφιακών, πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, υπό συνθήκες υγιούς απασχόλησης και κοινωνικής συνοχής.

Στο **Στόχο Πολιτικής 1** κατανέμεται το 31,5% των πόρων του ΕΤΠΑ λόγω της ανάγκης πραγματοποίησης επενδύσεων στους τομείς που ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα και ανάπτυξη της οικονομίας της χώρας, καθώς και της πρόνοιας του Κανονισμού του ΕΤΠΑ/Ταμείου Συνοχής για θεματική συγκέντρωση του 25% των πόρων στον εν λόγω Στόχο.

Στον **Στόχο Πολιτικής 2**, κατανέμεται το 45,8% των πόρων του ΕΤΠΑ (η θεματική συγκέντρωση του ΕΤΠΑ για τον εν λόγω Στόχο είναι 30%), το 80,0% των πόρων του Ταμείου Συνοχής και το 81% των πόρων του ΕΤΘΑΥ, αθροίζοντας στο 38,5% περίπου των πόρων της ΣΕΣ. Η υψηλή ένταση της χρηματοδότησης καταδεικνύει τη σημασία που δίδεται σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής και της μείωσης εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, μέσω επενδύσεων στους τομείς της ενέργειας, του περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας, της κυκλικής οικονομίας, σε καθαρές μεταφορές, αλλά και σε γαλάζιες επενδύσεις. Παράλληλα αναδεικνύεται η ανάγκη που έχει η χώρα στην προσπάθεια συμμόρφωσης της προς τις εν λόγω διεθνείς και ευρωπαϊκές υποχρεώσεις.

Στον **Στόχο Πολιτικής 3** κατανέμεται το 14,0% του Ταμείου Συνοχής, που αντιστοιχεί στο 2,5% των πόρων της ΣΕΣ, με κύριο στόχο την προώθηση μεταφορικών έργων που περιλαμβάνονται στις υποχρεώσεις της Κύπρου για υλοποίηση μέχρι το 2030 του Κεντρικού Δικτύου του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών.

Στον **Στόχο Πολιτικής 4** κατανέμεται το 21% των πόρων της ΣΕΣ, το οποίο περιλαμβάνει μόνο τη χρηματοδοτική κατανομή του ΕΚΤ+, με στόχο την ενίσχυση της απασχόλησης, ιδιαίτερα των νέων, την εκπαίδευση και κατάρτιση του εργατικού δυναμικού, καθώς και τη μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας.

Στον **Στόχο Πολιτικής 5** κατανέμεται το 17,1% των πόρων του ΕΤΠΑ και το 13% των πόρων του ΕΤΘΑΥ, αθροίζοντας στο 8,4% των συνολικών πόρων της ΣΕΣ. Οι επενδύσεις αυτές αναδεικνύουν τη σημασία που δίδεται σε εθνικό επίπεδο για ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις από τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης. Από το 17,1% του ΕΤΠΑ υπολογίζεται ότι το 15,4% θα διατεθεί για την ολοκληρωμένη βιώσιμη αστική ανάπτυξη, υπερκαλύπτοντας τη θεματική συγκέντρωση του 8%, και το υπόλοιπο 1,7% σε παράκτιες μη αστικές περιοχές.

Ο **Ειδικός Στόχος Πολιτικής ΤΔΜ**, περιλαμβάνει την κατανομή του ΤΔΜ (πλην της Τεχνικής Βοήθειας), και αντιστοιχεί περίπου στο 10% των πόρων της ΣΕΣ.

Για την κάλυψη των αναγκών **Τεχνικής Βοήθειας** διατίθεται περίπου το 5,2% του συνόλου των πόρων των Ταμείων που περιλαμβάνονται στη ΣΕΣ, με στόχο την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας όλων των εμπλεκόμενων φορέων, για αποτελεσματική και έγκαιρη υλοποίηση των Προγραμμάτων.

8. Κατάλογος των προβλεπόμενων προγραμμάτων στο πλαίσιο των Ταμείων που καλύπτονται από τη ΣΕΣ με τα αντίστοιχα προκαταρκτικά χρηματοδοτικά κονδύλια

Πίνακας 9Α Κατάλογος προγραμμάτων με προκαταρκτική χρηματοδοτική κατανομή*

Τίτλος	Ταμείο	Κατηγορία περιφερειών	Συνεισφορά της ΕΕ	Εθνική συνεισφορά**	Σύνολο
Πρόγραμμα 1 ΘΑΛΕΙΑ Πολιτική Συνοχής 2021-2027	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	466.925.267	311.283.513	778.208.780
	ΤΣ	δ/ε	178.321.777	31.468.550	209.790.327
	ΕΚΤ+	Μετάβασης	222.205.180	132.551.993	354.757.173
	ΤΔΜ- κατανομή	δ/ε	101.113.715	43.334.451	144.448.164
	ΤΔΜ -άρθρο 3	δ/ε	44.275.036	18.975.016	63.250.052
	ΤΔΜ -άρθρο 4	δ/ε	56.838.679	24.359.435	81.198.114
	ΤΔΜ- ΕΚΤ+ συμπληρωματική κατανομή – μεταφορά από ΕΚΤ+	δ/ε	-	-	-
	ΤΔΜ- ΕΤΠΑ+ συμπληρωματική κατανομή – μεταφορά από ΕΤΠΑ	δ/ε	-	-	-
Σύνολο	ΕΤΠΑ, ΤΣ, ΕΚΤ+, ΤΔΜ		968.565.939	518.638.507	1.487.204.446
Πρόγραμμα 2 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας 2021-2027	ΕΤΘΑΥ		38.307.322	16.417.424	54.724.746
Σύνολο	Όλα τα Ταμεία		1.006.873.261	535.055.931	1.541.929.192

Πίνακας 10: Κατάλογος προβλεπόμενων προγραμμάτων Interreg

Πρόγραμμα 1	<i>Interreg Greece-Cyprus</i>
Πρόγραμμα 2	Interreg Next Med
Πρόγραμμα 3	Interreg Euro-Med
Πρόγραμμα 4	Interreg Europe

9. Συνοπτική παρουσίαση των δράσεων που έχουν προγραμματισθεί με στόχο την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας για την υλοποίηση των ταμείων που καλύπτονται από τη Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης

Βασικός στόχος για την προγραμματική περίοδο 2021 – 2027 παραμένει η διασφάλιση της αποτελεσματικής διαχείρισης των Προγραμμάτων. Κεντρική επιδίωξη της Διαχειριστικής Αρχής, στον καθορισμό του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου είναι η μεγαλύτερη δυνατή απλοποίηση των διαδικασιών, η δημιουργία ευνοϊκότερων συνθηκών στο περιβάλλον διαχείρισης των Προγραμμάτων και η κατάλληλη και έγκαιρη στελέχωση/οργάνωση όλων των εμπλεκόμενων φορέων ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν με επιτυχία στο ρόλο τους. Ως εκ τούτου αναφέρονται τα εξής:

Η κυβέρνηση προχώρησε σε δημιουργία/αναδιάρθρωση Υπουργείων/Γενικών Διευθύνσεων/Οργανισμών αναγνωρίζοντας την ανάγκη για εξειδίκευση και αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των θεμάτων και αρμοδιοτήτων όπως η δημιουργία Υφυπουργείου Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής, Υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας, Υφυπουργείου Ναυτιλίας, Υφυπουργείου Τουρισμού, δημιουργία δεύτερης Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος στο αρμόδιο Υπουργείο και αναβάθμιση της Γενικής Διεύθυνσης Ανάπτυξης με την ενσωμάτωση της στο Υπουργείο Οικονομικών. Περαιτέρω, η μεταφορά της αρμοδιότητας για τα έργα της Καινοτομίας από το Υπουργείο Ενέργειας στο Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας, η εσωτερική αναδιάρθρωση του Ιδρύματος Προώθησης Έρευνας και η μετεξέλιξη του σε Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας καθώς και η εποπτεία του από το Υφυπουργείο Έρευνας και Καινοτομίας και Ψηφιακής Οικονομίας (αντί από την ΓΔ Ανάπτυξης), δημιούργησαν καταλληλότερες συνθήκες για την επίτευξη των διαδικασιών σχεδιασμού και υλοποίησης έργων στον τομέα της Έρευνας και Καινοτομίας.

Κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014 – 2020, το **Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ)** των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, Ταμείο Συνοχής) και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Αλιείας ήταν κοινό με μικρές διαφοροποιήσεις όσον αφορά το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας. Το ΣΔΕ της ΠΠ 2014 -2020, λειτουργεί πολύ ικανοποιητικά και στόχος είναι το ΣΔΕ της περιόδου 2021-2027, να δομηθεί στα επιτεύγματα της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου, με μικρές διαφοροποιήσεις που θα συμβάλουν στην περαιτέρω βελτίωση και απλοποίησή του. Έμφαση θα δοθεί στη δόμηση ενός συστήματος που να διασφαλίζει την εκ των προτέρων επαλήθευση της νομιμότητας και κανονικότητας των έργων πριν την ένταξη τους και των δαπανών πριν την πιστοποίησή τους προς συγχρηματοδότηση από την ΕΕ, διασφαλίζοντας τον περιορισμό των ευρημάτων από ελέγχους της ίδιας της ΕΕ.

Λαμβάνοντας υπόψη τις εμπειρίες της ΠΠ 2014 – 2020 θα ληφθούν οι ακόλουθες ενέργειες με στόχο τη βελτιστοποίηση των διαδικασιών και την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας όλων των εμπλεκόμενων φορέων στην υλοποίηση των Προγραμμάτων:

Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ): Έγκαιρη αναβάθμιση και βελτιστοποίηση του ΟΠΣ χωρίς ουσιαστικές αλλαγές στις διαδικασίες. Θα διατηρηθεί η γενική αρχιτεκτονική και ο τρόπος λειτουργίας του συστήματος, ώστε να μην προκαλέσει καθυστερήσεις τόσο στη λειτουργία του, όσο και κατά την εκπαίδευση των εμπλεκόμενων φορέων. Αλλαγές στις λειτουργικότητες του υφιστάμενου ΟΠΣ θα γίνουν όπου είναι απαραίτητο ώστε να προσαρμοστεί στο νέο Κανονιστικό Πλαίσιο των Ταμείων. Επίσης, βάσει των εμπειριών που αποκτήθηκαν από τη χρήση του ΟΠΣ κατά τη περίοδο 2014-2020 η ΔΑ θα προβεί στις απαραίτητες βελτιώσεις του συστήματος. Αυτές αφορούν κυρίως: α) στη βελτίωση της αποδοτικότητας του Συστήματος σε σχέση με την παρακολούθηση υλοποίησης των έργων, β) στην απλούστευση της αλληλεπίδρασης με τους χρήστες του Συστήματος, γ) στη βελτίωση της λειτουργικότητας σε σχέση με το ετήσιο κλείσιμο των λογαριασμών, καθώς και δ) στην πιο ολοκληρωμένη διαχείριση των χρηματοδοτικών εργαλείων.

Παράλληλα, θα συνεχιστεί και θα επεκταθεί η **διαδικασία ηλεκτρονικής υποβολής** των αιτήσεων και των στοιχείων που ζητούνται από τους δικαιούχους, σε όλους τους φορείς διαχείρισης ώστε να μειωθεί σημαντικά ο διοικητικός φόρτος και να επιταχυνθούν όλες οι διαδικασίες (αξιολόγησης, έγκρισης, υλοποίησης κτλ). Στα πλαίσια αυτά θα ολοκληρωθεί η διασύνδεση των ηλεκτρονικών συστημάτων των Ενδιάμεσων Φορέων που χειρίζονται Σχέδια Χορηγιών με το ΟΠΣ με στόχο την έγκαιρη καταχώρηση των στοιχείων και την μείωση των καθυστερήσεων που παρουσιάστηκαν στην ΠΠ 2014 – 2020. Για παράδειγμα η λειτουργία του Συστήματος (IRIS) στο Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας για την ηλεκτρονική υποβολή και αξιολόγηση αιτήσεων.

Έμφαση θα δοθεί στην διασφάλιση της **απαιτούμενης διοικητικής επάρκειας και στελέχωσης** όλων των εμπλεκόμενων φορέων, με το κατάλληλο επιστημονικό προσωπικό ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις αρμοδιότητές τους. Στα θετικά σημεία εντοπίζεται, η σημαντική εμπειρία που δημιουργήθηκε σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς λόγω της συμμετοχής τους στην υλοποίηση των Προγραμμάτων κατά την υφιστάμενη και τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους. Η εμπειρία και η τεχνογνωσία που αποκτήθηκε θα αποτελέσουν μεγάλο πλεονέκτημα για την ομαλή υλοποίηση των Προγραμμάτων. Σημειώνεται, ωστόσο ότι όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς παρουσιάζουν υποστελέχωση (λόγω της αναστολής και μείωσης των προσλήψεων ως επακόλουθο της κρίσης) και αν ληφθεί υπόψη ο αυξημένος προϋπολογισμός της νέας περιόδου, απαιτείται ενίσχυση της στελέχωσης όλων των φορέων (Διαχειριστική Αρχή, Αρχή Πιστοποίησης, Αρχή Ελέγχου, Ενδιάμεσοι Φορείς, Δικαιούχοι Έργων), ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις αυξημένες απαιτήσεις. Ειδικά για τους Ενδιάμεσους Φορείς και τους Δικαιούχους Έργων θα απαιτηθεί μεγαλύτερη ενίσχυση καθώς είναι οι ίδιοι φορείς που παράλληλα με την υλοποίηση των Προγραμμάτων της ΣΕΣ, θα έχουν να υλοποιήσουν και συμπληρωματικές δράσεις κάτω από το Πλάνο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Ως εκ τούτου έχει ξεκινήσει η διαδικασία για:

- Πρόσληψη κατάλληλου επιστημονικού προσωπικού (μόνιμου ή με σύμβαση), όπου απαιτείται.
- Εσωτερική μετακίνηση του προσωπικού και εναλλαγή θέσεων σε διάφορα τμήματα τόσο της Διαχειριστικής Αρχής όσο και των υπόλοιπων Φορέων με βάση την τεχνογνωσία και τις ανάγκες όπως αυτές προκύπτουν σε όλα τα στάδια υλοποίησης του Προγράμματος

Σε συμπληρωματικότητα με τα παραπάνω, προτεραιότητα θα δοθεί και στην κατάλληλη και έγκαιρη **εκπαίδευση και επιμόρφωση** όλων των φορέων ανάλογα με τις ανάγκες που θα προκύπτουν. Όπως διαφάνηκε κατά την ΠΠ 2014-2020, τα προγράμματα εκπαίδευσης που παρείχε η Διαχειριστική Αρχή σε συνεργασία με την Αρχή Πιστοποίησης και την Αρχή Ελέγχου, τα οποία αφορούσαν τόσο της διαδικασίες του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου όσο και τη χρήση του ΟΠΣ, συνέβαλαν ιδιαίτερα στην εύρυθμη καθημερινή λειτουργία του Συστήματος. Ως εκ τούτου, για την ΠΠ 2021-2027 προγραμματίζεται σειρά στοχευμένων εργαστηρίων και προγραμμάτων κατάρτισης ώστε όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς να αποκτήσουν την απαιτούμενη τεχνογνωσία και δεξιότητες. Τέλος, έχει διαπιστωθεί ότι για την αποτελεσματική διαχείριση και έλεγχο των Προγραμμάτων Πολιτικής Συνοχής απαιτείται, μεταξύ άλλων, (α) σημαντική εμπειρία στη διαχείριση των εν λόγω Προγραμμάτων (β) περιορισμένος, έμπειρος και άρτια εκπαιδευμένος αριθμός ενδιάμεσων φορέων και (γ) σημαντική γνώση και εμπειρία στις διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων, απαλλοτριώσεων, αδειοδοτήσεων και διαχείρισης υλοποίησης συμβολαίων. Ως εκ τούτου, γίνεται προσπάθεια διατήρησης, κατά το δυνατόν, του υφιστάμενου δικτύου φορέων, οι οποίοι προέρχονται από υπηρεσίες κεντρικού κράτους με παράλληλη εντατικοποίηση της εκπαίδευσης και επιμόρφωσης τους στη βάση των ελλείψεων και αδυναμιών που παρατηρήθηκαν. Για παράδειγμα, διαπιστώθηκε ότι οι ενδιάμεσοι φορείς που διαχειρίζονται Σχέδια Χορηγιών παρουσιάζουν ανάγκες βελτίωσης στη διαχείριση των Συμβάσεων Χρηματοδότησης.

Μια από τις πλέον επωφελείς πρακτικές στα πλαίσια του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου της ΠΠ 2014-2020 ήταν η πολύ στενή συνεργασία και επικοινωνία μεταξύ της Διαχειριστικής Αρχής, της Αρχής Πιστοποίησης και της Αρχής Ελέγχου και όλων των Ενδιάμεσων Φορέων και Δικαιούχων, η οποία και συνέβαλε στην ομαλή υλοποίηση των έργων και στην επίτευξη των στόχων απορρόφησης. Ως αποτέλεσμα, πρόθεση της Διαχειριστικής Αρχής, είναι να συνεχίσει την πρακτική αυτή παρέχοντας **συνεχή υποστήριξη και καθοδήγηση** σε Δικαιούχους και Ενδιάμεσους Φορείς με στόχο την άμεση επίλυση προβλημάτων και την αποτελεσματική υλοποίηση των έργων.

Σημαντική προτεραιότητα αποτελεί η επέκταση και η αξιοποίηση στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό των **εργαλείων απλουστευμένου κόστους**, γεγονός που θα συμβάλει καθοριστικά στη μείωση του διοικητικού φόρτου και στην επιτάχυνση των διαδικασιών. Με βάση και την εμπειρία που αποκτήθηκε κατά την ΠΠ 2014-2020 στην εφαρμογή επιλογών απλουστευμένου κόστους, η Διαχειριστική Αρχή σε συνεργασία με το αρμόδιο φορέα για ανάκτηση δαπανών από την ΕΕ και την Αρχή Ελέγχου, εξετάζουν όλο το φάσμα επιλογών μεθόδων απλοποιημένου κόστους ώστε να καθορισθεί το γενικό πλαίσιο και ο τρόπος εφαρμογής τους κατά τη νέα ΠΠ, ο οποίος θα περιγράφει στο σχετικό Κεφάλαιο στο Πρόγραμμα.

Εκμεταλλεύομενοι πλήρως την εκτεταμένη τεχνογνωσία και εμπειρογνωμοσύνη που παρέχει η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων μέσω των Jaspers, τόσο η Διαχειριστική Αρχή όσο και τα αρμόδια τμήματα/φορείς υλοποίησης βρίσκονται σε επαφές με τους Jaspers και αναμένεται σύντομα να συναφθούν συμφωνίες συνεργασίας, όσον αφορά στην παροχή τεχνικής βοήθειας και υποστήριξης σχετικά με τη διαμόρφωση έργων που αφορούν τόσο την αστική κινητικότητα, όσο και τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων. Τα έργα αστικής κινητικότητας και διαχείρισης στερεών αποβλήτων παρουσιάζουν αυξημένη περιπλοκότητα και οι Jaspers με την εμπειρογνωμοσύνη που διαθέτουν σε αυτούς τους τομείς αναμένεται να βοηθήσουν σημαντικά στη διαμόρφωση των έργων, ώστε να καταστεί δυνατή η προώθηση έργων με τη μεγαλύτερη δυνατή προστιθέμενη αξία.

Αναγνωρίζοντας τις ιδιαιτερότητες των έργων Ψηφιακού Μετασχηματισμού (πολύπλευρα και πολύπλοκα έργα, υψηλών τεχνικών προδιαγραφών), το Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακού Μετασχηματισμού, έχει προχωρήσει στον καθορισμό νέας προσέγγισης στη διαδικασία που ακολουθείται με στόχο τη δραστική μείωση του χρόνου υλοποίησης των έργων πληροφορικής (σε όλες τις φάσεις - σχεδιασμός, προκήρυξη και υλοποίηση) με στόχο την αποτελεσματική και αποδοτική υλοποίηση των έργων, ώστε να αποφευχθούν καθυστερήσεις που παρουσιάστηκαν στην ΠΠ 2014-2020. Παράλληλα και με στόχο την καλύτερη παρακολούθηση στην υλοποίηση των έργων θα τοποθετηθούν πλέον Διαχειριστές Έργων (Project Managers) στα Υπουργεία οι οποίοι θα έχουν συντονιστικό ρόλο στον ψηφιακό μετασχηματισμό του κάθε Υπουργείου.

Τέλος, η εμπειρία από την διαχείριση τεσσάρων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων κατά τη ΠΠ 2014-2020 κατέδειξε την ύπαρξη σημαντικών συνεργειών μεταξύ των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής αλλά και περιθωρίων για απλοποίηση διαδικασιών τόσο κατά τον προγραμματισμό όσο και κατά την υλοποίησή τους. Ως εκ τούτου, η Διαχειριστική Αρχή προχώρησε με την ετοιμασία ενός ενιαίου Προγράμματος για όλα τα Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής, με γνώμονα την εκμετάλλευση και ενίσχυση των συνεργειών μεταξύ τους αλλά και τον περαιτέρω εξορθολογισμό της διαχείρισής τους.

10. Ολοκληρωμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση των δημογραφικών προκλήσεων ή/και των ειδικών αναγκών των περιφερειών και των περιοχών (κατά περίπτωση)

Ως περιοχές με σοβαρές δημογραφικές προκλήσεις θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν οι ορεινές και ημιορεινές περιοχές, οι οποίες παρουσιάζουν πληθυσμιακή αποψύλωση και γερασμένη πληθυσμιακή σύνθεση. Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή πληθυσμού το 2011, το 67,4% του πληθυσμού κατοικεί στις αστικές περιοχές, έναντι 32,6% που κατοικεί στην ύπαιθρο. Επιπρόσθετα, οι περιοχές αυτές παρουσιάζουν υποβαθμισμένες βασικές υποδομές (π.χ. στους τομείς της υγείας, της παιδείας και των κοινωνικών υπηρεσιών), μειωμένη επιχειρηματική δραστηριότητα και μη αξιοποίηση του μεγάλου τουριστικού ρεύματος που επισκέπτεται διαχρονικά την Κύπρο. Συγκεκριμένα, με βάση στοιχεία του Υφυπουργείου Τουρισμού, ο συνολικός αριθμός ξένων τουριστών στην Κύπρο το 2018 ήταν 3.938.625, εκ των οποίων μόνο οι 23.836 (0,6%) επέλεξαν να διαμείνουν σε καταλύματα στην ύπαιθρο.

Για την αντιμετώπιση των προαναφερθέντων προκλήσεων, η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας υλοποιεί σειρά έργων και δράσεων, μέσω κυρίως του κρατικού προϋπολογισμού, τα οποία παρέχουν από τη μια κίνητρα για εγκατάσταση στις περιοχές αυτές και από την άλλη βελτίωση ή/και δημιουργία βασικών υποδομών, που θα καταστήσουν βιώσιμη αυτή τη διαβίωση. Επίσης, προωθούνται για υλοποίηση μέσω του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας δράσεις ανάπτυξης και εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος στις περιοχές αυτές, ενώ σημαντική είναι και η συμβολή του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης στην υλοποίηση έργων στις περιοχές αυτές μέσω του εργαλείου «Τοπικής Ανάπτυξης με την Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων» (CLLD).

Διευκρινίζεται ότι η Κύπρος δεν θα διαθέσει συγκεκριμένο ποσό από τα Ταμεία της ΣΕΣ 2021-2027 για αντιμετώπιση των δημογραφικών προκλήσεων στις προαναφερθέντες περιοχές.

11. Συνοπτική παρουσίαση της αξιολόγησης όσον αφορά την εκπλήρωση των σχετικών αναγκαίων πρόσφορων όρων

Η ενότητα αυτή περιλαμβάνεται στο Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ 2021 -2027.

12. Προκαταρκτικός στόχος συνεισφοράς για το κλίμα

Ταμείο	Προκαταρκτική συνεισφορά για το κλίμα ¹	Ποσό
ΕΤΠΑ	34,3%	160.200.000.000
Ταμείο Συνοχής	59,6%	106.280.000.000

¹ Αντιστοιχεί στις πληροφορίες που περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν στα προγράμματα ως αποτέλεσμα των τύπων παρέμβασης και της ενδεικτικής δημοσιονομικής κατανομής σύμφωνα με το άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ σημείο viii του ΚΚΔ.